

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Disputatio II. De Voti relaxatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

quo votum impleri potest, aliquando esse temporalem pro aliquo tempore determinato. Item aliquando mutatio seu impedimentum alicui totam materiam promissam, aliquando partem. Si mutatio perpetua est & comparatione totius materiae promissae, votum extinguitur. Si autem mutatio temporalis sit, pro eo solum tempore obligatio suspenditur, manente obligatione quoad aliud tempus in quo impedimentum cessat, & votum impleri potest; sicut manet obligatio cum votum diuiduum est & mutatio in parte diuidua & separata contingit. Sic Suarez lib. 4. de voto cap. 19. num. 5. Sanchez cap. 2. num. 24. Nauar. cap. 12. num. 19. Valent. disp. 6. quest. 6. pun. 4. verif. secundum quod. Bonacin. disput. 4. quest. 2. punct. 7. §. 1. num. 6. & alij apud ipsos.

PUNCTUM XXI.

Quale peccatum sit obligationem voti violare?

SUMMARIUM.

- 1 Per se graue peccatum est.
- 2 Penitere de voto facto non est per se voti violatio.
- 3 Est tamen regulariter peccatum veniale.

1. **E**X his quae diximus de voti obligatione constat per se graue peccatum esse voti obligationem violare (hoc est) promissum non implere. Aliquando tamen ex leuitate materiae leue peccatum esse, ibique remissius notauimus quando materia grauis vel leuis sit, si plures actus leues respiciat.

2. Solum est aliquis difficultas; an penitere de voto facto, sit voti obligationis violatio. Cui difficultati breuiter respondeo; per se violationem voti non esse. Quia cum hoc dolore & tristitia, compati potest voluntas absoluta exequendi praecipuum, tamen sentias & dolens tali te praecipuo grauari. Ergo dolor & tristitia praecipui & voti, illorum violatio non est. Sic D. Thomas 2. 2. qu. 88. art. 6. ad secundum. Siluester verbo votum 2. quasi. 20. Suar. lib. 5. de voto, cap. 7. concius. 2. Sayrus in Clauis Regia lib. 6. cap. 6. num. 12. Nauar. cap. 12. num. 25. Bonacin. disp. 4. g. 1. punct. 5. §. 4. n. 14. & alij apud ipsos. Notanter dixi per se non esse voti violationem. Nam si ex dolore & tristitia, quod votum feceris, periculo exponeris, non exequendi promissum; clarum est violari votum; quia votum, sicut & quodlibet praecipuum obligatum fitum propositum de illius executione habere, neque periculo transgressionis exponi, sed hoc est per accidens. Sic Suar. d. lib. 5. cap. 7. num. 7.

3. Maior autem est difficultas; an hic dolor & tristitia sit saltem veniale peccatum? Suarez dicit cap. 7. num. 4. & sequentibus. Videtur negare. Mouetur; quia ex obiecto nullam malitiam continet. Siquidem non apparet praecipuum, cui talis dolor & tristitia aduertetur. Sicut enim nullum fuit praecipuum vouendi, ita nullum praecipuum esse videtur perseuerandi in eo voto, & sicut a principio poterat nolle vouere, sic post votum factum potes nolle vouisse; quia vtriusque actus idem obiectum est. Ergo ex parte obiecti dolor & tristitia de voto facto nullam malitiam continet. Ex parte vero finis saepe hic actus honestati potest. Si enim cognoscas votum tibi fore damnosum; eo quod ob tuam malitiam occasio sit peccata multiplicandi; dolere de voto facto ob illum finem, non videtur illicitum, sed potius honestum. Dicendum ergo est regulariter dolere de voto facto peccatum veniale esse. Tum quia hic dolor aliquo modo infirmat propositum voti exequendi. Tum quia retrahit hominem a via perfectionis assumpta. Tum quia frequenter habetur ex proprio amore quo vis onera & obligationes viles & sanctas excutere, ac proinde ex fine non licito. Si tamen aliquando de voto, seu praecipuo doleres ob transgressionem factam, credo talem actum virtuosum esse; quia non tam est dolor de voto seu praecipuo, quam de illorum transgressionem. Ad rationem contrariam Respondedo dolere de voto, per se & directè praecipuo non aduertari; sic tamen indirectè; aduertatur, inquam, praecipuo aduertandi votum, quod obligat ne illius executionis propositum aliquo modo infirmetur, vt regulariter infirmatur per hunc dolorem. Quapropter est nulla fuerit obligatio emitendi votum, poterat esse de perseuerando in illo, alias potes pro libito illius obligationem excutere. Neque est simile nolle vouere, ac nolle vouisse. Nam est viam perfectionis non accipere, aliud ab ea incepta desistere, illiusque penitere quod regulariter inordinatum esse videtur.

DISPUTATIO II.

De voti Relaxatione.

EXPLICATA essentia voti, illiusque obligatione, restat explicandum qualiter dissolui possit. Conuenire autem sapè hanc obligationem dissolui, in comperito est apud omnes. Er probat manifestè humanæ naturæ conditio, cui solet votum ob eius fragilitatem potius obesse, quam prodesse. Triplici ergo via hæc relaxatio fieri potest, irritatione, dispensatione, & commutatione, de quibus in hac disputatione dicendum est.

PUNCTUM I.

Quid sit irritatio, quod duplex, & vnde ortum habeat?

SUMMARIUM.

- 1 Expenditur definitio irritationis.
- 2 Duplex est irritatio, alia directæ, alia indirectæ, & quae sit harum differentia.
- 3 Irritatio quando sit actus iurisdictionis, quando dominij.
- 4 Ex iure potius positiuo, quam naturali ortum habet irritatio.

1. **I**rritatio (vt constat ex Doctoribus in discursu referendis) est actus liber quo is, à quo votum pendet, tollit voti obligationem. Pro cuius intelligentia supponendum est, dupliciter te vouentem dependere posse in voto, ab alterius voluntate. Primò; si tua voluntas taliter alteri subiecta sit, vt nunquam censaris te obligari velle nisi sub tacita conditione si alter consenserit vel non repugnauerit. Quod contingere potest, vel ex natura & conditione intrinseca tuae personae quae integrè alteri subiecta est, vt filius impubes parenti, religiosus Praelato; vel quia liberè te subiectus alterius consensum & voluntati nolens obligari nisi quatenus alteri placitum fuerit. Sed inter hos modos est magna differentia: nam quando conditio de alterius consensu inhibita in voti obligatione fundatur in natura & conditione personae, illam excutere non potes; secus quando fundatur in voluntaria iurisdictione vouentis. Secundo quando potes in voto ab alterius voluntate si in materia promissa ab eo dependes. Pendere autem potes, vel quia illius dominium seu administrationem habet, & quia illam prohibere potest. Quando ergo priori modo subiectus alterius, possunt tua vota pro arbitrio eius irritari; quippe quae emissa fuerunt sub tacita conditione illius consensu, vel non dissentus. At quando solum in materia promissa ab altero dependes, solum irritari tuum votum potest, quatenus subtrahi vel prohiberi potest materia promissa.

2. Hinc fit; duplicem esse irritationem, alteram directam & propriam, alteram indirectam & impropiam. Directa est, quae ex subiectione voluntatis fit. Quia hæc respicit actum vouendi, illiusque de medio tollit. Indirecta est, quae materiam promissam respicit impediendo illius executionem, quaeque potius suspensio quam irritatio vocatur. Hæc autem irritationes, vt bene dixit Suar. lib. 6. de voto cap. 1. num. 4. maxime differunt. Nam irritatio ob voluntatis subiectionem si absoluta sit, votum extinguit, & permittit vterius renouiscere. At irritatio ob impedimentum appositum materiae promissae per se non extinguit votum; sed illius obligationem suspendit, dum impedimentum durat; solet autem durante illo impedimento votum extingui, quia eo tempore cessat appetitudo illud exequendi; sed hoc est per accidens. An vero votum de materia dominio alterius subiecta verè & propriè irritetur; infra dicemus.

3. Deinde irritatio proueniens ex subiectione voluntatis non est actus iurisdictionis; sed dominij; quatenus Superior ratione potestatis dominaturæ habet ius, ne subditus obligetur aliter, quam pro suo consensu & voluntate. At irritatio ex promissa

promissa materia proveniens; aliquando est actus iurisdictionis, aliquando dominij. Est autem iurisdictionis tum spiritualis, tum temporalis; spiritualis quando Pontifex, vel Episcopus materiam promissam prohibet, vel aliquid cum illius executione incompatible precipit, temporalis; quando Rex vel Magister iuste precipit aliquid ex quo executio voti redditur impossibilis. Item hæc irritatio seu suspensio est actus dominij, tum propriij tum impropiij; impropiij est; quando horas ob usus quod habet famuli imperandi, illis precipit aliquid executioni voti incompatible; est actus dominij propriij, si is, qui potestatem habet dominatiam nolit votum irritare, sed illud pro tempore suspendere.

4. Sed vnde hæc irritandi potestas ortum habeat, an ex iure Pontificio, an potius ex naturali, difficultate non caret. Aliquis Doctoribus nec contemendis videtur ex iure naturali ortum habere: Sic Sotus lib. 7. de iustitia quest. 3. art. 1. columna 3. Sayro in Clavi Regia lib. 6. cap. 10. num. 7. Petrus de Ledema 2. tom. sum. tract. 10. cap. 7. dub. 2. in 4. 3. Azor. 1. part. lib. 11. cap. 17. quest. 3. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 6. de voto c. 6. num. 2. & 3. loquens de potestate parentum in filiorum vota, & cap. 7. a n. 3. loquens de Prælati religioforum tamen concedit ius humanum præscriptisse tempus, in quo possint parentes vota filiorum irritare. Movenur: quia filius naturaliter subditur patri & servus domino, & vxor viro, & religiosus Prælati. At hæc subiectio est radix huius potestatis. Ergo à iure naturali provenit hæc potestas.

Dicendum tamen est ex iure potius positivo quam naturali ortum habere potestatem irritandi. Et quidem si loquamur de potestate irritandi indirecta (hoc est) impediendi executionem materiae promissæ; cum hæc sapienter impediatur ex iurisdictione iure positivo concessa, vel saltem ex dominio iure gentium introducto, manifestum est, non ex iure naturali sed potius ex iure positivo ortum habere; sed quia hoc ius positivum naturale est conforme, & illo positio ius ipsum naturale dicitur, votum manere irritum indirectè seu suspensum; ea ratione dicitur potest, ex iure naturali irritationem provenire. Quod si de irritatione directa & propria loquamur, facile etiam probare possumus ex iure positivo provenire. Discutamus ergo per singulas personas, in quibus locum habet hæc irritatio. Et in primis de religionis; tria vota substantialia religionis ex iure positivo religioforum statum constituunt, redduntque religioforum ita subiectum Prælati, vt nullum votum emittere possit firmum & stabile. Deinde non omnia vota religioforum possunt Prælati regulares irritare; si quidem votum assumendum strictiorem religionem irritare non possunt, *cap. licet de regularibus*, & sicut hoc votum fuit exceptum à potestate dominativa, poterant alia excipi. Pendet ergo ex voluntate Pontificis limitare vel extendere potestatem irritandi vota Superioribus concessam. Ergo hæc potestas ex iure Pontificio oritur. Item de filiisfamilias constat, ius nature non magis dicere puberes subiecti in vota realibus quam in personalibus, neque magis in promissionibus homini factis quam Deo; & tamen vota realia irritari possunt à patre etiam post pubertatem facta, & non personalia; & promissiones pupillorum homini factas, non potest pater irritare, vt in promissione sponsalium contingit; cum tamen votum reale & personale irritare possit. Signum ergo est ex iure positivo hæc provenire potestatem. Et ita in religiosis & filiisfamilias tradit expressè Gabriel Valquez 1. 2. quest. 96. art. 4. disput. 165. cap. 4. num. 29. Lessius de iustitia lib. 2. c. 40. dub. 10. num. 74. Dicunt namque hi Doctores & bene, directam potestatem irritandi à Pontifice ortum habere. Quia ipse Pontifex consuetudine sic declarante statuit, vt religiosi, & filiisfamilias in suis votis tacitam conditionem includerent, si Superior consenserit aut non contradixerit. Postea autem hac conditione naturaliter requiritur in Superioribus potestas ea irritandi, sicut si iuratas tali die peregrinaturum, si Petrus consenserit; ex tua voluntate oritur quod Petrus possit tuum Iuramentum irritum efficere. At ea voluntate & concessione facta naturali iure sequitur in Petro talis potestas. Consentit his Sanchez lib. 4. de voto cap. 24. num. 32. Non feci mentionem de vxoribus, & servis; quia non satis constat eorum vota posse directè irritari, sed solum quatenus præiudicant marito vel domino.

PUNCTVM II.

Quibus competat propria & directæ potestas voti irritandi?

SVM MARI VM.

- 1 De Pontifice proponitur ratio dubitandi.
  - 2 Resolvitur hæc potestatem non habere quatenus talis est.
- Ferd. à Castro. Sum. Mor. Pars III.

- 3 Habet tamen potestatem indirectam.
- 4 Et sit satis fundamento num. 1. adducto.
- 5 Nemo potest sua propria vota irritare neque alteri irritanda committere.

Qualiter potestas directæ & propria irritandi competat Prælati religioforum parentibus respectu filiorum marito respectu vxoris, & domino comparatione serui in sequentibus examinandum est. Nunc de aliis inquirimus in quibus est nonnulla dubitatio.

1. Primò inquiri de Pontifice aliique Ecclesiæ Prælati an gaudeant hac potestate ratione iurisdictionis sibi à Christo concessæ? Non desunt qui affirmant. Quia ad rectam gubernationem Ecclesiæ videtur expedire, vt fideles in suis votis ita Pontifici, aliique Prælati subiciantur, vt secundum eorum beneplacitum obligentur & non aliter. Quia ratione frequenter dicitur in Iuramentis & votis auctoritatem Pontificiam exceptam esse, sed ex hoc modo subiectionis oritur potestas directæ vota irritandi in Prælati respectu religioforum, & in parte respectu filiorum. Ergo etiam in Pontifice aliique Prælati comparatione suorum subditorum debet esse. Item potest Pontifex vota antecederet irritare præscribendo conditiones, quibus non servatis cessat obligatio. Ergo poterit postquam facta sunt; quia eiusdem rationis videtur hæc potestas. Sic Gloss. in cap. quemadmodum de iur. iurando verbo *Conditio*. Metina de sacrorum homi. *Continencia* lib. 5. c. 44. ad finem. *Namas methodo curationis*, 3. p. c. 44. §. 41. fine.

2. Sed omnino tenendum est, non posse Pontificem directè vota Christianorum irritare. Quia nullibi habetur, hæc potestatem à Christo datam esse; neque erat regimini Ecclesiæ necessaria, neque conveniens; potius enim decebat fideles liberos relinquere, vt sumiter Deo obligarentur. Siquidem ex hac libertate non impediatur, quin possit Pontifex iusta causa intercedente eos ab obligatione voti per dispensationem eximere, aut illorum executionem per potestatem præceptivam impedire. Non igitur illa potestas erat conveniens, Pontifici concedi facultatem irritandi omnes promissiones hominibus factas. Nihil enim esset firmum & stabile, & ideo tantum certum tradunt. D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 12. in corpore, & ibi Caietan. Navarr. c. 12. num. 79. Suarez lib. 6. c. 2. num. 3. & sequenti. Azor. lib. 11. c. 17. q. 3. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 13. in fine, num. 81. in 2. editione. Valq. 1. 2. disp. 165. a. 4. Sanch. lib. 4. c. 24. num. 18. Bonacin. *disput. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. à num. 2. & alij plures apud ipsos.*

Hinc à fortiori constat, non posse alios inferiores Prælatos & multo minus Reges & Principes temporales vota suorum subditorum directè irritare. Quia minore potestate in suos subditos gaudent quam Pontifex. Et ita notatur omnes Doctores relati.

Si verò loquamur de potestate indirecta, quæ ex prohibitione materiae provenit, ea vota fidelium poterit Pontifex irritare, quæ regimini Ecclesiæ obstituerint; quæque de materia specialiter sibi subiecta dispulerint. Quia ratione irritat vota Episcoporum & Clericorum prædicantia muneri sibi commisso. Alia verò nec hoc modo indirectè irritare poterit. Sic aliis relatis docent Suarez lib. 6. de voto cap. 2. num. 6. & sequenti. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 13. sine num. 81. Sanch. lib. 2. cap. 24. num. 19.

Neque obstant fundamenta num. 1. relata. Negamus namque illam potestatem convenientem esse, & concessione Christi vllum fundamentum habere. Auctoritas verò Pontificis in votis & Iuramentis de materia specialiter suæ dispositioni subiecta intelligitur excepta absolute in aliis in ordine ad dispensationem, vel commutationem & sic iusta causa intercedente, ad confirmationem nego Pontificem ex iurisdictione à Christo accepta irritare antecederet fidelium vota directè, sed indirectè irritat statuendo legem præscribentem conditiones necessarias obligationi, quam legem non pro suo arbitrio, sed iusta causa intercedente ferre debet.

3. Secundo dubitatur; an superiores parentes vota subditorum irritare, possint sua propria; aut aliis irritanda committere? Breuiter respondeo cum Sanch. lib. 4. de voto cap. 24. n. 60. non posse. Quia nemo potest votum emittere sub conditione sui consensus & beneplaciti; destruit enim hæc conditio strictam voti obligationem. Sed necessario debet emittere sub conditione beneplaciti alterius; sicuti subditi emittunt sub beneplacito suorum superiorum in quo conditione potestas irritandi innitur. Ergo nemo potest sua vota irritare. Neque obstat ea dispensari posse; quia dispensandi potestas iurisdictioni innitur, quam Deus concedere potest superioribus etiam comparatione suorum votorum; ea inquam remittendo, quæ ipsa causa iusta intercedente remiserint.

PUNCTUM III.

Ad quæ vota irritatiua potestas extendenda sit?

SUMMARIUM.

Lata est hæc materia eaque de causa in variis quæstionibus diuidenda est. Prima an potestas irritatiua extendatur ad vota interna & futura. Secunda; an extendatur ad vota emissa ex licentia superioris. Tertia; an extendatur ad vota emissa tempore subiectionis nec tunc irritata. Quarta; an extendatur ad vota subiectionis tempore emissa, implenda tempore libertatis. Quinta; an ad vota emissa tempore quo vocentes erunt sui iuris. Sexta: An ad vota executioni mandata, & ad promissiones humanas, & ad vota realia defuncti quæ in hæredes transferunt.

§. I.

Extendatur-ne potestas irritandi ad vota interna & futura.

SUMMARIUM.

1. Extenditur ad vota interna.
2. Extenditur ad vota futura.

Regula certa est, hanc potestatem ad vota interna extendi. Nam cum tota hæc potestas nirat conditio, quam subditi apponunt in suis votis, si superiori placitum fuerit, & superior circa vota interna subique non manifesta displicere potest, poterit sane ea irritare. Quid enim obstat quominus superior dicat subdito religioso, si hoc vel illud votum fecisti; in hanc vel illam rem commuto; quod si commutationem non accipis, nolo te esse obligatum sed omnino irritato & annullato? Potest ergo ad vota interna irritatio extendi. Neque obstat superiorum non posse præcipere actus internos, neque iurisdictionem circa illos exercere. Quia iurisdictionem præceptiuam & punitiuam exercere non potest; eo quod ad illam exercendam cognitio actuum, qui præcipi & puniri debent requiratur; quæ cognitio non desideratur in irritatione. Aliud namque est imponere obligationem saluam ab obligatione liberare; ad imponendum obligationem requiritur posse de re obligationi adstricta iudicare, & ad illam cogere & compellere, quod nullo modo circa actus internos fieri ab hominibus potest. At cum in irritatione nullum onus imponatur, sed liberatur subditus ab obligatione; nulla desideratur cognitio; & consequenter nulla est causa, quominus potestas superioris ad vota interna irritanda extendatur. Quod non solum verum existimo de potestate irritandi, sed etiam de potestate dispensandi & commutandi. Nam esto ad absolutum & licitam commutationem debeat commutari & dispensari votum manifestari, vt cognoscat, an iusta sit commutatio iustæ causa dispensationis; poterit nihilominus commutans & dispensans dicere, si tali voto interno ligatus es illud in hanc rem commuto, vel illo dispense, si hæc causa, quæ iusta esse censetur ad dispensandam, adsit. Et ita docent post alios relatos. Valquez 1.2. disput. 160. capit. 4. numero decimo septimo. Suarez 5. tom. in tertia parte disputat. 4. section. 2. a numero octauo, & de Relig. tom. 2. lib. 6. de voto capit. 7. numero octauo, Sanchez lib. 4. capit. 24. numero quadragesimo.

2. Eadem ferme certitudine tenendum est, potestatem irritatiuam extendi ad vota futura. Nam quicumque gaudens potestate dominatiua potest nolle, vt vota emittenda à subdito eque prius non communicata nulla & irrita sint. Sed hæc posita voluntate si subditus aliqua vota emittat superiore inconsulto irrita sint & inania, vtpote quibus deficit consensus superioris sub cuius conditione emittuntur. Ergo potestas irritandi ad vota futura extendi potest. Et ita tenet Sanchez lib. 4. capit. 24. numero quadragesimo nono, & Suarez lib. 3. de voto cap. 3. numero decimo quinto, sine Layman lib. 4. summ. tract. 4. cap. 7. numer. 6. conclus. 3. vers. ex quo.

§. II.

An extendatur irritatiua potestas ad vota emissa ex licentia superioris.

SUMMARIUM.

1. Dupliciter licentia concedi potest. Item concedi potest à superiore maiore vel aequali.
2. Quid dicendum si superiore maior dedit licentiam, quid si inferior?
3. Idem superior irritare votum potest valide tamen si licentiam concesserit.
4. Explicatur doctrina per singulos subditos. Et primò de religiosis.
5. Deinde de filiis familias.
6. Item de votis uxoris.
7. Item de votis seruorum.
8. Communis sententia affirmat esse peccatum mortale reuocare absque causa legitima licentiam datam.
9. Non caret probabilitate esse solum culpam venialem.
10. Quid dicendum de superiore in officio succedente?
11. Quæ sit causa legitima reuocandi licentiam datam.
12. Quando superior censetur subdito concedere licentiam uouendi.
13. Probabile est taciturnitatem sufficere cognito voto.
14. Probabilius est oppositum, si absit consensus internus.
15. Illo tamen addito plures censent votum solum esse de licentia superioris; probabilius oppositum.

Suppono dupliciter superiorem concedere posse licentiam subdito votum emittendi & exequendi. Primo; pro tempore quo sibi visum fuerit; & ita debet præsumi concedi, cum absolute concedatur. Quia hic modus concessionis minus præiudicat superioris auctoritati. Secundo; addita promissione eam non reuocandi. Deinde suppono licentiam concedi posse à superiore, à maiore, aequali, vel inferiore eo, qui eam licentiam reuocare intendat, votique executionem impedire.

2. Si Provincialis v. g. tibi concessit facultatem votum aliquod emittendi, localis superior votum illud nullatenus irritare potest. Quia in tantum vota subditi irritantur à superiore, quatenus iis superioris voluntas contradicit. At superiore maiore consentiente nulla est inferioris Prælati contradictio. Ergo consentiente Provinciali localis superior votum irritare non potest. Et ita pro terto pro Suarez lib. 6. de voto cap. 8. num. 1. Sanchez alius velatus lib. 4. cap. 27. num. 4. Bene tamen poterit iusta causa intercedente executionem impedire, quovisque Provincialis consultatur. Quia hæc potestas superioribus immediatis censetur concessa vt muneri suo sufficienter satisfaciatur Sanch. d. cap. 27. num. 4.

Si autem localis superior licentiam emittendi, exequendi que votum dederit, etiam addita promissione non reuocandi; poterit Provincialis votum irritare. Quia illo contradicente tollitur inferioris Prælati consensus, & conditio beneplaciti superioris, sub qua votum à subdito emissum est, cessat. Suarez d. d. cap. 8. num. 3. Sanchez cap. 27. n. 5. Layman lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 4.

3. Quod si de irritatione faciendâ ab eodem superiore, vel aequali eo, qui licentiam dedit, sermo sit, verius existimo fieri posse valide, tamen si promiserit licentiam non reuocaturum. Quia huius licentiæ concessione non eximitur subditus à subiectione, neque fit sui iuris, vt statim probabimus discurrendo per singulos subditos. At subiectione durante omnes subditi actiones superioris beneplacito subduntur. Ergo subditur votum factum, & consequenter illud irritare poterit ac si licentiam non dedisset; ex eo autem, quod superior promiserit licentiam non reuocaturum, solum inferunt, non posse eundem superiorem absque peccato infidelitatis eam reuocare nisi graui causa intercedente; non tamen inferunt, validam non esse reuocationem, & votum irritare non posse, si contradixerit. Quia posita contradictione verum est, conditionem, sub qua emissum est, non subsistere. Et ita tenent generaliter loquentes de omnibus gaudentibus potestate dominatiua Caietanus 2. 2. quæst. 88. art. 8. dub. 2. Nauar. sum. 1. n. 73. Azor. 1. p. lib. 11. c. 17. quæst. 6. Valent. 2. 2. d. p. 6. quæst. 6. quæst. 3. Eman. Sâ verbo votum n. 2. Sanchi. alius telatus lib. 9. de matrimonio disp. 40. num. 4. Et lib. 4. in Decal. cap. 27. à num. 9.

4. Sed vt doctrina data clarior fiat, descendamus ad singulos subditos, quorum vota superiores irritare possunt. Primum locum obtinent religiosi vtpote qui strictus religiois Prælati subiciuntur. Horum enim vota ex superioris consenti-

emissa irritare ipse Prælati poterit, tamen si promiserit nunquam irritatum. Quia ea concessione & promissione facta non mittatur eius dominium per professionem subditi acquisitum, sed æque illatum persequatur. Ergo poterit æque votum irritare, ac si licentiam non concessisset. Et ita de hoc casu tenent Doctores nuper relati. Et Suar. *lib. 6. cap. 8. num. 6.* Sayro in Clavi Regia *lib. 6. cap. 10. num. 12.* Et alij innumeri quos refert & sequitur Sanch. *lib. 4. cap. 27. num. 9.*

5. Secundum locum obtinent filiofamilias impubes, quorum vota, si ex licentia parentis vel tutoris emissa sint, non non defunt graues Doctores, qui sentiant; nullatenus irritari posse. Nam fundamentum huius irritationis est eorum iudicij imbecillitas, leuitasque in vouendo, quod fundamentum cessare videtur posita parentis vel tutoris discreta approbatione. Sic Lessius *lib. 2. de iustitia cap. 40. dub. 10. numer. 75.* Suarez *lib. 6. de voto cap. 8. num. 7.* Sed oppositum probabilius docuit Angelus verbo *votum 2. §. 9.* Syluester eodem *4. q. 2. dicto 6.* Sanch. *lib. 9. de matrimonio disp. 40. num. 6. & lib. 4. de voto cap. 27. num. 18. & 21.* Layman *lib. 4. summi tractat. 4. cap. 7. num. 17.* Nam est fundamentum ratione cuius parentibus conceditur potestas irritandi, sit imbecille impuberum iudicium, & hoc iudicium consensu & discretione parentum approbantium eorum vota firmetur in illo actu: quia tamen non absoluitur & secundum se firmatur; ea de causa non cessat in parentibus potestas impubes gubernandi, & regendi: ac proinde vota irritandi si id iudicauerint expedire. Adde neque etiam in illo actu ius reputare impuberum iudicium satis esse firmatum, quod optime comprobatur Sanch. *locis allegatis* hoc argumento. Minoribus concessum est, si lædatur beneficium restitutionis ob fragile & debile eorum iudicium *leg. 1. ff. de minoribus.* At hoc beneficium non amittunt; tamen auctoritate curatoris & intentione iudicis contraxerunt *leg. 1. & 2. Cod. si tutor interuenerit, leg. 1. titulus 25. partia 3.* & multis comprobatur Gutierrez, *de iuramento 1. p. cap. 5. num. 5.* Sanch. *lib. 6. de matrimonio disp. 38. num. 11.* Quia auctoritas tutoris, & iudicis, & licentia patris efficiunt actum merito iure valere; non tamen beneficium restitutionis excludunt, similiter in præsentem dicendum est, licentiam & facultatem vouendi impuberi concessam efficere votum merito iure valere; non tamen priuare patrem vel tutorem potestate illud irritandi, neque priuare posse. Verum si de votis filiorum puberum loquamur, cum horum vota realia patet irritare posse, dicendum est, si pater solum concesserit licentiam, hæc vota emittendi nullo alio addito, posse ea vota irritare. Quia solum intelligitur concessa pro patris beneplacito. Sic Suar. *lib. 6. de voto cap. 8. num. 12.* Iunctis his que dixit *cap. 4. num. 19.* Sanchez *lib. 4. cap. 27. numer. 15.* Quod si pater licentiam ad hæc vota concessit promittens tacite vel expresse non reuocaturum, & a fortiori si expresse affirmet filium quoad illam partem à sua potestate eximere, non poterit irritare. Quia filius verè in illa parte exemptus, filio namque potest pater concedere liberam bonorum administrationem remittendo ei vsusfructum bonorum aduentitiorum, *leg. cum oportet, Codicis de bonis qua liberis.* Ergo à fortiori poterit concedere liberam administrationem illius partis cuius tam amplam licentiam concessit. Et ita expresse notant Sanch. *lib. 4. cap. 27. num. 11.*

6. Tertium locum obtinent vota vxoris ex licentia mariti emissa, quæ licentia, si simpliciter concessa sit, non impedit, quin maritus ea irritare possit, si ea postea licentia non concessa. Quia non censetur concessa nisi pro illius beneplacito vt sic minus præiudicat. Et sumitur ex *cap. 30. Numer. iuncta* explicatione Augullini relati in *cap. manifestum 33. q. 9. §. 5.* & Ambrosij in *cap. fin. eadem causa & questione, & docent Innocentius, Panormitanus, & alij in cap. scriptura de voto. Suar. lib. 6. de voto cap. 4. n. 19.* Sanchez plures referens *cap. 27. n. 11.* At si licentia concessa sit sub promissione non reuocandi, censetur diuersimodè esse loquendum. Nam si sentiamus virum sola ea vota vxoris irritare posse, quæ sibi in gubernatione domus & matrimonij vsu fuerint præiudicantia; censetur data hæc licentia, & facultate nullatenus illa vota irritare maritum posse; quia ob iuris cessionem ei non præiudicant. Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 7. num. 15.* Verum, si sentiamus, maritum omnia vota vxoris irritare posse non ob sui præiudicium, sed quia vxoris caput est; quomodocumque licentiam concedat, non perdet potestatem irritandi. Quia non definit esse caput vxoris. De voti viri ex licentia vxoris emisse dicendum est; si fuerint emissa ex simplici licentia, non obinde impedit irritationem. Quia præsumi debet licentia concessa esse pro concedentis beneplacito. Si autem sub promissione non reuocandi; irritare non poterit. Quia ea promissione facta executio votorum ei præiudicare non potest; & cum sola vota mariti sibi præiudicantia possit mulier irritare; effectus hæc non præiudicantia irritare non posse.

7. Quartum locum obtinent vota seruorum ex licentia dominorum emissa. Si enim licentia solum simpliciter concessa fuit, non impedit potestatem ea irritandi ob rationem hæc

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars III.

repetitam. Quia concedens licentiam, intendit quoad minus fieri potest, cedere iuri proprio; & consequenter solum intendit dare facultatem, & libertatem ad vrendum illa re dum sibi contrarium vitum non fuerit, sic Doctores *num. 3. relati.* At si licentia sub promissione non reuocandi fuerit concessa, irritare vota non poterit, quia non sibi præiudicant, & illa in parte seruis est sui iuris. Nam cum possit dominus libertatem seruo simpliciter concedere; à fortiori poterit concedere libertatem in aliqua particulari materia siue reali siue personali qua libertate concessa, cessat fundamentum irritationis, Sanch. *lib. 4. cap. 27. num. 21. fin.*

8. Sed inquires, quod peccatum committat reuocans abique legitima causa licentiam concessam? Communis sententia affirmat esse mortale, si materia voti grauis sit. Sic Caietanus *2. 2. q. 88. art. 8. dub. 3.* Aragon *ibi post 6. conclusionem.* Nauar. *c. 12. n. 73.* Layman *l. 4. tract. 4. c. 7. num. 18.* Sanchez pluribus relatis *lib. 9. de matrimonio disp. 40. num. 7.* & *lib. 4. de voto cap. 27. n. 28.* Facitque *lex regia 8. tit. 8. partia 1.* Mouentur ex illo *num. 30.* Vbi de marito consentiente voto vxoris & postea contradicente dicitur portabit ipse iniquitatem eius, id est culpam, & penam, quam vxor portare debebat si votum transgrediretur; vt explicant Gloss. Lysa, Abulens. Hugo, Variablis, Caietanus & alij *ibi.* At mulier si votum transgrediretur in materia graui peccatum graue committeret. Ergo idem committit vir impediens abique causa voti ex sua licentia emissa executionem. Deinde superior tribuens licentiam subditi vouendi, illius voti particeps est. Quia in illud consentit. Ergo reuocans sine causa censendus est quasi illius transgressor. Item hæc reuocatio cedit in Dei irreuerentiam; siquidem materia ei promissa & dicata & superioris licentia firmata, sine causa tollitur. Denique vel licentia concessa fuit ad beneplacitum concedentis; & de hoc modo concessiois questio esse non potest, cum non astringatur concedens in concessione perseverare; vel concessa fuit sub tacita vel expressa promissione non reuocandi; & tunc reuocatio sine causa est contra iustitiam vel saltem contra fidelitatem in re graui. Ergo est mortale.

9. Nihilominus probabilitate non caret solum culpam venialem esse abique; vlla causa reuocare licentiam sub promissione tacita vel expressa non reuocandi datam & votum sic factum irritare. Tenet expresse Sotus *lib. 7. de iustitia quest. 3. art. 1. colum. 8. & 9.* Rosella *verf. votum 3. num. 2.* Suar. *lib. 6. de voto cap. 4. ad finem,* & probabile reputat. Sanch. *cap. 27. num. 32.* Layman *l. 4. tract. 4. cap. 7. num. 18.* Ratio ea est. Quia hæc reuocatio, & irritatio non est contra iustitiam; siquidem ex licentia vouendi non amisit superior ius, quod habebat in personam subditi, ratione cuius ei competit irritandi potestas; ac proinde violans promissionem non reuocandi, contra iustitiam non peccat. Quia ea promissione non acquisiuit subditus ius, ne à superiore gubernaretur, néve illi maneret subiectus. Ad summum est contra fidelitatem, quæ per se secundum probabilem sententiam ad culpam tantum venialem obligat. Adde hoc peccatum infidelitatis excusari posse, si ipse, cui est data facultas vouendi & promissio facta de ea non reuocanda, cedat & consentiat reuocanti. Neque etiam hæc reuocatio & irritatio est grauius contra religionem. Quia superior non vouit, neque irritando votum, facit, vt subditi votum transgrediantur; cum potius faciat, vt votum non sit, & neque obliget, quod de se malum non est. Quapropter tota malitia sita esse videtur in quadam leuitate, & inconstantia animi, qua rem vel personam Deo dicatam abique vlla causa à dedicatione retrahit, & à via perfectionis excludit. quod cum non fiat per violentiam, sed per vsum suæ potestatis dominatione non videtur grauem culpam constituere. Neque obstat *lex num. 30.* Vbi de marito reuocante consensum præstitum dicitur, portabit ipse iniquitatem eius; quia non portat iniquitatem eius formaliter, hoc est peccatum vxoris commissum in transgressione, cum nullum sit; sed portat iniquitatem eius materialiter, hoc est portabit illam transgressiorem materialem, quam facit vxor, vt de illa reddat rationem, quæ sine iusta causa facta fuerit, vel dice illam legem esse in hac parte ceremonialem, ac proinde cessasse.

10. Supradicta procedunt, quando idem superior, qui licentiam vouendi dedit, reuocat; nam si illius successor reuocauerit; ita licite & valide præstare potest, ac si votum emissum esset abique licentia. Vt optime tradit Suar. *lib. 6. de voto cap. 8. num. ult.* Sanch. *lib. 4. cap. 27. num. 36.* Vnde Prælati religionis in officio succedens poterit irritare vota cum licentia prædecessoris emissa, ac si abique vlla licentia emissa essent; & vit succedens in matrimonio poterit vota vxoris ex licentia prioris mariti emissa, & tutor, vel curator vota pupilli & minoris ex licentia parentis facta. Quia successor non fuit particeps illius voti, cum in illud non consenserit. Consensus autem prædecessoris astringere non potuit potestatem æqualem succedentis; cum par in patrem non habeat imperium *cap. innocti de electione.* Ergo est liber ad illa irritanda. Ex quibus sit, subditum petentem irritationem voti

facti ex licentia superioris, si eam irritationem petat a successore in officio, non teneri manifestare se vovisse ex licentia data. Quia talis licentia (vt diximus) non minuit potestatem superioris. Si vero eam petat ab eodem superiore, manifestare tenetur, si ipse superior dat licentiam immemor sit. Quia difficilius multo irritationem concedet, cum obligetur considerare, sit ne causa sufficiens concedendi irritationem? Vt bene aduertit Sanchez lib. 4. cap. 27. numero 36. Et addit; causa sufficiens re vera proposita valere irritationem; etiamsi licentia concessa teneatur. Quia ob id solum eius expressio opus erat.

11. Quod si inquiratur; quare causa sit sufficiens reuocandi licentiam, & irritandi votum cum licentia emissam? Respondeo; si reuocatio, & irritatio faciendae est a successore illius, qui licentiam dedit, eam solum causam desiderare, quae requiritur ad irritanda vota sine licentia emissam; quae minima est, & in multorum sententia nulla, vt postea videbimus. At si faciendae est ab eodem superiore, grauior causa desideratur prudentis arbitrio iudicanda. Quia ratione licentiae concessae est ille superior quasi particeps voti. Non tamen requiritur aequa causa, ad dispensandum; quia dispensatio absque causa nulla est, secus irritatio. Suar. lib. 6. de voto cap. 8. num. 9. Sanchez lib. 4. cap. 27. num. 30. & lib. 9. de matrimon. disp. 40. num. 7. circa finem.

12. Rursum petes; quando censetur superior concedere subdito licentiam vouendi? Respondeo, censendum esse concedere non solum quando consensus voluntatis subditi tribuit facultatem vouendi, sed etiam quando votum factum approbat, in illoque consentit. Sic Sanchez. affirmans esse omnium lib. 4. de voto c. 27. num. 42. Et rationem reddit. Quia quotiens consensus non requiritur ad actus valorem, potest praestari ante & post & in ipso actu, vt multis allegatis probat Matienzo lib. 1. recopilat. tit. 3. leg. 5. Gloss. 1. num. 1. & 2. Quod in hoc casu contingit cum votum subditi ante consensum superioris validum sit, & obligatorium. Solumque ab illo consensu pendeat, vt firmitatem accipiat, ne possit licite abque graui causa reuocari. Non tamen censetur licentia concedi ad votum ex eo, quod impetres licentiam ad rem voto promissam exequendam, v.g. impetrauit licentiam ad ieiunandum omnibus sexis feriis, ad donandum aliquid ex tua legitima vel ex bonis monasterij, non ob eam causam censendum es impetrauit licentiam vouendi ieiunare, aut donationem facere. Quia res sunt omnino diuersae, neque vna ex alia sequitur faciendum esse votum, cum votum astringat vouentem ad rei promissae executionem sub graui culpa, & potestatem superioris limiter, ne possit abque graui causa executionem impedire. Neque obstat, dantem facultatem ad contrahendum censeri dare facultatem ad promittendam iuxta legem oratio ff. de sponsalibus. Quia vt recte dicit Sanchez. l. 9. de matrimon. disput. 40. num. 10. post medium & lib. 4. sum. cap. 27. num. 43. Promissio & pactum contrahendi regulariter, & vt in plurimum praecedit in humanis contractibus, & est via & dispositio ad illum. At votum nec regulariter praecedit opus, neque est via ad illud, cum sit alterius ordinis, & consequenter licentia data ad faciendum opus, non includitur votum tale opus exequendi.

13. Difficultas tamen est; an sufficiat taciturnitas & dissimulatio Superioris cognito voto? Probabile est sufficere ex regula. Qui tacet consentire videtur, & probat Textus in cap. 30. Numer. Vbi dicitur. Quod si audiens vir tacuerit & in alterum diem distulerit sententiam, quidquid vouerat (scilicet vxor) reddet; neque potest eius votum iam pro libito irritari. Sic Innocentius cap. scriptura de voto num. 4. Ioannes Andreas num. 4. Cardinalis q. 12. Valentia disp. 6. q. 6. punct. 6. q. 1. Sayro in Clauis Regia lib. 6. c. 6. n. 16. & alij relati a Sanchez. d. c. 27. n. 47. & lib. 9. de matrimonio disp. 40. n. 9. Ad duntaxat ij Doctores debere Superiorem audito voto contradicere statim, vel saltem eo die. Nam eo transacto non esse locum contradictioni.

14. Nihilominus probabilis est, taciturnitatem absque consensu interno Superioris neque sufficere ad voti confirmationem; neque illius esse signum sufficiens. Prior pars conclusionis clara est; quia votum subditi nulla alia via firmatur, quam Superioris consensu. Quia sub illius conditione emittitur. Ergo consensu deficiente infirmum manet. Secunda conclusio pars probatur. Quia consentire in votis subditorum non est fauorabile Superiori sed subditi; siquidem eo consensu posito non potest pro libito votum irritare, sed indiget graui causa. At regula illa, Qui tacet, in fauorabilibus intelligitur. Locum vero Numer. inferens consensum ex sola taciturnitate vnius diei ceremonialis erat; ac proinde talis dispositio cessauit; & quocumque tempore est locus contradictioni dum non fuerit datus consensus. Et ita docuit D. Thom. in 4. dist. 32. sine Suar. lib. 6. de voto c. 6. n. 14. & c. 4. n. 20. Sanchez alij relati lib. 4. cap. 27. n. 46.

15. Verum si taciturnitati addatur consensus internus, & vouenti non manifestus, sentiunt Doctores non pauci

sufficere, vt tale votum dicatur factum de licentia Superioris. Sic indicat Suarez vtrouque loco, Sanchez expresse num. 47. Ratio est; quia est apposta conditio ad voti firmitatem requisita, quae erat Superioris consensus; neque vllibi cauetur, quod debeat esse manifestus. Adde talem consensum aliquo modo manifestari nempe taciturnitate. Nam licet taciturnitas, & dissimulatio in praedictantibus non sit iudicium sufficiens consensus; tamen quia haec taciturnitas efficit validum actum, & firmum: praesumptio pro valore actus prior est & praerferenda vt ex multis probat Menoch. de praesumptionibus lib. 1. quest. 29. n. 3. & latius lib. 6. nota praesumptio 4. & de arbitrijs lib. 2. casu 472. num. 2.

Ceterum cum necessarium sit, vt Superior consentiens in votis subditi, subditio talem consensum manifestet per se, vel per literas, vel per nuntium proprium vt affirmat idem Sanchez. d. l. 4. cap. 27. num. 5. in principio. licet lib. 9. de matrimon. disp. 40. num. 10. in medio contrarium videatur sententiae. Quia hic consensus est fauor & gratia subdito facta; ac proinde debet ipsi intimari vt profit iuxta Text. in cap. si sibi absenti de praebendis in 6. & alij relati a Sanchez. lib. 3. de matrimon. disp. 36. num. 2. At cum taciturnitas non sit sufficiens iudicium consensus in praedictantibus sibi, vt ipsemet Sanchez. probat lib. 1. de matrimon. disp. 5. num. 5. absolute non est dicendum, concessam esse licentiam subdito ex eo, quod Superior audito voto taceat, & dissimulet, etiamsi intemum habeat consensum; si tamen alio signo praeter taciturnitatem consensum non manifestet. Neque obstat, praesumptionem pro valore actus omnibus alijs praesumptionibus praerferendam esse. Id enim est verum in actibus elicitis ab eadem persona & sibi facientibus; non tamen in actibus sibi praedictantibus. Adde ex parte vouentis etiamsi Superior consensus non praebet, sed suspendat, validum esse votum, & obligatorium. Ergo ex illa parte firmitatem habet. Neque obstat secundo, Superiorem vouentem non irritare vota subditi manere obligatam ad ea non irritanda, etiamsi votum subdito non manifestet. Quia votum superioris neque est lex, neque gratia facta subdito, & ideo non est opus ei intimari. At consensus & licentia ad vouendum est gratia, & quasi quaedam donatio facta subdito, debet ergo intimari. Haec autem intimatio debet fieri a superiore immediate, vel per nuntium ad id specialiter destinatum. Quia voluntates Superiores & subditi debent aliquo modo voti.

Illud tamen est omnino certum, teneri subditum votum exequi si videat Superiorem non contradicere eum possit. Quia talis non repugnancia licet non sit approbatio voti vt opinetur damosa Superiori; est tamen permissio rei promissae exequenda. Sanchez. d. l. 4. cap. 27. in fine num. vltimo.

§. III.

An irritatiua potestas extendatur ad vota emissam tempore subiectionis, neque tunc irritata?

S V M M A R I V M.

- 1 Eximi potest quis a subiectione absolute, & simpliciter, vel secundum quid.
- 2 Vota subditi exempti irritari non possunt.
- 3 Vota religiosi creati Episcopi non possunt a Praelati regularibus irritari, idem est de votis religiosi eiciti, vel transfertis ad aliam religionem, comparatione priorum Praelatorum.
- 4 Vota realia filiorum puberum non possunt a parentibus irritari si sui iuris facti sunt.
- 5 Quid de votis ante pubertatem emissis, neque in pubertate confirmatis?
- 6 Quid de potestate curatoris ad irritanda vota personalia minorum in pueritia emissam.
- 7 Quid de potestate matris?
- 8 Vota vxoris tempore matrimonij emissam, nec tunc irritari non possunt irritari tempore diuortij.
- 9 Idem est de votis seruorum si libertatem consequantur.
- 10 Quando censentur vota confirmari.
- 11 Votum personale impuberis, si post pubertatem committitur, non potest a parente irritari.
- 12 Quid si vouens redeat ad prius votum?
- 13 Quid de voto emissam ab impubere implendo post pubertatem, vel sub conditione tunc contingente?
- 14 Quid si hoc constet sit penaliter?
- 15 An votum puberis non petendi irritationem voti emissam in impubertate sit illius confirmatio?
- 16 Quid de voto disiuncto & indeterminato, determinato tamen post pubertatem?

1. **D**upliciter subditus eximi potest à subiectione. Primo absolute. Secundo comparatione superioris determinati, v. g. religiosus creatus Episcopus non eximitur absolute à subiectione, cum Pontifici vt regularium supremo Prælato maneat subiectus, esto exemptus sit à potestate Prælatorum regularium; at filius emancipatus & sui iuris, integrè à patria potestate eximitur, & vxor diuortio celebrato ob viri adulterium & seruus impetrata libertate. Quæstio ergo est; an vota emissa à religioso, à filio, ab vxore, à seruo tempore, quo ij subiecti erant, possint irritari transacta subiectionis tempore ab eisdem Prælati, ac si tempus subiectionis lapsum non esset?

2. Dicendum est si integra illorum Prælatorum potestas extincta, vel suspensa sit, nequaquam vota irritare poterunt. Secus vero si non sit extincta vel suspensa. Quia fundamentum irritationis est dominatiua potestas. Sic expressè tradit Sanchez lib. 4. cap. 30. num. 7. & 8. Layman. lib. 4. tract. 4. cap. 7. numero 11. & alij Doctores in illationibus referendis.

3. Hinc inferitur, nullum Prælatum regularem posse irritare vota religiosi in Episcopatum assumpti. Quia assumptione Episcopatus à Prælatorum regularium potestate religiosus exemptus est. At quia exemptus non est à Pontifice, vt potest supremo regularium Prælati; ea de causa Pontifex illius vota irritare potest, sed nullus alius. Sic Suar. l. 6. de voto c. 7. num. 10. Sanch. cap. 30. num. 21. Layman. d. cap. 7. num. 11. Vnde non probo quod docet S. a. verb. voti irritatio num. 5. Nempe Prælatum regularem irritare posse vota religiosi, facti Episcopi nec in Episcopatu confirmata. Non probo, inquam, quia communis potestas regularis Prælati in religiosum per assumptionem Episcopatus est extincta. Si vero deposito Episcopatu ad religionem redeat, iam poterunt Prælati regulares vota ante Episcopatum emissa irritare. Quia iterum in eorum subiectionem religiosus redit; imò poterunt irritare vota tempore Episcopatus emissa, vt potest facta à vero religioso & consequenter sub conditione beneplaciti sui superioris quicumque fuerit. Sanchez dicto cap. 30. num. 22. Idem ferè quod dictum est de religioso Episcopo, dicendum est de eo qui in perpetuum à religione iuste eiecit est. Quia hac eiectionis sententia à regimine & gubernatione Prælatorum regularium excluditur, & ab illorum dominio separatur. Secus vero dicendum videretur, si solum pro limitato tempore eieceretur ad tritemes, vt pœnam alicuius delicti lueret: tunc enim non à religione separatur, sed extra loca religiosa confinuitur ad pœnas debitas sustinendas; ac proinde manet eisdem Prælati subiectus, illique eius vota irritare poterunt. Sanch. dicto cap. 30. à num. 25. & sequentibus. Ad idem est, si religiosus ad aliam religionem iuste transierit, non poterunt Prælati prioris religionis vota ibi emissa irritare. Quia per transiitum perfectum qualis est professio, est eorum iurisdictionis extincta; per transiitum vero imperfectum scilicet nouitium est suspensa; quippe qui eo durante nec cum rege gubernatiue possunt. Sanchez d. cap. 30. num. 28. & sequentibus.

4. Secundò inferitur vota realia filiorum puberum non posse à parentibus irritari postquam sui iuris effecti. Quia cessat in parentibus fundamentum irritationis, quod est bonorum filij administratio. Sic Suarez lib. 6. de voto cap. 5. num. 13. & cap. 6. num. 11. Sanch. l. 4. cap. 30. num. 12. Idem est de votis personalibus filiorum impuberum post pubertatem confirmatis. Quia ratione confirmationis exempta fuerunt à parentum iurisdictione; sicuti si tempore pubertatis fuissent de nouo emissa. Sanch. & Suar. supra.

5. Difficultas autem est de votis ante pubertatem emissis nec in pubertate confirmatis, possintne pater, curator & mater, ea post pubertatem & emancipationem irritare? Negant Sotus lib. 7. de iusticia quest. 3. art. 2. dub. vlt. Aragon. 2. 2. q. 88. art. 9. sine. Rosella verb. votum 2. num. 13. conclus. 3. Alcozet sum. cap. 16. conclus. 5. & probabilem reputat Sanch. lib. 4. sum. cap. 30. num. 4. Fundamentum est; quia esto impuberum vota emissa fuerint sub tacita conditione. Si parenti placuerint; at hæc conditio subintelligenda est cum addito; si parenti, inquam, placuerint dum personam filij gubernat, sicuti in votis realibus in pubertate emissis intelligitur, quæ tamen transacta pubertate non irritantur. Deinde parenti non competit gubernatio filij in votorum personalium obligatione post pubertatem, nam ea obiecta filius ea in parte est sui iuris. Ergo nequit illius vota in impubertate emissa irritare post pubertatem. Nam hæc irritatio iniri debet potestati dominatiue. Alias posset irritare emissa tempore pubertatis. Nihilominus probabilius censo patrem irritare posse filiorum impuberum vota post eorum pubertatem, vel emancipationem si tempore pubertatis confirmata non sint. Sic Caietanus 2. 2. q. 89. art. 5. post principium Nauarr. c. 12. num. 71. Sayro Clani Regia l. 6. cap. 10. num. 6. Sanch. lib. 4. cap. 30. num. 9. Lessius l. 2. c. 40. dub. 14. num. 8. in 2. editione. Bonacii disp. 4. quest. 1. de voto punct. 7. §. 2. num. 19. Suar. lib. 7. de voto Feid. à Castro. Sum. Mor. Pars I II.

cap. 6. num. 8. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 6. quest. vlt. Azor 1. part. lib. 11. cap. 17. quest. 7. & alij plures apud ipsos. Ratio est; Quia occasio ob quam ius concessit parentibus posse irritare impuberum vota fuit; vt illis in obligatione contracta in ætate ita debili & infirma subuenirentur; at si parentes non possent post pubertatem impuberes vota irritare, non satis prouisum esset eorum imbecillitati; cum eo tempore astringantur impuberes obligatione contracta in ætate debili & infirma. Ergo dicendum est, parentes hanc potestatem semper habere, & confirmari efficaciter potest ex cap. vlt. de sententia excommunicationis. Vbi conceditur Episcopis potestas absolendi à sententia excommunicationis pueros, qui ante pubertatem clericos percusserint; tancti; post pubertatem petierint absolui. Quia non spectatur tempus, in quo petunt absolui; sed in quo fuit delictum commissum. Sic non debet spectari tempus in quo irritatio petitur, sed in quo obligatio contracta fuit. Neque obstant contraria. Ad primum. Nego vota impuberum habere illam conditionem si patri placuerint restrictam ad tempus impubertatis; quia nullo iure talis restrictio fundatur; neque erat conueniens. Neque est simile de votis realibus filiorum puberum. Nam hæc non irritantur ob conditionem proueniencem ex modo imperfecto uouendi sicut irritantur vota impuberum; sed irritantur ob conditionem proueniencem ex materia promissa, cuius administratio patri competit durante filij subiectione, ea verò transacta cessat administratio, & consequenter cessat potestas ea vota realia irritandi. Ad secundum. Concedo parenti post pubertatem non competere gubernationem filij in votis post pubertatem factis; nego tamen non ei competere in votis ante pubertatem emissis; siquidem sub illius beneplacito quatenus pater est, fuerunt emissa. Cum autem esse patris non amiserit, neque amittit potestatem deobligandi filium ab illis votis.

6. De curatore autem plures sentiunt non posse post pubertatem vota personalia minoris in puericia emissa irritare. Quia curator datus est ad gubernationem minoris in bonorum administratione non in persona lege in copulandis 9. Codice de nuptiis. Ibi. Nec curatoris; qui solum rei familiaris sustinet administrationem, cuius officium durat vsque ad vigesimum quintum annum completum quo tempore finitur pubertas, sed irritare vota personalia est actio spectans personam minoris non eius bona. Ergo curator hac potestate non gaudet. Item illa vota fuerunt emissa sub conditione, si patri placuerint, & illo defuncto si placuerint tutori; non autem emissa fuerunt sub conditione, si curator placuerint; quia tempore, quo fuerunt emissa non erat dabilis curator. At tutoris officium cessat obiecta pubertate. Institut. quibus modis tutela finitur in principio. Ibi pupilli pupillæque cum puberes esse coeperint à tutela liberantur. Ergo cessat in iure potestas ea vota irritandi. Neque transit in curatorem. Tum quia sub beneplacito curatoris non fuerunt emissa. Tum quia curator non succedit patri in gubernatione filij tempore impubertatis, sed pubertatis. Et ita tenet Suarez lib. 6. de voto cap. 6. num. 24. Ceterum probabilius credo posse curatorem minoris vota illius in puericia facta nec in pubertate confirmata irritare, sicut poterat pater si viueret. Sic docuit Sanch. lib. 4. cap. 30. num. 15. Layman lib. 4. sum. tract. 4. cap. 7. num. 11. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 14. num. 8. in 2. editione. Emanuel S. a. verbo votum ibi de voti irritatione num. 5. & alij plures, tamen nomen tutoris pro curatore vsurpent. Ratio est; quia curator succedit in gubernatione filij in potestate, quæ patri conuenire debebat eo tempore si viueret. Sed probatur est numero præcedenti patrem irritare posse vota filij puberis ante pubertatem emissa nec post pubertatem confirmata. Ergo idem poterit curator. Neque obstant contraria. Ad primum nego curatorem gaudere tantum potestate res minoris administrandi directe & per se, Quia indirectè gaudet potestate administrandi personam; sicut tutor primo & per se datur ad personam pupilli gubernandam, secundariò ad gubernanda illius bona, vt constat ex §. datus instituit. de excusat. tutor. & ratione huius potestatis indirectæ potest curator vota personalia minoris in puericia facta nec post confirmata irritare. Ad secundum dico vota impuberum habere conditionem si patri placuerint & consequenter; si placuerint illi qui in eius potestate successerit; ac proinde si placuerint tutori casu, quo extincta non fuerint tempore pubertatis. Neque obstat non posse dari curatorem eo tempore, quo fuerunt emissa; quia curator non succedit parenti pro eo tempore, sed pro tempore pubertatis in potestate, quæ tunc parenti competet; & cum hæc extendatur ad vota antea emissa, etiam extenditur potestas curatoris.

7. De matre, si curatrix sit, idem est dicendum, ac de illis curatoribus. At si hoc officium non exercet; tamen nullus sit curator vota impuberis post pubertatem non poterit irritare. Quia matri qua mater est nulla filij puberis gubernatio à iure conceditur, neque personæ neque bonorum. Sanchez l. 4. c. 30. num. 17.

8. Tertio inferitur; vota vxoris tempore matrimonij emissa

nec tunc irritata nullatenus posse durante diuotio irritari; tamen confirmata non fuerint. Quia vt inferius videbimus maritus sola ea vota vxoris irritare potest, quae sibi praedictauerint. At durante diuotio nullum possunt praedictauerint. Ergo ea irritare non poterit. Praeterea quia ratione diuotij eximitur mulier etiam si nocens sit a subiectione viri. At diuotio cessante vel per remissionem iniuriae vel per simile delictum innocentis; cum res redeant ad pristinum statum, irritare poterit vir vxoris vota tempore matrimonij emissa, ac si nullum esset factum diuotium, emissa vero tempore diuotij vel antea emissa sed tunc confirmata poterit vir irritare eodem modo ac potest si essent emissa matrimonium contractum. Quod si petas; an liceat innocenti instaurare matrimonium per remissionem iniuriae vt vota nocentis irritet, vel vt a nocente sua propria vota irritentur? Respondeo vt nocentis vota irritet, bene posse. Quia vota nocentis iuri quod habet innocens matrimonium instaurandi impedire non possunt. At nullatenus poterit matrimonium instaurare vt a votorum propriorum obligatione eximat, si ea sint, quae obstant obligationibus coniugij instaurari; qualiter votum religionis vel castitatis obstat. Quia ad illorum votorum executionem astringitur vt ipse omnino liber & expeditus. Nequit ergo hanc obligationem propria voluntate excutere. Consentit his Sanchez cap. 30. a num. 18.

9. Quarta inferitur vota serui tempore seruitutis emissa nec tunc irritata non posse a domino irritari concessa seruo libertate. Quia iam non est dominus, sed persona particularis; neque illa vota serui emissa fuerunt sub conditione, si placeant Domino quatenus Petrus est, sed quatenus Dominus est. Sic Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 14. num. 36. in 2. editione Suar. lib. 6. cap. 6. n. 1. sine Sanchez alius relati lib. 4. cap. 30 n. 32. Tamen si absque fundamento contrarium sentiant Valent. disp. 6. q. 6. punct. 6. quast. ult.

10. Sapius diximus in hoc puncto posse irritate Superiorem nempe parentem vota filiorum dummodo post subiectionem confirmata non sint. Inquires ergo quando censentur vota in subiectione emissa post subiectionem confirmata? v. g. emissa in pueritia, confirmata post pubertatem? Breuiter respondeo, non censeri confirmata per approbationem parentis, (tamen si contrarium sentiant Suarez lib. 6. cap. 6. num. 15. & 16. Sayro lib. 6. in Clauis Regia cap. 10. num. 28.) Quia haec approbatio nec prius parentem potest gubernare filij sed solum praestat ne pro libito & absque causa licite irritare possit filij vota Sanchez cap. 30. num. 36. Deinde non censetur confirmata ex eo quod vouens voluerit illa exequi. Quia haec voluntas non immutat obligationem antea contractam, sed illi quantumvis infirma annexa est. Sic Nauar. cap. 12. numer. 71. Azor 1. parte. lib. 11. cap. 17. quast. 7. Valentia 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 6. quast. ultima. Suar. cap. 6. n. 12. & 13. Lessius lib. 1. cap. 40. dub. 14. num. 83. Sanch. lib. 4. sum. cap. 30. num. 38. Neque item censentur confirmata, tamen si saepe renouarentur, seu repetantur vt summa, credendo summa & irritabilia esse. Quia huiusmodi repetitio est approbatio prioris vinculi; non alicuius noui constitutio; & ignorantia seu error tollit voluntarium; ac proinde impedit ne firmiter amplius quam sint. Nauar. & Lessius supra & Sanchez 30. num. 43. Quapropter tunc vota confirmata censentur, quando vouens conscius infirmitatis priorum votorum se obligare vult firmiter, & irrenouabiliter, vel vult se obligare, ac si nunquam obligatus esset. Quia haec voluntas aequaleat nouae voti emissioni. Idem esset si immemor prorsus priorum votorum ea denuo emitteat, quia est emissio omnino a priori impendens. Sic Lessius, Nauar. & Sanchez locis allegatis.

11. Rursus ad perfectam praedictae doctrinae intelligentiam proponit Sanchez dicto cap. 30. a num. 46. aliquot difficultates. Prima; an votum impuberis post pubertatem commutatum propria vel Superioris auctoritate in opera personalia possit irritari a parente? Cui difficultati respondeo cum eodem Sanchez num. 48. Nequaquam posse. Quia nec potest votum in impubertate emissum, vt ipse quod est per commutationem extrinsecum; neque subrogatum, quia subrogatum emissum non est ab homine imbecillitate iudicij habente, sed ab homine qui in emissione voti personalis est sui iuris. Neque obstat subrogari priori voto tempore impubertatis factum, vt inde colligas eadem conditiones habere debere iuxta regul. subrogatum sapit naturam eius cuius loco subrogatur. leg. vnica Cod. de rei vxoria actione. Quia hoc intelligi debet rebus in eodem statu permanentibus, quod in praesenti non contingit; cum votum subrogatum emittatur tempore habili ad firmiter vouendum, & illud cuius loco subrogatur emissum fuerit tempore inhabili. Alias seruo commutante votum praedictae domino in opera non praedicta possit a domino hoc secundum votum irritari vt ipse subrogatum priori quod ipse Dominus irritare poterat. Et votum ieiunij & orationis quod fuit a Pontifice subrogatum loco castitatis promissa, esset Pontifici referuatum: sicut votum casti-

tatis, quae nullatenus sunt admittenda.

12. Verum quia potest vouens relicta materia subrogata ad prioris obligationem redire. Quia commutatio est fauor vouenti factus; & fit sub eo onere & conditione, quod subrogati obligatio acceptetur & retineatur; est dubium; an ob commutationem & subrogationem factam impediat irrationem, quam poterat facere illius voti, quod fuit commutatum & subrogatum? Distinguit Sanchez num. 47. Si vouens (inquit) conscius fuit, quando acceptauit commutationem, posse illius voti in impubertate emissi irrationem a parente impetrari, censendum esse votum confirmari nec amplius irritabile esse. Quia acceptando commutationem videtur velle denuo in priori obligatione persistere; tamen quoad diuersam materiam. Siquidem remediis facilius vt poterat ad se eximendum ab illa obligatione: Secus vero est si ignarus fuit huius irrationis remedij. Ceterum credo verius hunc ignarus fuisse conscius facti irrationis remedij posse a parente irritari; ac si nulla commutatio praecessisset vt ipsemet Sanchez quod inferius num. 49. docet. Quia acceptans commutationem non intendit prius votum, quod commutatum firmare; sed intendit illius obligationem susceptione minoris obligationis extinguere. Ergo acceptatione commutationis nulla potuit voto priori firmitas accrescere. Ergo aequum irritabile est, ac si nunquam commutatio praecessisset.

13. Secunda difficultas est de voto ab impubere emisso implendo post pubertatem vel sub conditione contingente tempore pubertatis; an inquam hoc votum sit a parente irritabile? Quia in re Sanchez a num. 50. multiplex videtur distinctio; si votum (inquit) est absolutum, & eius executio in tempore pubertatis differat, vt si impubes voueat se ingressurum religionem, cum pubes fuerit; poterit a parente irritari; quia illud votum absolute est ab impubere emissum neque pubertas illius naturam immutat sed signat executionis tempus. Idem dicit Sanchez & bene de voto impuberis emisso sub conditione implenda tempore pubertatis pendente tamen a voluntate alterius, vt si impubes voueret religionem; si Deus cum aliquo beneficio tempore pubertatis afficeret, quia executio illius conditionis non ponit, obligationem, sed ab obligatione antea posita purgat conditionem. Verum si votum emissum sit sub conditione non penam pendente a voluntate vouentis vt si impubes voueret rosarium recitare quoad Virginis imaginem inuiseret, & post pubertatem imaginem visitaret memor prioris voti, a firmat Sanchez non posse tale votum rosarii a parente irritari. Quia censendum est post pubertatem emissum; eo quod ex se nullam inducatur obligationem, sed tota obligatio arbitrio vouentis remittebatur, qui liber erat ad ponendam, vel non ponendam conditionem. Igitur apponens liberem conditionem censendus esse velle obligari, & votum antea factum approbare, & quasi denuo emitte. Quod intelligendum est (inquit Sanchez.) dicto cap. 3. num. 53. sub duplici limitatione. Prima; si ex appositione illius conditionis votum integrè esset completum. Nam si restaret completum, eo quod conditio haberet tractum successum pro illa parte qua completum esset, posset irritari. Quia pro illa parte est votum in impubertate factum neque; appositione conditionis firmatum. Secunda; vt apponatur conditio ex affectu directo ad rem promissam. Nam cum confirmari voti noam exigat circa illud voluntatem, si conditio apponitur non ex animo confirmandi; votum se aliunde, votum non manet firmatum, vt si visitares Virginem non animo contrahendi obligationem rosarii, sed curiositatis aut recreationis causa, quod a fortiori procedit cum obligatio voti apponitur in penam conditionis appositae. Nam tunc non apponitur conditio ex affectu contrahendi obligationem sed potius ex dispensentia filij. Ergo appositio talis conditionis non est voti firmatio.

14. Ex quo inferit Sanchez si impubes voueret religionem in penam si iuferis, vt pubes factus ludis memor promissionis factae, votum religionis non firmas, sed irritabile manet a patre, ac si conditio in impubertate esset appositae, Quia non fuit appositae ex affectu contrahendi obligationem, sed potius ex illius dispensentia. Haec vitima limitatio, (est probabilis sit ob tanti viri auctoritatem) mihi non probatur, sed verius credo, votum illud religionis manere firmum; ac si in pubertate esset emissum, quia appositio voluntaria conditionis absolue & efficaciter approbat votum & vis illius obligationem subire, (esto per simplicem dispensentiam contrarium velis) quia vis efficaciter conditionem, cui est obligatio necessaria annexa. Tota autem firmatio voti in appositione conditionis consistere debet, quia inde nascitur obligatio. Non in affectu vel dispensentia rei promissae, qui est per accidens conditioni appositae & consequenter rationi firmali determinandi obligationem.

15. Tertia difficultas est; an votum emissum post pubertatem, non petendi irrationem voti in impubertate emissi sit illius confirmatio? Cui difficultati Sanch. num. 55. respondet, voto praesens non petendi irrationem votum non firmari. Quia non excluditur irritatio propria sponte a superiore, vel ad petitionem alterius concedenda. At si votum sit non petendi irrationem

irritatione, irrationem excludi, & votum firmari: quia hoc voto tacite intendi vovens perpetuo obligari, & irrationi non subiacere. Placet mihi haec decisio. Nam voto non petendi irrationem non immutatur votum; cum non veretur circa illius obiectum. At voto non vendi irratione votum factum immutatur, & aliud denud emittitur. Nam quid aliud est votum non vendi irratione, nisi votum exequendi rem promissam; tamen huius promissionis irrationem habes? Sed sub hac circumstantia antea obligatus non eras. Ergo quamvis cesset prius votum irratione, non cessat hoc votum non vendi irratione denud superadditum, & irrationi non subiectum; sicut non cessat directè votum non petendi irrationem, tamen irratio prioris voti fiat.

16. Quarta & vltima difficultas est de voto disunctiuo & indeterminato vt si promittas religionem vel castitatem & post pubertatem determines castitatem; vel si promittas icinuarè vno die mensis & post pubertatem diem determines, an eo ipso cessaris prius votum confirmare? Et questio procedit de determinatione, à qua non potes rescire, quod non sit per propositum sed per votum. Nam si solum propositum haberes, vnam partem disuncti exequendi, votum factum non firmas, sed illud immutatur reliquies. Facta ergo determinatione per votum, credo hoc votum non manere irritabile. Quia est post pubertatem nouiter emissum. Votum enim sub disiunctioe & determinatione antea factum cessat continuatione, seu determinatione huius noui voti; ac proinde non manet capax irrationis, votum vetò, quoad exequendam vnam partem disuncti determinatus es, nouiter est emissum; quia nouum habet obiectum; & est emissum post pubertatem. Ergo est incapax irrationis. Sanch. l. 4. de voto c. 30. num. 57. & 59. Hanc doctrinam limitat Sanch. num. 38. vt non procedat, si ignarus vel prorsus immemor potestatis irritandi prioris voti determinationem feceris. Quia non es censendus exclusisse remedium, cuius ignorantia vel obliuio fuit. Sed non placet limitatio; quia haec solum habere possit locum casu, quo prius votum disunctiuo & indeterminatum maneret. At noui voti determinatione cessat. Ergo cessat quidquid irritabile est. Adde est ex vi prioris voti obligatus esse vnam partem disuncti eligere; non tamen ex vi illius obligatus eras, te astingere ad vnum determinatè eligendum. Ergo haec noua obligatio vt pote liberè assumpta in pubertate subiecta non manet irritatiua; tamen cum ignorantia pubertatis irritandi prioris voti assumpta fuerit.

§. IV.

An extendatur irritatiua potestas ad vota emissa tempore subiectionis, implenda tamen subiectione dissoluta.

SUMMARIUM.

1. Duplex sententia proponitur, & tertia distinctione utrens approbatur.
2. Quid dicendum de voto filij puberis, uxoris, & serui quod ex se vel ex intentione vouentis perpetuum est? Affirmat Sanch. penitus irritare posse. Contrarium est probabilius.

1. In hac questione Sanch. l. 4. sum. c. 29. Triplicem sententiam pluribus Doctoribus patrocinatam refert. Prima negat cuiuslibet superiori hanc potestatem. Quia spectatò tempore, pro quo votum obligat cui videtur attendendum, nec voluntas vouentis nec materia promissa subiectionem habent. Secunda, cuiuslibet superiori hanc potestatem concedit. Quia est voluntas vouentis, & materia promissa, spectatò tempore pro quo votum obligat non habent subiectionem. At illam habent tempore quo obligatio contrahitur; & cum haec obligatio in consilio superiore fiat, in cuius grauen & iruerentiam cedit, potest ergo ab illo irritari. Tertia sententia (cui ipse Sanch. tanquam probabiliori adhaeret et si duae praecedentes reputet probabiles) distinctione vitur de subditis plenè superiori subiectis quoad voluntatem, vel quoad solam materiam promissam. Si subditi sunt plenè quoad voluntatem; & horum vota est in tempus libertatis referantur, poterit superior irritare. Quia ratione poterit irritare superior vota religiosi emissa in tempus quo à subiectione fuerit liber, & pater, vel tutor vota filij impuberis relata in tempus pubertatis. Quia horum voluntas plenè est superioribus subiecta; ac proinde obligari non poterit nisi cum superiorum depèdencia. Si verò subditi sint quoad materiam promissam tantum, horum vota relata in tempus libertatis nullatenus superior irritare poterit. Quia sibi non prauidicant. Quocirca nec vir irritare poterit uxoris vota, nec pater filij puberis, nec Dominus serui im-

plenda tempore libertatis. Quia facta pro eo tempore nullum afferunt prauidicium. Placet mihi haec sententia.

2. Solum est difficultas de voto emisso à filio pubere, ab uxore, à seruo, quod ex se vel ex intentione vouentis perpetua est; an possit irritari à parente à marito, à Domino? v.g. vult filius pubes, vxor, seruus elemosynam quotidie se datum vel quotidie recitatum, vel omnibus sextis feriis suae vitae icinuarum, dubium est; an haec vota possint à parente à marito, à domino penitus irritari? Affirmant Sanch. d. l. 4. sum. c. 29. n. 7. Mouetur, quia haec vota aequè libertatis ac subiectionis tempus afficiunt; ac proinde irratione perfecta capacia sunt. Contrarium dicendum existimo cum Lessio l. 2. c. 40. dub. 14. num. 86. in 2. edit. Bonacin. disp. 4. g. 2. punct. 7. §. 2. circa fin. Quia supradicti domini solum irritare vota subditorum possunt quatenus sibi prauidicant. Sed illa vota solum dominis prauidicant possunt quoad materiam contingentem tempore subiectionis; non autem postea. Ergo solum quoad illam partem suspendere vota possunt. Neque obstat, haec vota aequè libertatis ac subiectionis tempus afficere. Quia afficiunt illud diuisibiliter; est enim materia illis promissa diuisa singulis diebus correspondens, ac proinde secundum partem implendam tempore subiectionis suspendi possunt manentibus firmis quoad partem tempore libertatis implendam. Alias votum castitatis emissum ab uxore irritari possit à viro, ita vt soluto matrimonio nulla illius esset obligatio. Quod est omnino falsum vt satis colligitur ex cap. quidam & cap. placet de conuersatione conuictorum.

§. V.

An extendatur irritatiua potestas ad vota emissa tempore quo vouentes erant sui iuris?

SUMMARIUM.

1. Non extenditur ad haec vota directè potestas bene indirectè.
2. Proponitur quaedam obiectio & soluitur.
3. Vota uxoris ante matrimonium emissa non irritantur à marito, sed suspenduntur quatenus sibi prauidicauerint, & idem est de seruis.
4. Quid dicendum de votis conditionalibus emissis tempore libertatis quorum conditio tempore seruitutis impletur?

1. Respondeo potestas irritatiua directè nequaquam extenditur neque extendi potest ad vota emissa tempore quo vouentes erant sui iuris, bene tamen indirectè & suspensiuè. Conclusio communis est etiam à paucis tradita sub his terminis. Ratio est. Quia ea sola vota irritare Superior potest quae sub eius beneplacito fuerint emissa. Sed vota superiorum non habent sub nullius beneplacito emittuntur. Ergo non sunt capacia directè irrationis. Quod verò indirectè irritari possunt, est manifestum. Quia virtute potestatis dominatiuae superuenientis impeditur superior potest executionem votorum sibi prauidicantium, in qua suspensione irritatio indirectè consistit.

2. Dices superior religiosus irritare potest vota à religiosi in saeculo emissa, & tutor signatus pupillo eius vota emissa tempore, quo carebat parente & tutore. Ergo potestas irritatiua directè extendi potest ad vota emissa tempore quo vouentes sunt sui iuris. Ob hanc rationem non videtur improbabile vota filiorum, qui plenè efficiuntur subditi, irritari directè à superioribus posse. Nam esto non fuerint emissa sub tacita conditione absoluta beneplaciti superioris; quia nullus aderat superior; fuerint tamen emissa ex iuris interpretatione sub conditione beneplaciti superioris, si existeret. Quod certe videtur necessarium in pupillo vouente, dum caret parente & tutore, vt hac ratione eius imbecilli iudicio & diminutè discretioni prouideatur. Lessio l. 2. c. 40. dub. 15. num. 97. in 2. edit. Ceterum quia communis sententia firmat nulla ratione vota emissa tempore libertatis irritare directè posse à potestate dominatiuae superueniente, sed solum suspendi; respondeo supradictae obiectio; & superiorum religionis non irritare vota religiosi in saeculo emissa, quia professione religionis tanquam solutione illorum perfectissima extinguuntur. Quod si ea religiosus tempore professionis approbauerit, & in eis persistere voluerit, irritari poterunt à Praelato. Quia sunt tempore subiectionis emissa; vota verò pupilli seu minoris nemini subiecti suspendi, sed non irritari poterunt à tutore vel curatore superueniente. Quia nullibi est cautum, eos habere potestatem ea vota directè irritandi; & potestate indirectè sufficienter prouidere possunt pupilli seu minoris administrationi.

3. Ex his inferretur; vota uxoris tempore libertatis emissa suspendi à marito posse quatenus sibi prauidicauerint & non aliter.

aliter. Nam esto maritus haberet potestatem irritandi omnia vota vxoris tempore matrimonij emissa (vt multis placet) nullo modo hac potestate gaudet comparatione votorum tempore libertatis emissa. Quia ei nec ob promissionem, neque ob voluntatem promittentem, neque ob materiam promissam illa vota, cum sunt, subiiciuntur. Restat ergo vt solum tempore matrimonij subiiciantur ob præiudicium quod ei prouenire potest ex executione talium votorum; ac proinde solum ex hac causa capacia sint indirecte irritationis. Sic post alios antiquiores docent Syluest. verbo *votum* 4. q. 2. d. 1. Natuar. c. 11. num. 65. Azor 1. p. lib. 11. c. 17. q. 14. Valent. 2. 2. diff. 6. qu. 6. punct. 6. num. ult. Suar. l. 6. c. 4. num. 16. c. 7. num. ult. Sayro in Clauj Regia l. 6. c. 10. num. 11. c. 19. Sanch. aliis re- laris l. 4. c. 31. num. 9. Quæ à fortiori procedunt in votis ser- uorum tempore libertatis emissis, quæ à superueniente domi- no solum suspendi non irritari possunt. Et tradit Azor q. 2. c. 10. Suar. cap. 3. num. ult. Sayro c. 10. nu. 18. Sanch. n. 14. c. 4. Sed inquiret: an vota conditionalia emissa tempore li- bertatis, quorum conditio tempore subiectionis impletur, cen- senda sint ac emissa tempore subiectionis; ita vt possint à su- perueniente superioris penitus irritari casu, quo tunc emissa possent? Respondet Sanch. d. cap. 31. num. 17. Si conditio per accidens contingit, vt si mulier soluta vocat eleemosynam, si natus ex Azia venerit, & venit tempore quo nupta est illa vota reputanda esse ante subiectionem emissa; quia ante subiectionem tota obligatio contracta est, & conditio per accidens con- tingit, & ex contingenti per accidens non est res diudi- canda. Si autem per se contingat conditio, vt si vocas eleemo- synam si talem duxerit, cito alicui possit videri tempore subiectionis emitti, quia tunc perfecta obligatio confluit; ac credit censenda esse tempore libertatis emissa. Ducitur primò: quia votis sicut & contractibus non potest noua conditio addi, sed cum sunt totam suam perfectionem habent & ergo facto voto tempore libertatis non potest aliqua conditio superaddi, quam antea non haberet. At cum factum est, non habuit condi- tionem beneplaciti Superioris. Ergo ex superueniente subie- ctione illam habere non potest, cum in suo esse perfectum sit. Secundo mouetur, quia cito in legatis inspicitur tempus condi- tionis impleta, secus est in contractibus, in quibus inspicitur tempus quo irriti sunt, *leg. si filius familias* 78. ff. de verbo- rum obligat. At votum quia promissio est & obligationem indu- cit assimilatur contractibus. Ergo tempus quo factum est, ins- pici debet. Sed est factum tempore libertatis. Ergo illo tem- pore emissum reputandum est.

Cæterum aliter distinguendum censet. Si conditionis appositio non sit libera videnti, vel quia ex alterius volun- tate pendet, vel quia casu contingit, verissimam cen- seo supradictam sententiam; eo quod tota illius voti obliga- tio ante subiectionem contracta sit. Nam appositio illius conditionis, quæ videnti voluntaria non est, non potest esse voluntaria suscepio obligationis. Verum si condi- tio ex libera videnti voluntate pendet, vt si promit- teret eleemosynam si exiret, si Petrum alloqueretur, si imagi- nem Virginis inuideret, & tempore subiectionis hanc condi- tionem apponit, reputandum est votum illud eleemosynæ tem- pore subiectionis factum. Nam cum tota obligatio illius voti pendeat ex libera voluntate videnti apponenti conditionem; tunc censendum est, verè & propriè emitti; cum liberè condi- tio apponitur; siquidem appositione illius conditionis susci- piatur obligatio. Et confirmo ex doctrina tradita hoc puncto, §. 1. quamque ipse Sanchez approbat; ibi enim probauimus votum conditionale emissum in pueritia, cuius conditio videnti libera impletur tempore pubertatis ex effectu ad rem promissam, si mari, & tanquam emissum in pubertate iudi- candum esse. Ergo in præsentem idem dicendum est. Neque ob- stant rationes quibus ducitur Sanchez. Fateor voto illi condi- tionali facto tempore libertatis nullam superaddi posse condi- tionem beneplaciti Superioris. At nego non superaddi dictam conditionem voto absoluto tacitè emisso appositione liberæ conditionis. Ad secund. concedo votum assimilari contracti- bus; sed nego in contractibus gratuitis quorum obligatio ex conditione liberè apponenda à contrahente pendet, non esse inspicendum tempus conditionis appositæ; cum tunc suscipia- tur obligatio & non antea.

§. VI.

An extendatur irritatiua potestas ad vota execu- tioni mandata, & ad promissiones humanas, & ad vota realia defuncti quæ in hæredes tran- sferunt.

S V M M A R I V M.

- Non extendatur irritatiua potestas ad vota executioni man- data.

- Neque ad promissiones homini factas ex Superioris licentia.
- Neque item ad vota translata in hæredem.

His omnibus supradictis negatiuè est respondendum. Prima nullatenus irritatiua potestas extenditur ad vota perso- nalia vel realia executioni mandata. Sic Caiet. 2. 2. q. 88. art. 8. dub. 2. Sotus l. 7. de iustit. q. 3. art. 1. vel. *maiori* autem. Valent. diff. 6. q. 6. p. 6. q. 3. Sanch. l. 9. de matrim. diff. 40. num. 12. c. l. 4. sum. c. 27. num. 3. Ratio est manifesta quia votum execu- tioni mandatum cessat. Ergo non est casus irritationis. Adde si votum reale sit & executioni fuerit mandatum non potest Super- ior rem traditam reuocare. Vnde si ex licentia Superioris promissit calicem Ecclesie, & promissum tradidit, nequit Superior reuocare. Quia traditio factus est sub alterius do- minio, *leg. traditio* 20. Cod. de pactis.

2. Secunda conclusio non potest superior irritare promissionem homini factam ex eius licentia. Sic docet Suar. *rem. 2. de Relig. l. 6. de voto* c. 6. num. 3. Bassi. Legion. l. 10. c. 17. §. 1. n. 17. Sanch. lib. 9. de matrim. diff. 4. num. 14. c. l. 4. sum. c. 27. num. 2. 3. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 77. ad secund. in 2. edit. Ratio est. Quia promissione factus est promissario ac- quisitum. Sed ius promissio acquiri nequit superior in- fringere. Ergo nequit promissionem factam irritare.

Dices, superior potest promissionem Deo factam, antequam executioni mandata sit, infringere; quia est dominus voluntatis promittentis, ergo etiam poterit irritare promissionem homini factam. Deinde subditus non tenetur exequi promissionem, si superior interdicit vt tradit Lessius & Sanchez *supra*. Quia cum superior adhuc data licentia promittendi, & promissione facta dominus sit voluntatis subditi potest à promissionis executione subditum impedire. Ergo irritare promissionem poterit saltem indirectè. Et ita tenet Aragon 2. 2. q. 88. art. 8. fol. 100. Nec videtur improbabile.

Nihilominus respondeo posse superiore irritare promissionem Deo factam; non tantum quia dominus est voluntatis subditi, sed quia Dei vices gerit, cuius nomine tenetur. At cum non gerat vices promissarii, iure acquisitum per promissionem remittere non potest. Ad secund. nego superiore contradicere posse executioni promissionis factæ ex eius licentia; quia ea promissio non imbit conditionem si superior non contradixerit. Alias nullus cum religiosis auderet contra- here, si promissiones firmæ non essent, & pro voluntate super- ioris teneri subditum promissionem omittit; quia illa contra- dictio est iniusta, ac proinde releuare non potest ab obliga- tione contracta.

3. Tertia conclusio, vota translata in hæredem irritare super- ior videnti non potest, tum quia hæres superior non est. Tum quia hæres non obligatur ex voto, sed ex iustitia ex racio cum defuncto contractu, & obligationes ex iustitia irri- tabiles non sunt. Tum denique, quia ad hæc vota sit transla- ta in hæredem potestas dispensandi & commutandi vota non extenditur, neque extenditur potestas irritandi. Sanch. l. 4. sum. cap. 24. num. 57.

P V N C T V M IV.

Qualiter & quando irritatio concedi possit?

S V M M A R I V M.

- Si negetur subdito licentia in perpetuum exequendi votum, censetur irritatum.
- Debet tamen Superior votum cognoscere.
- Non est irritatio si pro determinato tempore licentia negetur.
- Irritatio ex suspensio procedens à potestate dominatiua nulla indiget causa ad sui valorem.
- Plures affirmant sine causa in se concedi posse. Sed probabilius est esse saltem veniale peccatum.
- Fieri potest irritatio etiam subdito inuito.
- Non est necessaria cognitio voti irritandi si votum esse cognoscatur.
- Quid si ex parte irritantis dubium sit, an sit verus Superior? Sub distinctione respondetur.
- Ob dubium ex parte videntis non impeditur Superioris certa potestas.
- Error communis esse supplet iurisdictionis defectum, non tamen defectum potestatis dominatiue.
- Qualiter irritatiua potestas delegari possit.

Superior votum irritat, quando voto cognito denegat subdito absolute licentiam illud exequendi sine illa tem- potest

potis limitatione. Sumitur ex cap. 30. Numer. ubi de puella vouente dicitur. Si autem ut audivit, (scilicet patet esse voto ligatam) & contradixerit, vota & Iuramenta eius irrita erunt; neque obnoxia tenebitur sponsioni; si eod. contradixerit patet. Vt docent Caietanus Armilla & alij quos referet & sequitur Sanch. lib. 9. de matrimon. disp. 43. num. 10. Et lib. 4. sum. c. 25. n. 35. Lessius l. 2. c. 40. dub. 12. §. 2. in 2. editione. Ratio est; quia omnia vota subditorum, si sint de rebus prohibitis fieri absque licentia; hanc habent conditionem si superior licentiam dederit; alias nulla erunt vigore de materia illicita. Si vero sint de rebus sibi permittis; hanc imbuunt conditionem, nisi Superior contradixerit. Quia hæc conditio necessaria est, vt superioris potestas salua remaneat, nullumque præiudicium habeat ex subditorum votis, vt tradidit D. Thom. communiter receptus 2. 2. q. 88. art. 3. ad 4. Valent. disp. 6. q. 6. punct. 6. Suar. l. 6. de voto c. 1. num. 9. Sanch. variis in locis præcipue l. 4. sum. c. 26. à num. 4. Ergo Superiore non contentente aut contradicente absolute, votum cessat; quia cessat conditio sub qua factum est; sicut quolibet aliud votum conditionatum cessat cessante conditione sub qua fuit prælucum.

2. Dixi quando voto cognito. Nam si Superior ignarus voti denegat subdito licentiam exequendi illud, nullo modo censere debet irritale. Quia quilibet actus voluntarius qualis est irritatio non potest fieri absque voluntate irritandi, quæ impossibilis est incognito obiecto scilicet voto quod irritari debet. Et ita sustinent Abulen. c. 30. Numer. Nauarr. sum. c. 12. num. 69. Valent. 2. 2. disp. 6. quæst. 6. punct. 6. q. 2. Lessius supra. Suar. tom. 1. de Relig. l. 6. de voto c. 7. num. 13. Et 14. Sanch. aliis relatis l. 4. sum. c. 25. n. 23. & lib. 9. de matrimon. disp. 43. num. 2.

3. Dixi insuper, quando Superior denegat absolute licentiam. Nam si solum pro determinato tempore denegaret, vt si diceret, nolo vt modo facias, non est irritatio voti, sed illius suspensio pro illo determinato tempore. Quo transacto tenebitur subditus votum exequi sicut antea; nisi forte votum fuerit de re illi temporariæ annexæ: Quia tunc cum illo tempore finitur; vt si promitteres ieiunare sequenti vigilia corporis Christi, vel illo anno ob lutandum compostellanum iubilæum illic peregrinationem facere; & Superior denegaret facultatem exequendi ieiunium, & peregrinationem illo anno, absolute esset votum extinctum non tam irritatione quam cessatione materiae promissæ. Sic Sanch. d. disp. 43. num. 10. Et cap. 25. numero 35. Ex his satis constat votum irritatum non reuocari, suspensum vero, nisi finitum sit, reuocari. Sic Doctores relati.

4. Porro certum esse debet irritationem & suspensionem procedentem à potestate dominatiua, nullam ad sui valorem causam exigere. Quia vt super diximus subditus in sua promissione imbitur conditionem, dum Superior consenserit vel non contradixerit. Ergo pro libito contradicente cessat obligatio. Secus est quando votum suspenditur vel dispensatur ratione iurisdictionis temporali vel spirituali. Quia suspensio hæc necessariò fieri debet medio præcepto, seu lege imposita cum executione voti pugnantem. At præceptum vel lex nullum est, si fit impositum sine causa. Ergo dispensatio vera cum sit nomine Dei & in obligatione ipsi acquisita rationabiliter fieri debet; alias non censetur Deus obligationem remittere. Et ita tradit D. Thom. q. 88. art. 12. ad 2. Suar. l. 6. c. 1. n. 9. Sanch. lib. 4. c. 24. n. 7. Basil. de Leon lib. 10. de matrimon. cap. 17. n. 22. Et sequenti lib.

5. An vero sine causa iuste concedi possit, non est constans sententia. Nam Gregor. Lopez leg. 3. sine rit. 8. part. 1. Nauarr. c. 12. num. 73. Syluest. verbo votum 4. q. 6. d. 6. Azor. 1. p. l. 11. c. 17. q. 5. Basil. d. l. 10. c. 17. num. 14. & alij plures affirmant absque causa concedi posse. Mouentur. Quia promissiones subditi hanc tacitam (vt sæpe dixi conditionem habent, si Superior consenserit, vel non contradixerit. Superior autem nullo vinculo tenetur ad præstandam consentium, vel non contradicendum, sed in his liber est, & iure suo vitat. Et explicatur. Si promittas elemosynam faciendam ex aliena pecunia sub conditione. Si dominus consenserit, poterit dominus pro libito non consentire absque culpa, sed religiosus, filiusfamilias, vxor, & seruus promissionem faciunt sub conditione si eorum dominus consenserit. Poterit ergo dominus pro libito non consentire. Hinc inferunt supra dicti Doctores posse votum adstrictum petere irritationem absque vlla causa. Quia perit rem, quam Superior licite præstare potest. Sic expressè Basil. Legion. d. cap. 17. num. 24.

Ceterum verius censet peccare saltem venialiter Superiorem qui absque iusta causa votum subditi irritat, vel suspendit. Sic Sorus l. 7. q. 3. art. 1. Aragon. q. 88. art. 8. in 3. conclus. Lessius l. 2. c. 40. dub. 12. num. 70. Et dub. 13. num. 76. Sanch. l. 4. c. 24. num. 13. Suar. l. 6. de voto c. 1. num. 9. Layman l. 4. sum. tract. 4. c. 7. num. 18. Valent. disp. 6. quæst. 6. punct. 6. paulò post principium. Ratio est. Quia siue hæc potestas data sit in vtilitatem vouentis vt creditur data Prælati religiosis, siue

in vtilitatem irritantis, vt est potestas domini in seruum, siue in vtilitatem vtriusque vt datur coniugibus; dissonum & contra rationem est, eam absque causa vni irritanti, vel vouenti exercere. Quia est contra hanc ipsius potestatis, & consequenter abusus illius. Item alienum est à ratione, quod Superior absque aliqua causa impediatur voluntatem subditi in bonum voto obfirmatum. Cum Superior ratione superioritatis teneatur prouidere de bono spirituali subditi, neque illi impedimento esse, cum sibi nullum damnum inde prouenit. Ex quo solum manet contrarium fundamentum. Ad confirmationem poteris respondere, esse disparatam rationem. Nam promittens elemosynam ex aliena pecunia nullum ius in illam habet. At ad opera spiritualia exercenda aliquale ius habet subditus licet dependens à superiore. Quapropter plures Doctores censent (vt in superioribus vidimus) votum dandi elemosynam ex aliena pecunia nullum esse; cum tamen votum ieiunij & orationis emissum à subdito validum sit. Quid ergo mirum quod dominus negans absque causa consentum in distributione suæ pecuniæ non peccet; peccet tamen, si neget consentum in his, quæ ad bonum subditi ordinantur. Secundo respondeo clarius negando posse dominum absque vlla causa negare consentum in distributione suæ pecuniæ. Habet enim semper causam legitimam negandi nempe propriam vtilitatem, qua priuatur permittemdo propriæ pecuniæ alienationem. At cum in præfati supponamus, nullam incommoditatem superiori aduenire ex eo quod subditus votum exequatur, abutetur sane sua potestate, si illum à bono proposito concepto retrahat, & impediatur. Ex his constat non posse subditum irritationem voti à superiore petere nisi aliquam causam suæ petitionis habeat. Eam tamen exitimam sufficientem esse, si grauatum voto se sentiat; quia ad excusandam culpam venialem, quæ in præfati interuenire potest, qualibet modi ea causa sufficit; & quæ de causa moraliter loquendo nulla culpa in confessione irritationis, illius petitione inuenitur vt dixit Sanch. lib. 4. summa cap. 24. num. 15. Et 16.

6. Hanc irritationem potest Superior facere subdito contradicente. Quia non pendet in vtu suæ potestatis à voluntate subditi. Nam quantumuis subditus renuat, si Superior eius obligationi contradicit, cessat obligatio. Quia cessat conditio beneplaciti Superioris, sub qua necessariò contracta est. Sic ex communi sententia tradunt. Sayro in Clauis Regia lib. 5. c. 8. num. 6. Aragon 2. 2. q. 89. art. 9. paulò post principium Suar. lib. 8. de voto c. 1. ad finem Sanch. l. 4. de voto c. 24. num. 25. Sed quia subditus facta irritatione potest iterum votum emittere, & sic irritationem eludere, vt huic incommodo prouideatur, debet Superior materiam illius voti prohibere & quasi antecedenter irritare; quo facto nullum erit votum de illa emissum. Sic relato Suare aduertit Sanch. d. cap. 24. num. 26. sine.

Dices commutatio, & dispensatio fieri non potest subdito inuito. Ergo nec irritatio. Item irritatio sicut & dispensatio, & commutatio est beneficium subditi; siquidem cum ab obligatione contracta liberat. At beneficium non datur inuito. Ergo neque irritatio inuito concedi potest. Respondeo concedendo dispensationem & commutationem non posse concedi inuito, & negando idem esse de irritatione. Nam irritatio supponit votum esse emissum sub conditione tacita vel expressa, si Superior consenserit; quam conditionem nullo modo turbant vota subditorum comparatione Prælati sola iurisdictione temporali, vel spirituali gaudentis. Deinde dico, commutationem subdito inuito non concedi, non quia est beneficium; sed quia requirit necessariò eius consentum & acceptationem, eo quod obligationem prioris voti in aliam materiam transferat; transference autem non potest nisi ipse subditus consentiat, acceptet, & velit se obligare, quod in irritatione non procedit. De dispensatione (est Aragon d. art. 9. Suar d. cap. 1. num. 13. Sentiant concedi non posse inuito) probabilis exitimo cum Sanch. dicto cap. 24. num. 26. dati posse. Quia est beneficium subditi sit; est tamen præcipue beneficium Superioris, quatenus illa via ostendit liberam habere potestatem; nec ligatam subditi voluntate; sicut tractatu de excommunicatione dicemus abolutionem dari posse excommunicato reuerti. Adde sæpe conuenire subdito (tametsi si ipse non cognoscat) dispensationem, irritationemve votorum concedi; sæpe bono communi id necessarium est. Conueniens ergo erat, vt potestas dispensandi, & irritandi à voluntate subditi non penderet. Præterea irritatio & dispensatio non sunt beneficia postiuua, sed priuatiua, quæ per se acceptationem non requirunt. Faretur tamen & bene Sanchez supra dispensationem concessam subdito reuerti grauiorem causam ad sui valorem exposulare vitæ contrariam voluntati ita ad bonum affectæ.

7. Rursus non est necessarium, vt valide & iuste irritatio fiat, superiorem cognoscere votum irritandum. Nam esto ei non manifestetur potest credere subditum petentem irritationem voto grauari, qua credulitate posita iuste irritationem concedit; quia ad irritationem (vt dixi) hæc sufficit causa. In sententia

sententia verò affirmatiua nullam causam requiri ad irrationem clarum est fieri posse absque voti cognitione. Et ita tenet Basilius Leg. onenf. lib. 10. de matrimonio cap. 17. n. 22. indicat Sanchez lib. 4. cap. 24. num. 6. i. iunctis iusque dixerat cap. 22. num. 10.

8. Duplex testat difficultas enodanda circa vsum huius potestatis irritatiuæ. Prima an exerceri possit in casu dubio? Secunda, an alteri delegari possit?

Circa primam difficultatem aduerte, dubium hoc oriri posse vel ex parte irritantis, vel ex parte vouentis. Si ex parte irritantis dubium nascatur; eo quod dubitetur, an sit verus pater, legitimus tutor, vel tutor, verus religionis Prælatus, verus maritus, verus dominus; distinguendum est; si hi sint in possessione, irritate vota poterunt; quia in casu dubio in fauorem possessionis iudicandum est. Secus est si possessione careant; quia absque possessione nullus adest titulus certus, quo certus vltus potestatis irritatiuæ firmetur, & honestetur. Sic Sanchez lib. 4. de voto cap. 32. n. 15.

Si dubium ex parte vouentis nascatur, generaliter dicere possumus, non impedire Superioris certam potestatem. Quia æquum non est, aliquem iure quæsitum, & certo priuari ob dubiam causam & rationem. Sic Suar. libr. 4. de voto c. 6. n. 1. Hinc infero patrem posse irritare vota personalia filij impuberis, & realia puberis; tamen si dubium vel opinio sit, fuerint ne personalia tempore pubertatis, & realia post pubertatem emissa. Quia dum id clarè non constat priuari patrem non debet certa potestate, quam habet quilibet filij vota irritandi. Nam licet hæc potestas limitetur in votis personalibus pro tempore impubertatis, & in realibus pro tempore pubertatis, constare certo debet tempus, vt locum habeat limitatio certa potestatis. Sic Suar. supra & l. 6. c. 6. num. 4. sine. Sanch. l. 2. de matrim. disp. 4. n. 39. & l. 4. sum. c. 3. num. 2. Bonacin. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. num. 21. Eadem ratione poterit tutor vota impuberis, & curator vota puberis, & maritus vota vxoris irritare; tamen si dubium vel opinio sit, fuisse emissa tempore, quo sui iuris erant. Quia potestate certa tutoris, & curatoris & mariti omnia pupilli, minoris, vxoris vota irritandi, restringi non debet ob dubiam causam. Sic Sanch. dicto cap. 32. nu. 7. At idem est si vouens certus sit tempore subiectionis omisit votum; ignorat tamen, an eius executionem distulerit in tempus libertatis. Quia præsumendum est talem dilationem non fecisse; cum communiter potius contingat vouentem de præsentis statu disponere non de contingenti futuro. Quod intelligendum est, quando votum tempore subiectionis impleri potest. Alias contrarium erit præsumendum ob valorem actus. Suar. lib. 6. de voto cap. 4. num. 8. Sanch. lib. 4. cap. 32. num. 13. Bonacin. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. numer. 21. in fine. Idem est si dubitetur; an tempore habili vota confirmata sint; non obinde superior amittere debet suam potestatem; tum ob possessionem quam habet; tum quia confirmatio cum sit quid facti non præsumitur. Suar. lib. 4. de voto cap. 6. num. 1. ad finem. Sanch. lib. 4. cap. 32. num. 9. Bonacin. punct. 7. §. 2. n. 19. Sed quid si dubites; an reuocatione voti facta tempore habili ad illud firmandum, legitimè confirmaueris, & potestatem irritandi impedieris? Credo regulariter non confirmare, neque talem potestatem impedire. Quia reuocans votum frequenter solum intendit onus impositum approbare, non aliud de nouo sibi imponere. Sanch. num. 11. c. 12. Quando autem subditus v. g. filius, seruus, & vxor bona haberet, ex quibus possit liberè disponere; & dubitaret ex quibus bonis votum emisit, præsumendum est ex propriis bonis votum emisisse. Quia semper præsumi debet vouens firmam velle facere obligationem si potest, & de materia aptiori disponere. Sanch. dicto cap. 32. num. 14.

10. Denique aduerte cum Sanch. num. 16. Bonacin. dicta disp. 4. quæst. 2. punct. 7. §. 2. num. 32. Si de facto contingat Superiorem irritare votum, quod verè irritare non poterat, si veritas constaret, vel quia non est legitimus Superior, vel quia votum fuit confirmatum; quocumque tempore hæc veritas deprehendatur, irritatio facta non subsistit. Quia error, est supplet iurisdictionem non tamen supplet dominationem; cum de potestate dominatiua ex errore supplenda nihil iura disponant.

11. Circa secundam difficultatem; an hæc irritatiua potestas alteri delegari possit? Non desunt Doctores, qui negatiuè respondeant; eo quod hæc delegatio non videatur posse fieri sine communicatione dominij; sicut nec delegatio iurisdictionis sine communicatione iurisdictionis. Et præterea; quia irritatiua potestas fundatur in conditione beneplaciti Superioris, quam vota irritanda imbibunt. Ergo necessario debet esse Dominus, & Superior qui votum irritare poterit.

Meo iudicio supradicta ratio concludit, neminem posse nomine proprio vota irritare, quin Dominus sit, dominiumque habeat. Non tamen concludit, quin nomine alieno & tanquam Procurator, qui alterius vices gerit, id possit; sicut potest delegatus à Parocho potestatem assistendi matrimonio habere, quin beneficium habeat, & Procurator ad contrahe-

dam matrimonium constitui, quin ipse matrimonij capax sit quia delegatus non proprio, sed alieno nomine assistit, & contrahit. Deinde irritatio est contradictio Superioris dispositioni factæ à subdito; quæ ergo causa esse potest, quominus hæc contradictionem non possit Superior per Procuratorem præstare; sicut Prælatus, & Dominus possunt per Procuratorem contradicere alienationi factæ de rebus, quarum habent dominium? Sic Suar. l. 6. de voto c. 7. num. 17. Ictus l. 2. c. 40. dub. 18. nu. 133. in 2. editione §. Abbatis, Sanch. lib. 4. cap. 24. n. 54. vbi n. 53. Aduertit & bene; quando Superior perle votum irritare non vult, esse aptum modum irritandi, si dicat se irritare illa vota, quæ aliquis tertius irritanda iudicauerit. Quia tunc ipse Superior irritat esse sub alterius arbitrij conditione.

PUNCTVM V.

Qualiter vota seruorum possint domini irritare?

SVMMARIVM.

1. *Sola ea vota seruorum possunt domini irritare qua suo iusquo præiudicauerim.*
2. *Non eo ipso quo quis est dominus vota serui irritare vel suspendere potest.*
3. *Quid dicendum de votis famulorum?*

1. **H**ucusque egimus de his quæ communia esse poterant omnium subditorum votis; testat vt de quolibet genere subditorum specialiter dicamus. Et à facilius incipiendo inquirimus, quam potestatem habeant domini ad suorum seruorum vota irritanda? Breuiter respondeo ea sola vota irritare posse, quæ eorum obsequio, & seruitio obstituerint. Quia in ea sola ratione dominis subiecti sunt. Sic Nanarr. c. 12. num. 64. Valent. 2. 2. disp. 6. quæst. 6. punct. 6. quæ. ultima. Azor. l. 11. c. 16. quæst. 8. c. 17. 9. 9. Ictus l. 2. cap. 40. dub. 14. num. 86. in 2. editione. Suar. lib. 6. c. 3. num. 1. c. 3. Sanchez pluribus relatis lib. 4. c. 36. num. 2. Quapropter vota quorum executionem serui miserint in tempus solute seruitutis irritari non possunt. Quia neque in executione neque in obligatione dominorum obsequio præiudicant. De votis verò ante seruitutem emissis suspendi eorum executio potest, si præiudicantia fuerint, & idem est dicendum de votis obsequandi præcepta, audiendi missam, ieiunandi, communicandi. Nam esto irritati non possunt. Quia non sunt de materia ipsis dominis subiecta; possunt tamen impediri & suspendi aliquando, si præcipitur eo tempore fieri aliqua opera cum eorum obsequio incommpossibilia, vt bene aduertit Sanch. d. cap. 36. num. 6. Quod à fortiori procedit in votis reuocatis ad constitutum pertinentium vt recitandi aliquas moderatas orationes, præstandæ aliquam moderatam abstinentiam. Votum vero castitatis nullatenus irritari neque suspendi potest. Quia eius obsequio neque præiudicare dominis potest, neque impedire eorum continuum obsequium, vt fatentur omnes Doctores. Et idem est de votis realibus si forte serui aliqua bona habeant propria, vt docuit Suar. dicto cap. 3. num. 5. Secus verò si ex bonis dominorum sint. Nam eo ipso sunt eorum dispositioni subiecta.

2. Sed inquires; an eo ipso quo quis dominus sit, possit suorum seruorum vota irritare vel suspendere? Negatiuè respondendum est, nisi votum sit directè oppositum domino. Sic Sanchez lib. 4. cap. 26. à numero decimoquarto. Quia esse dominus potest, quin bonorum administrationem habeat, & consequenter quin habeat administrationem serui, vt contingit in pupillo, minore, & vxore. Quorum administratio (exceptis aliquibus casibus) ad alios pertinet ac proinde pertinet ad ipsos irritare vota quæ tali administrationi officiant. Dixi nisi votum directè opponatur domino, quale est votum religionis, quia domino non consentiente non possunt serui vt potest dominorum obsequio alteri de se disponere.

3. Ad hæc reducuntur vota famulorum qui ex contracta operas suas hero exhibent, tenentur, qui herus irritare vel suspendere poterit, quatenus obligationi factæ contradicant. Quia obligatio iustitiæ cuiuslibet alteri obligationi voluntariæ præualere debet. Sic Suar. l. 6. c. 3. numer. 6. Sanchez l. 4. de voto cap. 24. num. 24. Bonacina disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. numer. 9.

An omnia vota vxoris possit maritus irritare & contrā?

SVMMARIVM.

1. Vota omnia vxoris constante matrimonio emissa posse à marito irritari, qui censent.
2. Probabilis est sola praeiudicantia irritare posse.
3. Fit satis opposito fundamento.
4. Qualiter maritus irritare possit vxoris votum de operibus praeceptis.
5. Quid de voto castitatis emisso absque viri consensu?
6. Quid de emisso ex consensu viri?
7. Quid de voto religionis à coniuge emisso?
8. Quid de voto castitatis & religionis in tempore soluti matrimonij implendi?
9. Vxor non potest alia vota viri irritare nisi quae sibi praeiudicauerint.
10. Quid de voto viri non petendi debitum?
11. Votum continentiae vel non petendi debitum emissum à coniuge absque alterius licentia regulariter indifferetum esse, nec consulendum.

Plures Doctores affirmant posse maritum omnia vota vxoris constante matrimonio emissa irritare. Huius sententiae clarè est Sotus l. 7. qu. 2. art. 1. post medium, Sanchez l. 9. de matrim. disp. 3. num. 7. & disp. 39. n. 4. & l. 4. Decalog. c. 34. num. 3. Fauct. P. Thomas 2. 2. qu. 88. art. 8. ad 3. ubi vota vxoris cum religiosorum votis comparat. Idipsum iudicant plures alij relati à Sanchez ob quorum auctoritatem hæc sententia probabilis est; sicuti eam probabilem reputat Lessius l. 2. de iustitia c. 40. dub. 15. n. 88. in 2. editione Bonacina disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 16. & Lopez 1. p. instructio. cap. 47. vocat eam satis tutam, & probari potest est illo Numer. 30. Vbi eodem modo loquitur textus de voto vxoris, at de voto puellæ existentis in domo parentis. Deinde probatur ratione; quia vxor subiecta est viro in omnibus, sicut Ecclesia subiecta est Christo ad Ephes. Ergo omnes eius actiones viro subiectæ sunt. Præterea ad conservandam pacem, mutuamque amorem inter coniuges necessarium fuisse videtur, vt mulier plenè viro in omnibus effect subiecta; neque velle vel nolle haberet nisi secundum viri beneplacitum. Denique hæc ratione leuitari & inconstantiae multum in vocando prouidetur; sicuti impuberibus prouisum est. Et licet hæc leuitas & indifferetio, quæ soler esse in mulieribus, non fuerit sufficiens, vt mulieres solute non se possint votis simiter obligare; sufficere autem videtur pro nuptiis tantum, quia hæc plene marito subdantur. Tum quia ob matrimonij onera, educationem prolium, domesticam gubernationem maiori discretione indigent.

Ceterum probabilis censeo, sola ea vota vxoris posse maritum irritare, quæ vsui matrimonij, educationi prolium, & gubernationi domesticæ praeiudicauerint. Sic docent post alios antiquiores Nauarr. cap. 12. n. 64. Valent. 2. 2. disp. 88. disp. 6. qu. 6. punct. 6. in vltima difficultate. Azor 1. p. l. 1. c. 16. quæst. vltim. & cap. 17. q. 12. Sayro in Clau Regia l. 6. c. 5. num. 8. & c. 10. num. 19. Lessius l. 2. c. 40. dub. 15. n. 89. in 2. editione. Suar. lib. 3. de voto c. 6. n. 26. & l. 6. c. 4. n. 2. Basili. Legionens. l. 10. de matrim. c. 17. n. 3. Bonacina disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 10. Layman. lib. 4. summa tract. 4. c. 5. n. 12. & alij plures. Ratio est; quia neque ex natura rei neque ex iure positio efficaciter colligit vxorem subditam esse viro in actionibus personalibus, quæ vsui matrimonij educationem prolium, domesticam gubernationem non impediunt. Quia hæc subiectio ex matrimonij contractu oritur; ac proinde commensurari debet. Sini ipsius sed plures actiones sunt, quæ supra dicto fini non officiant nempe observatio diuinorum præceptorum, moderata penitentia, breuis oratio, elemosyna ex propriis bonis, & alia similes. Ergo ad hæc faciendā vota se obstringere firmiter poterit vxor.

Neque obstant contraria. Ad locum Numer. Respondeo illam legem esse cæremonialem, & pro illo populo latam, ac proinde cessare. Alias omnia vota puellæ etiam puberis existentis in domo parentis possent irritare. Item possent ea firma reddere eo solum quod statim non contradixerit, quod est falsum. Ad primam rationem concedo vxorem subditam esse viro in omnibus, quæ ad domus gubernationem attinent non in aliis; imo in vsu matrimonij quæ vt subditus est vxori ac vxor viro: ac proinde sola ea vota quæ domus gubernationi, & vsui matrimonij præiudicant poterit maritus irritare. Neque alia subiectio necessaria esse videtur ad pacem, mutuamque amorem coniugum; ad secundam dico, naturali leuitari &

indifferetioni, qua solent se mulieres nuptæ votis implicare sufficienter prouisum esse, si maritus potestatem habeat irritandi earum vota domus gubernationi præiudicantia.

4. Ex his deducitur primo qualiter possit vir irritare vota vxoris de operibus præceptis, vt de audiendo sacro, de ieiunio seruando, de confessione, & communione faciendâ, de non fornicando, de non mentiendo, & de aliis similibus? Secundum opinionem Sanchez omnia vota irritare maritus potest (esto materia horum votorum non sit marito subiecta), est tamen voluntas vxoris ne nouis obligationibus absque mariti consensu implicetur. Ceterum iuxta nostram sententiam nullo modo maritus hæc vota directè irritare poterit; tamen possit si domesticæ gubernationi necessarium fuerit executionem illorum votorum suspendere, opeta impossibilia præcipiendo. Sic Lessius, Suarez, Bonacina, & alij supra.

5. Secundò deducitur votum castitatis emissum ab vxore absque viri consensu posse à viro irritari iuxta sententiam Sanchez. Quia esto mulier in actu coniugij viro subdita non sit, sed ei æqualis. At subditur in voluntate, ne noua obligatione se implicet, à qua subiectio non eximitur; esto votum ante consummatum matrimonium fuerit emissum. Quia non matrimonij consummatione sed contractu vir caput est vxoris. Neque item eximitur, esto ex licentia mariti fuerit illud votum emissum. Quia licentia non tollit à marito dominium, sed solum impedit liberam & expeditam irritationem. Ne scilicet absque graui causa fiat.

Verum secundum nostram sententiam votum firmum est, neque irritabile. Nam illud votum continere poterat obligationem abstinendi à debiti petitione, & redditione, venereisque delectationibus. At qua parte continet abstinentiam à debiti redditione non indiget irritatione. Quia ad hunc effectum extendi non potest ob alterius præiudicium. Qua parte vero continet obligationem abstinendi à petitione debiti, venereisque delectationibus: firmum est, & irritabile. Quia secundum hanc partem marito non præiudicat. Sic Suar. tom. 3. de Religione lib. 9. cap. 8. numero quinto, & sequentibus. Quod si ipse maritus æg. & ferat semper petere; & ob hanc causam minuatur amor, & discordia excutetur, cessabit pro tunc voti obligatio quoad debiti petitionem, ne sit maioris boni impediuita. Layman, lib. 4. summa tract. 4. cap. 7. num. 16.

6. Dubium solum est, quando ex mutuo consensu & per modum pacti vouet uterque coniux castitatem; an tunc etiam in sententia Sanchez possint sibi vota irritare, & ad pristinum statum redire. Negant communiter Doctores & merito. Quia non exigitur mutui consensus nisi vt omnino securi sint à mutua debiti petitione, obligationeque reddendi, quod nullatenus fieri potest, nisi vniuersique iure petendi cederet. Sic Ambrosius relaxat in cap. finali 33. qu. 5. & Augustinus cap. quod Deo eadem causa & qu. Basilius Legionens. lib. 10. de matrim. cap. 17. §. 1. num. 14. Sayro in Clau Regia l. 6. c. 5. num. 17. Lessius l. 2. c. 40. dub. 15. num. 95. in 2. editione. Suarez tom. 3. de Relig. lib. 9. cap. 9. num. 6. Sanchez lib. 4. summa cap. 34. num. 15. & lib. 9. de matrim. disp. 40. n. 20. Sed quia huiusmodi cessio iuris valde remitti ab alterutro coniugum potest, & mutuo consensu contractus dissolui; sicuti mutuo consensu celebratus est. Vt docet Sanchez lib. 9. de matrimonio disp. 37. numer. 15. & cap. 34. summa num. 17. Basili. lib. 10. cap. 17. num. 14. Suar. cap. 9. num. 7. quia est contractus humanus, qui neque ex se neque ex iure aliquo positio perpetuam inducit. Eo tamen dissoluto, redeunt coniuges ad pristinam feruitatem, & obligati sunt reddere; tamen petere non possunt, quovisque votum irritetur, quod irritari poterit; ac si mutuo consensu votum factum non esset. Credo autem illam dissolutionem contractus illicitam esse, nisi ex grauissima causa fieret vt prope contra votum in cessione iuris inclusum. Sanchez, & Suar. locis citatis. Bonacina disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. num. 16.

7. Tertio deducitur; quid sentiendum sit de voto religionis à coniuge emisso? Breuiter respondeo; in omnibus illis casibus, in quibus, illud votum impleri à coniuge potest altero inuito, non subesse irritationi non solum secundum nostram sententiam concedentem irritationi sola vota præiudicantia; sed etiam secundum opinionem Sanchez subiectentem irritationi omnia vota vxoris. Quia executione huius separantur coniuges à mutua habitatione, obligationeque reddendi, quod præstare non possent altero inuito, nisi ab illius consensu independentes essent. Sanchez, l. 9. de matrimonio disp. 40. numero 21. & lib. 4. sum. cap. 34. num. 16. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 15. n. 94. & 96. in secunda editione.

8. Quarto deducitur; quid sentiendum sit de votis castitatis & religionis in tempore soluti matrimonij implendis? Hæc in sententia Sanchez irritari à marito possunt. Quia est dominus voluntatis vxoris, & illa vota non mutant statum, sed supponunt mutatum. At in nostra sententia nequaquam subiciuntur irritationi; quia neque executio illorum votorum,

votorum neque obligatio aliquid præiudicium marito affert. De votis factis ante matrimonium, vel tempore diuortij neque ipse Sanchez concedit subici irritationi; eo quod emissio non fiat sub conditione beneplaciti Superioris; cum nullus tunc adit. Solum excipiuntur vota personalia impuberis, vel realia pubertis, quæ secundum probabilem sententiam irritant à marito possunt. Quia maritus succedit loco parentis. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 15. n. 92. Sanch. lib. 9. de matrimonio disput. 4. n. 4. §. 5. cuius contrarium videtur sentire lib. 4. cap. 9. n. 15. At secundum nostram sententiam ea tantum vota irritant, seu potius suspendere maritus potest, quæ sibi præiudicauerint. Basilius Legionensis lib. 10. cap. 17. n. 9.

9. Si verò de potestate vxoris ad irritanda vota mariti loquamur, dicendum est, sola ea vota irritare posse, quæ sibi præiudicauerint. Quia vir subici non potest vxori quoad voluntatem, sed solum quoad materiam promissam. Sic pluribus relatis Suar. lib. 6. de voto e. 4. n. 8. & sequentibus. Sanch. lib. 9. de matrimonio disput. 42. num. 2. & lib. 4. summa cap. 34. n. 20. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 15. n. 98. in 2. editione. Basilius Legionensis lib. 10. cap. 17. §. 2. n. 18. Quod circa irritare potest votum longa peregrinationis nisi sit Hierosolymitana in subsidium terræ sanctæ, immoderata abstinentiæ, nimirum precum, & similiarum; quia obstant mutua habitatio, & obligationi reddendi. Sic Suar. n. 8. & 12. Sanch. disput. 42. n. 4. & cap. 34. num. 21. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 15. n. 98. Bonacina disput. 4. quæst. 2. punct. 7. §. 2. n. 17. At idem est votum induendi habitum Eremitæ, seu tertij Ordinis D. Francisci; quia ob horrorem, quem causat, retrahunt mulierem à debiti petitione & redditione. Sanchez, Suarez, Bonacina, & Lessius supra.

10. De voto non petendi debitum variant Doctores; alij affirmant irritari ab vxore posse, quia cogit mulierem ad semper petendum, quod nimis onerosum, & verecundiæ mulierum contrarium. Sic Henricus lib. 11. de matrimo. cap. 15. num. 8. Layman. lib. 4. summa tract. 4. cap. 7. n. 16. & alij relati Sanch. disput. 42. num. 7. alij negant, quia vxor non habet potestatem obligandi maritum ad petendum, sed solum ad reddendum. Ergo in abstinentia à petitione maritus non præiudicat. Et licet inde vxor molestantiam accipiat sentiens se obligatam esse ad petendum quoties vult libidini satisfacere, id leuis considerationis est; cum maritus vtatur iure sibi dato nunquam petendi. Sic Palacios in 4. d. 38. disput. 2. circa principium. Antonius Gomez in Bullam Cruciatam elausu. 10. num. 67. summa, q. 5. de voto num. 60. Huic sententiæ plures Doctores consentiunt sub quadam conditione, nempe si maritus se aliquoties offerat paratum debiti redditioni. Quia hæc obligatio tollitur vxori verecundia, quam habere poterat in petendo. Sic Sanchez lib. 9. de matrimo. disput. 42. num. 7. sine, & lib. 4. de voto cap. 34. num. 27. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 15. num. 99. in 2. editione. Basill. Legionensis lib. 10. de matrimo. cap. 17. §. 2. num. 19. Navarr. cap. 12. num. 60. Placet mihi hæc sententia; eo quod obligatio mariti non petendi debitum in præiudicium vxoris non cedit; siquidem non retrahit vxorem à petitione, sed liberius petere potest sciens maritum impedire esse ad petendum, tum vt suæ libidini satisfaciat, tum vt annuat inclinationi naturali meriti. Neque video, quare maritus teneatur se aliquoties offerre vxori paratum ad reddendum. Nam si de habituali oblatione loquamur, semper maritus paratus, & dispositus esse debet; si verò de actuali oblatione; sicut vxor non potest obligare maritum, vt petat debitum, ita neque vt se actualiter offerat. Sufficit autem si se offerat reddere cum primum vxor minimo indicio suæ voluntatis petat. Alia oblatio nec necessaria est, neque congruo tempore fieri potest.

11. Aduertunt tamen communiter Doctores votum continentia, vel non petendi debitum emissum à coniuge absolute alterius beneplacito regulariter illicitum esse, & indifferens; tum quia molestum alteri; tum & præcipue ob periculum violationis. Nam cum non possit diuerso lecto cubare, quin alius permittat; difficile se continere poterit. Sic Lessius cap. 40. dub. 15. in fine; imò neque ex licentia coniugis nisi fenestras sint & periculum ablit tale votum consulendum est, vt indicauit Paulus 1. ad Corinth. 7. reuertimini in idipsum, nec tenet vos factas. Et notauit Layman. lib. 4. summa tract. 4. cap. 7. n. 16. sine.

PUNCTVM VII.

Qualiter parentes tutores & curatores irritare vota possint filiorum pupillorum & minorum?

SUMMARIUM.

1. Quosque impubertas, & pubertas duret?
2. Quando filius eximat à patria potestate?

3. Officium tutoris & curatoris quando finiatur.
4. Pater omnia vota filij impuberis irritare potest.
5. Comprehenditur filius naturalis deficiente tutore.
6. Eandem potestatem habet tutor comparatione pupilli.
7. Quid dicendum de matre?
8. Quid de hero, magistro, & nutritio.
9. Filij puberis vota irritare parentes potest quæ sui præiudicauerint non alia.
10. Que sint hæc vota personalia?
11. Vota realia ex bonis castrensibus aut quæsi non potest irritare.
12. Quid dicendum de votis ex bonis aduentitiis.
13. Egresso filio à patria potestate non sunt eius vota à patre irritabilia.
14. Quid dicendum de curatore; an habeat eandem potestatem ac pater?
15. Quid de matre?
16. Minoribus non competit in votis restitutio.

1. Pro huius quæstionis decisione præmitto impubertatem, seu pupillarem ætatem durare in pueris vique ad quatuordecim annum completum; in feminis vique ad duodecimum completum. Colligitur ex cap. puella 20. quæst. 2. & ex leg. fin. Cod. quando tutor. Pubertas vero incipit ab illo ætate, & durat vique ad annum vigesimum quintum completum habetur. l. 1. Cod. si minor se maiorem dixerit. Computatur autem hæc ætas à puncto natiuitatis; quia tunc nascitur filius luce huius mundi frui se vniuersi Doctores.

2. Secundò præmitto filium non eximi à patria potestate ratione ætatis; nam esse excedat vigesimum quintum annum sub patria potestate est; neque pater perdit usufructum, bonorumque administrationem. Sic tradunt communiter Doctores cum Gloss. in leg. finali. §. pupillus. ff. de verborum obligationibus. Matienço l. 5. recopilacion. tit. 1. leg. 8. Gloss. l. num. 2. Anton. Gomez leg. 47. Tauri n. 1. Lessius l. 2. cap. 45. n. 12. n. 61. in 2. editione. Suar. lib. 6. de voto cap. 5. num. 12. Sanch. lib. 6. de matrimo. disput. 39. num. 10. & lib. 4. de voto cap. 35. num. 29. Deinde non eximitur filius à patria potestate ratione ordinis facti etiam presbyteratus. Quia nullibi cautum est, sed potius contrarium supponitur in leg. 1. Cod. de Episcopis & Clericis, & tradunt post alios antiquiores Cotarruius cap. quia vos num. 5. de testamentis. Bernardus Diaz practica cap. 132. n. 6. Antonius Gomez leg. 48. Tauri n. 7. Sanchez lib. 4. c. 35. num. 37. Præterea iure communi spectato non eximitur filius à patria potestate per matrimonij contractum etiam subsecutus Ecclesiæ benedictionibus. Colligitur ex leg. 1. & 2. Cod. de bonis quæ liberi, & leg. si vxor. Cod. de conditionibus inforti. Et notat Matienço & Anton. Gomez supra. Sanchez cap. 35. n. 31. Contra liberatur filius à patria potestate. Primò si religionem pater, vel filius proficiatur; quia non expedit filium sub plurium esse potestate. Sic Couarruius cap. 2. de testamentis n. 8. Molina tractat. 2. de iustitia disput. 140. rect. verum autem Sanchez lib. 4. c. 35. n. 44. Secundò si filius in Episcopum eligatur. Authenti. sed Episcopalis dignitas §. vltimo Cod. de Episcopis & Clericis, cap. per venerabilem in principio. Qui filij legittimi, & lex regia 14. tit. 18. partita 4. Tertio si filius eligatur, & administrare incipiat aliquam illarum dignitatum, quarum meminit, leg. vltima Cod. de decurionibus lib. 10. & lex 7. & sequentes tit. 18. partita 4. Quarto si filius vel patens senus efficiatur suspenderit patria potestas ob rationem dictam; quia non expedit filium esse sub plurium potestate, quod necessariò fieret, si patria potestas non suspenderetur. Nam si filius esset seruus, esset sub potestate domini, & simul sub potestate patris; si verò pater esset seruus, etiam ipse filius sub eius potestate existens quasi in seruitutem esse. Ne iugiter pluribus obedire filius teneatur, eximitur à patria potestate ob seruitutem patris vel suam. Consonat §. si ab hostibus instituitur. quibus modis, ius patria potestatis soluitur. Quinò si pater mortuus fuerit naturali vel ciuili morte, filius efficitur sui iuris, §. cum autem instituitur. quibus modis ius patria potest. soluitur & leg. 1. & 3. tit. 8. partita 4. Sextò ob crimen hæreticis siue à patre, siue à filio commissum. Constat ex d. §. cum autem. Septimo si de facto filius emancipetur, præterea instituitur. quibus modis, & c. leg. non modo. & leg. vlt. Cod. de emancipatione liberorum. Octauò in hoc Regno Castellæ & Lusitanie matrimonio contracto etiam infans parentibus eximitur filius ab eorum potestate dummodo subsecutus sint Ecclesiæ benedictionis. Habetur leg. 47. & 48. Tauri quæ sunt 8. & 9. tit. 1. l. 5. nona collectionis. Vide Molina tom. 1. de iustit. disput. 229. Vbi bene expendit modos, quibus filius partim egreditur potestatem.

3. Tertio præmitto, officium tutoris, qui pupillo regendo præcipue datus est, & secundario ipsius rebus; finit cum primum pupillus pubertatem attingit. Habetur expressè instituitur. quibus modis tutela finitur in principio, ibi. Pupillus pupillæque cum pubertate esse ceperint à tutela liberantur. At officium

officium curatoris, qui puberis rebus administrandis præcipue datus esset, cessat ipso iure, cum pubertas finitur. Colligitur ex *instit. de curatoribus*, libi. Masculi quidem puberes, & feminae viri potentes usque ad vigesimum quintum annum completum curatores accipiunt. Quia datum ad certum tempus ipse lapsus finitur. Solet item tutoris seu curatoris officium finiri beneficio principis veniam ætatis concedentis, vt tradit *Gloss. instit. de curatore in principio*, & colligitur ex *leg. 1. c. 2. Cod. de his qui veniam ætatis impetra.* Matrimonij autem contractu nequaquam finitur non solum iure communi de quo certum est iuxta *legem 1. c. 2. ff. de minoribus*. Sed neque iure Regni Castellæ vt bene probant. *Parladorus lib. 1. de rebus quoridianis cap. 12. à n. 5. Sanch. l. 4. sum. cap. 35. num. 59.* His præmissis.

4. Dicendum est, posse patrem omnia vota absque vlla exceptione siue realia siue personalia filij impuberis quantumvis doli capax irritare. Quia illa omnia (iure sic disponente) emissa sunt parentis beneplacito, qui potest obligationem assumptam a filio elidere, vel confirmare, & expeditur enim maxime eo tempore, quo filius creditur imbecillis vsu rationis gaudere, aliena voluntate regi, illique subditi in obligationibus assumendis. Et licet aliquando perfecto vsu rationis gaudeat, hoc per accidens est, & potestatem parentis non dimittit. Colligitur ex *c. 1. c. 2. 2. q. 2. c. cap. mulier 32. q. 2.* & tradunt ferè omnes Doctores teste *Suar. l. 6. c. 6. à num. 10. Sanch. l. 4. sum. c. 35. n. 7. Layman lib. 4. sum. tract. 4. c. 7. n. 10. assertio. 5. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 14. n. 82.*

5. Difficultas autem est, qui sub nomine patris, & sub nomine filij ad hæc vota irritanda intelligatur. Et credo sub nomine filij non solum legitimum, sed naturale, & spiritum intelligi, si moraliter constet verè filium illius esse. Quia esto pater civilem potestatem non habeat ad filium naturalem, & spiritum gubernandum; habet tamen potestatem naturalem vt filij imbecillitati in vocando consulat, ne maneat hoc conuenienti remedio destitutus. Quod intelligendum est quando nullus adest tutor, qui de hoc remedio prouideat. Nam si tutor adest, ipsi, & non parenti competit filij illegitimi vota irritare. Quia tutori & non parenti competit illius filij gubernatio; sub tutoris enim & non sub parentis est potestatem, *instit. de patria potestate in principio.* Et tradit *Sanchez lib. 4. c. 35. n. 82.*

6. Sub nomine verò patris ad hæc vota impuberis irritanda venit tutor in omnium sententia. Quia loco patris subrogatur ex iuris dispositione.

7. Mater verò viuente patre nullatenus hæc potestatem habet; quia nec familiæ neque bonorum administratio ipsi competit iuxta *Textum in §. fœmine instit. de adoptionibus*. Sed totius domus gubernatio est penes patrem; poterit tamen ipsa filio præcipere, ne votum exequatur quouisque patrem conueniat quod non est irritare, sed voti executionem suspendere ob rectam domus gubernationem. Sic *Suar. lib. 6. cap. 6. n. 21. Sanch. lib. 4. cap. 35. num. 78.* At mortuo parente, vel amente, vel illo longissime absente distinguendum est; si filio datus sit tutor, aut curator non poterit mater vlla vota irritare: quia nec personæ, nec bonorum ei competit administratio, sed penes tutorem vel curatorem existit. Sic *Syluest. verbo religio 2. q. 13. & verbo votum 4. q. 2. d. 1. Nauarrus cap. 12. n. 64. Azor. l. p. lib. 11. cap. 17. q. 7. Grassi l. p. decisum l. 2. cap. 2. n. 3. Lessius l. 2. c. 40. dub. 14. n. 82. in 2. editione. Sanch. c. 35. n. 78. Suar. lib. 6. c. 6. n. 22. Quod si filio tutor datus non sit, neque ex parte patris est huus, qui loco patris succedere possit, poterit mater vota filij impuberis irritare. Non quia tutrix sit (tutelam namque ob mortem mariti ipso iure non habet, esto illam petere possit. *Authent. matri c. 2. aut. c. 2. Cod. quando mulier iutele officio fungi possit*) sed quia iure ipso naturali illi datum est impuberem gubernare patre, auo, tutoreque deficientibus. Ne impubes careat, qui eius imbecillitati in vocando consulat. Sic *Suar. lib. 6. c. 6. num. 22. Emanu. S. verbo voti irritatio, n. 1. Sayro in Clau. Regia lib. 6. c. 10. num. 18. Sanch. c. 35. n. 76. c. 79. Layman lib. 4. sum. tract. 4. cap. 7. n. 10. Bonacin. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 18.**

8. An autem sub nomine patris veniat herus, vel magister deficientibus patre, tutore alique ascendentibus? Affirmant plures grauesque Doctores vt æquitati & pietati consonum, ne impubes hoc remedio, quo lue impotentia in vocando consulitur, destitutus existat. Sic *Sayro in Clau. Regia l. 6. cap. 10. num. 18. in fine. Lessius l. 2. cap. 40. dub. 14. in 2. editione n. 82. Suar. lib. 6. de voto c. 6. n. 22. Layman lib. 4. sum. tract. 4. cap. 7. n. 10.* Ceterum est hæc sententia pia sit, & ob tantorum Doctorum auctoritatem probabilis. At contraria verior est. Quia potestas dominatiua ad irritationem votorum requisita nec iure naturali, nec positio magistro, heredo, nutritio infantis conceditur. Potius namque sui iuris esse reputatur impubes patre, tutore, alisque ascendentibus carens. Sic pleribus relatis *Sanch. lib. 4. sum. cap. 35. n. 84. Bonacina disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 18.*

Ferd. à Castro Sum. Mor. Pars III.

9. Si verò de votis puberum loquamur; pater irritare vota potest, quæ suæ administrationi, & gubernationi domesticæ præiudicauerint non alia. Sic docent post alios antiquiores. *Suar. lib. 6. de voto cap. 5. num. 4. c. 5. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 6. quæst. 11. Sayro in Clau. Regia lib. 6. c. 5. n. 6. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 14. num. 85. in 2. edit. Sanch. lib. 4. sum. cap. 35. à n. 15. Bonacin. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 21.* Et alij communiter paucis exceptis. Et sumitur ex *leg. Deo nobis, §. hoc etiam, Cod. de Episcopis c. Clerico, & Authent. de sanctis Episcop. c. 41. c. ex cap. ad nostram de Regularibus, & præcipue ex c. 1. c. 2. 2. q. 2. Ratio ea est, quia obtemperata pubertate filius præsumitur plenam discretionem habere ad vouendum. Ergo ex parte voluntatis, nulla adest causa irritationis. Ergo solum adesse potest ex parte materiæ promissæ, quæ si paternæ administrationi, gubernationique domesticæ præiudicauerit, eo ipso votum irritare poterit vt potest quod necessarium habere debet hanc inhibitam conditionem ad sui valorem, nisi parenti artulerit præiudicium. Neque ab hac potestate irritatiua excluduntur vota, eo quod iuramento firmata sint. Quia iuramentum soli Deo præstitum conditionem voti sortitur, & est voto accessorium. *Suar. lib. 6. de voto cap. 6. num. ultimo Sanch. lib. 4. cap. 35. n. 62.**

10. Hinc infero, non posse parentem irritare filij puberis votum religionis, castitatis, ordines suscipiendi. Quia in his filius est sui iuris. Tradunt relati Doctores. Item nec votum frequentandi sacramenta confessionis, & communionis, fundendi moderatas preces, suscipiendi ieiunia moderata, seruandi diuina præcepta. Quia hæc domesticæ gubernationi non obstant. *Suar. dicto cap. 5. numer. 4. Lessius dub. 14. num. 85.* Supponit *Sanch. dicto c. 35. num. 15.* Econtra irritare potest votum longæ absentia (seu diuina peregrinationis). Quia obstat curæ paternæ, quam cum filio habere debet, dum est sub eius potestate. Et tradunt *Lessius, Suar. & Sanchez locis allegatis.* Solum votum peregrinandi non deuotionis causa, sed in subsidium terræ sanctæ excipiunt communiter Doctores, ne possit à patre irritari. Argumento *Textus in cap. ex multa de voto.* Vbi viris hoc votum exequi promittitur etiam vxoribus reuocantibus ob boni publici fauorem, qui in hoc subsidio præstando cernitur. Sed vt bene tradit *Suar. lib. 6. c. 5. n. 11. Sanch. c. 35. n. 26.* Non est hæc exceptio admittenda in filiis puberibus, sicut neque in senis, aut religiosis, tum quia textus solum viros coniugatos excipit, & cum sit exceptio à iure communi exorbitans non debet ad alios talis extendi. Tum quia non est eadem ratio in filiis ac est in viris, quia viris competit gubernatio domus & familiæ, suntque vxoris caput, quæ in filiis comparatione parentis non procedunt. Deinde excipiunt votum seu iuramentum eundem. Romanam pro impetranda absolutione excommunicationis referunt, quod nequit pater irritare, quia est medium salutis spirituali filij necessarium. Et colligitur aperte ex *cap. relatus de sentent. excommunicationis.* At vt bene aduertit, *Sanch. dicto c. 35. n. 27.* Si per bullam cruciatam, aut religiosorum priuilegium possit supradicta absolutio obtinere, optime potest pater supradictum votum irritare. Quia tunc filio necessarium non est Romanam ire pro impetranda absolutione, ob quam necessitatem non poterat pater executionem supradicti voti impedire. Deinde irritari à patre potest votum abstinentiæ, seu ieiunij, quo præsumitur filium morbi habere periculum, vel quo non possit labori ordinario incumbere, vel quo necessarium perturbandum esset ordo domesticus, parando cibos diuersos à communibus. Item votum tot precum & orationum, quibus impeditur assistere occupationi à patre designatæ. Sic *Suar. & Lessius supr. c. Sanch. n. 17.*

11. Secundo infero, neque posse irritare votum reale ex bonis, quorum filius dominium & administrationem habet, vt sunt bona castrensia aut quasi. Quia in horum alienatione filius est sui iuris, nec patri præiudicare potest, *leg. filiusfamilias in fine. ff. de donationibus.* Et tradunt *Nauarr. cap. 21. n. 70. Suar. lib. 6. de voto cap. 5. num. 4. Sayro in Clau. Regia lib. 6. cap. 5. n. 6. c. cap. 10. n. 25. Sanch. c. 35. n. 23. Lessius dub. 14. n. 85. Azor. l. p. lib. 11. c. 7. q. 17. Bonacina punct. 7. §. 2. n. 12.*

12. Tertio infero, nec posse patrem irritare votum filij puberis de bonis aduentitiis, quorum neque vsum fructum neque administrationem habet. Quia solum ob illas rationes ei præiudicare poterat. Quo circa cum filius post vigesimum quintum annum administrationem habeat bonorum aduentitiorum, quorum pater non habet vsum fructum. Vt manifeste probat *Textus in Authent. vt liceat matri c. 2. aut. vers. res autem.* Nullatenus eius vota de his bonis pater irritare poterit. At dum est in minori ætate constitutus, si administratio patri non competit, vel quia sub ea conditione filio bona illa relicta sunt, vel quia pater non vult administrare, non ipsi sed curatori competit potestas irritandi ea vota. *Sanch. l. 4. sum. c. 35. n. 43.*

13. Quarto infero, quotiescumque filius à patria potestate egreditur non sunt eius vota à patre irritabilia; quia est

K

fui iuris nec patri quoad personam, vel bonorum administrationem subiectus.

14. Superest dicendum; an in horum votorum irratione habeat & mater minoris eandem potestatem, ac pater: De curatore certum est eandem potestatem habere dum eius officium durat; quia eo tempore plene loco parentis subrogatur. Et ob hunc finem datus est, vt bonis minoris provideat. Quod si plures sint curatores designati (& idem est de tutoribus comparatione pupilli) penes quemlibet ipsorum est in regia potestas vota puberis irritandi; quia haec competit ratione officij, & nulla est specialis ratio, quare potius vni quam alteri competat. Suar. lib. 6. cap. 6. n. 22. Sanch. cap. 25. n. 70. Bonacin. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 25. in fine.

15. De matre si curatrix sit, idem est dicendum. At si curatrix non sit, & minor curatorem habeat, certum est, nullam potestatem habere: quod a fortiori conuincunt ea, quae diximus de potestate matris ad irritanda vota pupilli. Sed si minor curatore caret, non desunt Doctores, qui sentiant posse ea vota minoris irritare, quae possit pater. Sic videntur tenere expressè Manuel Rodriguez 2. tom. sum. cap. 91. n. 10. concl. 9. Vega 2. tom. sum. c. 129. casu 96. sine. Stunica de voto q. 3. n. 95. Sayro in Clau Regia lib. 6. c. 10. num. ult. Emanuel Sa verbo voti irritatio num. 1. Ratio esse potest; quia deficientibus patre, & curatore, aliique ascendentibus parentis, qui de obligationibus minoris provideant, rationi consonum esse videtur, vt mater, auique succedat ob naturalem in filium potestatem, & amorem. Verum haec sententia nullomodo admitenda est. Quia pater solum potest vota filij puberis irritare, dum filius sub eius est potestate. At filius pubes non est sub potestate matris quatenus mater est. Vt deciditur in §. Foemina, institut. de adoptione c. leg. Regia 2. c. 8. tit. 17. part. 4. Ergo mater quatenus talis est, potestatem non habet filij puberis vota irritandi. Praeterea de votis realis est manifesta ratio. Nam matri non competit ipso iure administratio bonorum filij puberis mortuo parente, sed curatoris à iudice designato, & dum nullus designatur ipsi minori competit; quia est sui iuris. At potestas patris, curatoris ad irritanda vota realia minoris in administratione fundatur. Cum ergo haec matri quatenus talis est, non competat; nullo modo haec potestas competere potest. Et ita tenet Suar. lib. 6. cap. 5. in fine. Sanch. lib. 4. sum. c. 35. num. 77. & consentiunt omnes illi, qui hanc potestatem ad irritanda vota impuberis negant, quos plena manu refert Sanch. d. cap. 35. n. 74.

16. Tandem inquires; an minoribus competat in votis restitutio in integrum, sicut in aliis contractibus; cum se reputant notabiliter laesos? Affirmant Paludanus, Syluester, & alij relati à Sanch. d. c. 35. n. 85. Sed absque vilo fundamento, cum longè dispar ratio sit in votis, ac in contractibus. Nam in contractibus inuenitur deceptio, & defectus voluntarij, ob cuius causam conceditur minoribus restitutio. At in votis nullatenus deceptio esse potest. Quia Deus neminem decipit; neque etiam defectus voluntarij; cum votum plene voluntarium sit. Praeterea quae deceptio esse potest vbi opus consilij & perfectionis Euangelicæ exercetur? Sic alijs relatis comprobatur Sanch. loco citato n. 86. Bonac. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 24.

PUNCTVM VIII.

Quae & qualiter religiosorum vota irritari possunt?

SVMMARIVM.

1. Proponitur ratio dubitandi, an omnia religiosi vota possit Praelatus irritare vel solum praedictantia?
2. Probabilis est omnia irritare posse.
3. Excipe nisi eius statum constituant.
4. Excipe votum strictioris religionis.
5. Quid Praelati hac potestate gaudeant.
6. Qualiter Pontifex hac gaudeat potestate.
7. Quid dicendum de monialium Abbatissis?
8. In quos religiosos sit hac potestas.
9. Quid dicendum de religioso creato Episcopo? quid de electo?
10. Vota nouitiorum irritabilia non sunt.

Neminus esse potest dubium, irritari à Praelatis posse vota religiosorum; quae eorum iurisdictionem, & religionem gubernationem impediunt. Quia non possunt esse voto obedientiae contraria; neque in superiorum praedictantiam. Sed quia plura à religiosi vota emitti possunt iurisdictioni superiorum non praedictantia, vt sunt vota de actibus internis, de seruandis Ecclesiae & religiosi praecipis, & similibus; dubitant an omnia haec vota possint à Praelatis irritari vel solum praedictantia? Et ratio dubitandi est: quia vniuersalis irritatio esse non potest, nisi religiosi ita Praelatis subiecti sint in obligationibus assumendis, vt in eorum voluntate

sit constitutum eos obligatos existere, aut nullam habere obligationem. Sed ex voto obedientiae statimque religiosi haec tam lata subiectio non colligitur. Quia inde solum colligitur in religiosi obligatio obediendi in contentanis regulis & in Praelatis potestas ea praecipienda, prohibenda adhibenda. Ergo religiosi non sunt ita Praelatis subiecti, quin possint aliquam obligationem regulae contentanae, statimque religiosi conuenientem subire independenter à Praelatorum voluntate. Et ita loquentes de voto praecipiorum tenent Caetan. 2. 2. q. 88. art. 8. dub. ult. Palacios in 4. disp. 38. disp. 3. vel. verum in operibus pag. 873. Armilla sum. verbo votum num. 9. Auglia floribus 2. p. quaest. unica de voto art. 7. diff. 2. concl. 2. & alij plures relati à Suar. lib. 6. de voto cap. 7. n. 2. Et est sententia probabilis teste Lessio lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 74. in 2. edit.

2. Ceterum longè probabilis est, posse Praelatos religionis omnia vota religiosi eius statum non constituenta cuiuscumque materiae sint, irritare excepto voto assumendi religionem strictiorem. Sic colligitur ex D. Thoma 2. 2. q. 88. art. 8. ad 3. c. 4. Nauarrus cap. 12. n. 65. Sayro in Clau Regia lib. 6. c. 10. n. 9. Azor. 1. p. lib. 11. c. 17. q. 16. c. 17. Valent. disp. 6. q. 6. punct. 6. q. 5. Lessio d. dub. 13. n. 75. Suar. tom. 2. de Religione lib. 6. c. 7. n. 3. Sanch. lib. 4. c. 33. n. 4. c. 34. sequent. Layman lib. 4. sum. tract. 4. c. 7. n. 6. concl. 3. Bonac. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 26. c. 3. alijs pluribus apud ipsos. Ratio est: quia negari non potest, potuisse Pontificem vel melius religiosi gubernatorem, eorum voluntatem ita Praelatis subiectere, vt abique eorum consensu nihil simiter vouerent. Si enim vt immutato pupillorum iudicio prouideret, sic pupillorum voluntatem parenti, vel tutori subiecit, vt in parentis vel tutoris arbitrio sit vota eorum firmate vel cassare, & quilibet res publica potestatem habet contractibus suorum ciuium eas conditiones apponendi, quibuscum & non aliter obligari possunt; cui non potest Pontifex de religiosorum votis sic prouidere vt haec via in statu assumpto relictis & securis procedant? Quod verò ita factum sit, probat praxis & vsu religionum teste Lessio n. 75. Sanch. cap. 24. n. 30. Valquez 1. 2. disp. 165. c. 4. n. 29. Layman. Suar. Bonac. loco allegat. Et indicat Augustinus relatus in cap. non discatis 12. q. 1. ibi. Religiosum non solum facultatis, sed etiam voluntatis propriis renuntiare; & se per promissam obedientiam aliorum potestati & imperio subdere. Et Bonifac. VIII. in c. si religiosus, de electione in 6. ubi religiosus, cuius arbitrium non ex sua (cum velle habeat) sed ex illius quem vices Dei supra caput suum posuit & cuius imperio se subiecit voluntate dependet. Hinc soluitur ratio dubitandi, concedo namque ex praecio voto obedientiae, statimque religiosi hanc latam subiectionem non oriri; oriri tamen ex ipsi Ecclesia sic disponente. Cui subiectioni non obstant, quod saepe Praelati executionem materiae promissae non possint impedire. Quia impedire possunt noiam & voluntatem obligationem illius vt pote non necessariam, & multoties non conuenientem.

3. Dixi irritare posse omnia vota religiosi, nisi statum non constituenta. Nam quae eius statum constituunt irritabilia non sunt; siquidem ab ipsis tanquam à fundamento proeunt haec irritatiua potestas. Vnde irritare non possunt votum castitatis, paupertatis, & obedientiae; quia in ipsis status religiosi consistit. Deinde neque irritare possunt vota huiusmodi ex dispositione Pontificis annexa; quia accessorium sequitur naturam principalis. Quocirca cum votum redemptionis captiuorum in religione Mercenariorum, & votum quadragesimalis abstinentiae in religione Minimorum, & in Societate Iesu votum ingrediendi societatem (hoc est accipiendi gradum qui Praeposito, generali vili fuerit) & votum solenniter obediendi summo Pontifici, aliaque vota simplicia, quae profecti emittunt, annexa sint statui religiosi, nullatenus irritari possunt. Vt notauit Sanch. lib. 4. cap. 33. n. 5. Layman lib. 4. sum. tract. 4. c. 7. n. 6. assert. 3. sine.

Praeterea ab irritatiua potestate excipitur votum arctius religionis ingrediendae, cuius executio sicut non potest à Praelato religionis impediri, cap. licet de Regularibus; ita neque irritari. Quia irritando hoc votum aliquatenus impeditur lepradictus ingressus. Et praeterea professio religiosi cum de opus perfectum non potest professionem perfectiorem impedire, sed potius ceteri debet emissa sub ea conditione, dum perfectior professio non emittitur. Excepta autem perfectior professione, & votum illius assumenda exceptum videtur. Nequit ergo irritari. Et ita tradunt omnes Doctores vt videtur potest in Nauarro lib. 3. consiliorum consilio 30. de voto n. 40. Sayro in Clau Regia lib. 8. c. 10. n. 9. Lessio lib. 2. c. 40. dub. 13. n. 75. Suar. 1. 3. de voto c. 6. n. 23. c. 16. c. 7. n. 9. Sanch. lib. 4. c. 33. n. 2. Layman lib. 4. sum. tract. 4. c. 7. n. 7. Bonacin. disp. 4. q. 2. punct. 7. §. 2. n. 27.

Quod si Pontifex ex religione quae laxior videtur, prohibuerit absolute transsum ad strictiorem, votum huius strictioris assumenda nulli erit: quia non est censenda omnibus peccatis perfectior, secus verò dicendum est si solum prohibuerit transsum

DE
ASIE
PALA
TOM
II

transiunt absque eius licentia: Quia tunc credendum est perfectiorem, seu aptiorem esse ad spirituales cuiusque profectum validissime esse tale votum, ex vi illius obligari voventem licentiam petere, Sic. Suar. lib. 3. de voto c. 6. num. 24. Sanch. cap. 33. num. 3.

5. Porrò Prælati gaudentes hac potestate irritatiua sunt omnes illi, quibus religiosus ob religiosum statum subditur est Vnde Generalis, Provincialis, Viscitor Prouinciæ, Prior, seu Rector Collegij hac potestate comparatione suorum subditorum potiuntur, & tradunt omnes Superiores verò seu vice priores, qui in Societate appellantur ministri (esto nomine Superioris insignantur) hanc non habent potestatem, Quia verò Superiores non sunt; siquidem non proprio nomine sed alieno imperant, neq; in virtute obedientiæ percipiunt, neque à peccatis absolunt, nisi quando Prælati à loco conuentus abest. Poterunt tamen hæc executionem voti impedire occupando subditum; qualiter occupare possent si nullo voto astrictus esset. Sic alius relatis docet Sanch. l. 4. de voto c. 33. n. 16. Suar. lib. 6. de voto cap. 7. n. 17.

6. De Pontifice est aliquis difficultas; an gaudeat hac potestate dominatiua in omnes religiosos? Et quidem quatenus Pontifex est & supremum Ecclesiæ caput illam non habet; vt diximus puncto 2. Bene tamen quatenus quilibet religiosus voto obedientiæ & religionis professione illi subicitur. Sic post alios antiquiores, quos referunt docent Valentia 2. 2. disp. 6. q. 6. puncto 6. post principium, Suarez lib. 6. de voto c. 7. n. 18. Sanch. lib. 4. cap. 24. n. 20. Layman lib. 4. tract. 4. sum. c. 7. n. 8. Clauis Regia lib. 6. c. 10. n. 17. Bonacin. disp. 4. q. 2. puncto 7. §. 2. num. 6.

7. Deinde est difficultas de monialium Abbatissis, seu Priorissis; an habent hanc potestatem? Ratio dubij est. Quia non videtur necessaria hac potestas, cum eam habeant Prælati regulares, quibus ipsæ moniales subduntur. Deinde huiusmodi Abbatissa iurisdictione spirituali carent, vt multis relatis probat Sanch. lib. 6. sum. c. 1. n. 17. Sed potestas irritandi vota in iurisdictione fundatur. Ergo carentes iurisdictione potestate dominatiua carent. Nihilominus plures grauesque Doctores his Abbatissis concedunt eam potestatem ad irritanda vota, quam habent Prælati comparatione religiosorum; eo quòd votum obedientiæ ipsis, sicut & aliis Prælati emittitur. Sic Sayro in Clauis Regia lib. 6. c. 10. n. 7. & 13. Lessius lib. 2. c. 40. dubio 18. n. 133. in 2. editione. Suar. lib. 6. cap. 7. in fine. Sanchez pluribus relatis lib. 4. c. 33. n. 19. Cæterum mihi probabilius apparet, sola ea vota posse Abbatissas irritandi quæ domesticæ gubernationi deesse possunt. Sic docuit Azor. 1. p. lib. 11. cap. 17. q. 3. ad finem. Ratio est; quia Abbatissæ nullam aliam in moniales potestatem habent nisi domesticam & politicam; & in ordine ad bonum temporale domus & familiæ; neque moniales eis obedire promittunt nisi in his rebus, quæ hanc domesticam, & politicam gubernationem spectant; vt ipsemet Sanch. lib. 6. sum. c. 1. n. 17. & sequentibus probat. Ergo solum irritare poterunt vota hanc gubernationem domesticam spectantia. Quia solum in hac parte Superiores sunt, & monialium voluntatem habent subiectam.

8. Rursus dubitabis, in quos religiosos dicit Prælati supradicta potestate gaudeant? Certum est esse illos, qui sibi subiecti sunt ex voto obedientiæ & religionis; statim tamen vota solemnia non emittunt, sed solum simplicia. Vt contingit in Societate Iesv. Quia verò sunt religiosi, & quantum est ex parte sua plene superioribus subiecti. Sic Suar. lib. 6. de voto cap. 7. n. 10. Sanch. lib. 4. c. 33. n. 24. Possunt autem ab hac subiectione religiosi perfecte vel imperfecte eximi, si perfecte & integre eximantur; qualiter eximuntur scholares & coadiutores à Societate dimissi, & qualiter eximuntur religiosi professi cum quibus Pontifex ex plenitudine suæ potestatis dispensaret; & à votis absolueret; eorum vota irritabilia non sunt. Quia non sunt religiosi & statu religioso cessante cessat fundamentum irritationis. Et tradit Sanch. lib. 4. de voto c. 30. n. 23. Si autem imperfectè à subiectione eximantur. Quia tunc absolute manent religiosi, poterunt eorum vota irritare illi Prælati, quibus subiciuntur; tectis alijs, à quorum potestate manent exempti.

9. Hinc fit, nullam Prælatum regularem posse irritare vota religiosi creati Episcopi; tamen illa fecerit antequam in Episcopum elegeretur. Quia Episcopi creatione eximuntur religiosus à subiectione omnium prælatorum regularium; sed quia adhuc Pontifici vt omnium religiosorum generali Prælati manet subiectus, poterunt ab ipso eius vota irritari. Sic Suar. l. 6. de voto c. 7. n. 10. Sanch. l. 4. c. 30. nu. 21. Idem quod dictum est, de religioso creato Episcopo, dicendum est de electo, si electio iusta sit & perpetua. Quia ob illam electionem excluditur religiosus à regimine religionis, & à Prælatorum regularium potestate. Non tamen excluditur à Pontificis regimine, & potestatis; prout Pontifex solus poterit vota electi irritare non alijs. Sanch. d. cap. 30. n. 26.

10. Secundò infero, vota nouitiorum, neque à Prælati regularibus, neque à Pontifice esse irritabilia. Quia adhuc

Ferd. & Castro, Sum. Mor. Pars I. l. 1.

sunt sui iuris, neminique ex voto obedientiæ subiecti. Sic Nauarr. sum. c. 12. n. 65. Azor. 1. p. lib. 1. c. 17. q. 20. & vlt. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 13. n. 80. in 2. edit. Sayro in Clauis Regia lib. 6. c. 10. n. 15. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 6. de voto c. 7. n. 11. Sanch. lib. 4. sum. c. 33. n. 28. Bonac. disp. A. q. 2. puncto 7. §. 2. nu. 52. Layman lib. 4. sum. v. 4. puncto 7. n. 9. Poterunt tamen Prælati regulares, quibus competit gubernare nouitios & experiri religionem idonei sunt, omnia illorum vota suspendere, quæ onera religionis & nouitiatus exercitia difficiliora reddunt. Ne ob hanc difficultatem minus apti religioni iudicentur, & ipsis religio displiceat. Bonac. Laym. Lessius locis allegatis Sanch. n. 32. imò credo si notabiliter onera religionis aggravant sine per se, siue ex dispositione subiecti, ipso iure suspensa esse; quippe quæ impedimento sunt maioris boni, nempe liquido religionis experimento. Sic Lessius n. 80. Sanch. alijs relatis n. 37. Sayro c. 10. n. 15. Hæc procedunt de votis personalibus; nam realia raro, vel numquam exercitia nouitiatus impediunt aut ea difficiliora reddunt; idè quæ nec Prælati regulares ea valent suspendere. Azor. c. 17. q. vlt. Lessius n. 80. Suar. num. 21. Sanchez. n. 36. Secus esset si nouitio deficerent commoda alimentum, ob quorum defectum sibi appareret religio difficilior, possent vtique vota realia suspendere, vt clarum religionis capiat experientiam, & ne periculo exponatur illam deserendij quia est eadem ratio, ac de votis personalibus. Adde quælibet vota tam realia, quam personalia posse ab ipso nouitio in opera, & exercitia nouitiatus commutari, vt pote in rem euidenter meliorem. Sed ne omnia opera nouitiatus exequenda vi voti obligata existat, quod durum esset, & scrupulis expositum, oporteret commutationem esse non ita indeterminatam, & confusam, sed determinatam, & claram in hæc vel illa opera poenitentia & orationis. Nouitius verò religionem deserens voti prioris obligatione astringitur. Quia credendum est, solum pro illo tempore commutationem fecisse. Excipe nisi contrarium constet ex determinatione temporis, & æqualitate commutationis, Sanch. d. c. 33. n. 41. & 42.

PUNCTVM IX.

Qualiter dispensatione obligatio voti cesset.

SVMMARIVM.

1. Cessat dispensatione obligatio voti.
2. Dispensatio est actus non ordinis, sed iurisdictionis Ecclesiasticæ.
3. Expostulat causam, vt licita, valida sit.
4. An bona fide dispensans existimans adesse causam, cum tamen non sit, valeat dispensatio? Affirmant Lessius & Sanch. sed probabilius est oppositum.
5. Causa sufficiens dispensationi est qua voti executioni obstat.
6. Lenitatem in votendo affirmant, aliqui non prestare sufficientem causam dispensationi.
7. Probabilius est oppositum.
8. Votum emissum in aetate pupillari potest ex defectu plena libertatis à iure presumpso dispensari.
9. Timor mortis conceptus ex naufragio, vel alia causa non opposita ad extorquendum votum non præstat sufficientem causam dispensationi.
10. Error circa causam impulsivam, vel illius causa cessante præstat sufficientem causam dispensationi.
11. Item dubium de intentione obligationis.
12. Si votum occasio sit maioris ruina.
13. Item si grauem difficultatem in illius executione sentiat.
14. Si dubium sit votum esse impeditiuum maioris boni.
15. Si commune bonum impediatur.
16. Si cedat in damnum propria domus vel familie.
17. Oportet cum dispensatione aliquam admiscere commutationem.
18. Stante causa legitima dispensationis potest Superior dispensationem concedere, & aliquando tenetur.

1. Obligationem voti dispensatione cessare in commerto est apud omnes. Quia dispensans relaxat, seu remittit nomine Dei quod per votum debetur. Et sicut facta remissione creditoris vel vices illius habentis debitum extinguitur, sic facta remissione vices Dei habentis cessat votum. Atque ita dispensationem explicant Suar. l. 6. de voto c. 9. n. 15. Vasq. 1. 2. disp. 178. n. 13. Lessius l. 2. c. 40. dub. 17. n. 112. in 2. edit. Basil. Legion. l. 8. de matrim. c. 2. n. 9. Et nos diximus i. p. tract. de legibus disp. vlt. de dispensat. puncto 2. Vbi probamus hanc non esse propriè dispensationem in iure diuino naturali obligantem. Quia nunquam ius naturale obligat, ne possit Ecclesia eiusque Prælati nomine Dei quod ipsi debetur, remittere; sed esse iuris diuini acquisiti relaxationem, quam fieri posse iusta causa intercedente iuri naturali conforme est.

2. Hæc autè relaxatio seu dispensatio actus est iurisdictionis

DE
LASTE
PALA
TOM
LII III

nis spiritualis Ecclesiasticae à Christo domino Petro eiusque successoribus concessa, illis verbis. *Matth. 16.* Tibi dabo claves Regni Caelorum & quodcumque solueris super terram erit solutum & in caelis & *Matth. 18.* Amen dico vobis quemcumque solueritis super terram erunt soluta & in caelis. Quae verba ob eius generalitatem iuncta Ecclesiae traditione extendunt Patres ad quodlibet vinculum, quod ob salutem animarum, & rectam Ecclesiae gubernationem convenit. Cum autem saepe animarum salutem, & Ecclesiae rectae gubernationi expediat solutio non solum culpae & poenae sed voti & iuramenti. Efficitur sane ad solvenda vota & iuramenta Christum Dominum potestatem suam Ecclesiae reliquisse. Haec igitur potestas est potestas non ordinis, non enim est aliquis ordo deputatus ad hoc ministerium; sed est potestas jurisdictionis externae spiritualis Ecclesiasticae; ac proinde petit personam Ecclesiasticam habentem subditos, illisque in foro externo gubernanti inhaerere. Quippe quae externam Ecclesiae gubernationem spectat, sicut potestas concedendi indulgentias, excommunicandi, leges relaxandi. Sic Lessius *c. 40. dub. 17. n. 114. & 115.* Sayro in clavi Regia *lib. 6. c. 11. n. 85.* Sanch. *lib. 4. sum. c. 37. & 4. 16. usque ad 22.* Bonac. aliis relatis *10. 2. disp. 4. q. 2. punct. 4. n. 1. 2. & 3.* Basili. *Leg. lib. 8. de matrim. c. 4. n. 3. 4.*

3. Ut autem haec dispensatio licita, & valida sit, causam iustam expostulat: cum enim nomine Dei fiat, & in iure suo diuino in tantum fieri potest, in quantum Deus ipse consentire. Atqui Deus nullatenus est censendus consentire in remissione sui debiti absque causa facta; quippe quae talis remissio irrationabilis est, & rectae Ecclesiae gubernationi praedicans. Ergo dispensatio ad sui valorem causam iustam expostulat. Sic Theologi omnes cum D. Tho. *q. 88. art. 12. ad secundum & iuriste cum Gloss. c. non est, verbo adimplere de voto.*

4. Dubium tamen est; an si petens dispensationem illamque concedens, bona fide procedant, existimantes causam legitimam adesse, valeat dispensatio, nec teneatur dispensatus ad votum suum redire, deprehensa causa insufficienti?

Affirmat Lessius *lib. 2. c. 40. dub. 17. n. 119.* Sanch. *lib. 4. c. 44. n. 10.* Quia aequitati consonum esse videtur ad sedandos scrupulos, pacandasque conscientias, & Ecclesiae rectam gubernationem, ut Deus remissionem voti nomine ipsius bona fide factam, approbet, & confirmet. Si enim cum causa dubia existit ad dispensandum, potest Praeatus valide & licite dispensare; Ut docent Syluester verbo *dispensatio q. 14. n. 20. sine.* Palacios *in 4. d. 38. disp. 7. ver. est igitur.* Sanch. *lib. 4. sum. c. 45. n. 10.* Layman *lib. 4. sum. tract. 4. cap. 8. num. 5.* A fortiori id poterit, cum tam ipse, quam subditus credunt habere se legitimam dispensationis causam. Ceterum verius credo ob causam legitimam, sed in re illegitimam, non subsistere dispensationem, esto dispensans & dispensatus excusetur à culpa. Quia ad sedandos scrupulos, & pacandas conscientias id necessarium non est; sufficit enim quod praesumatur legitimam esse dispensationem, quae recte praesumi potest, quae conceditur ex causa, quae creditur legitima; imò ex causa quae dubia est. Non obstante hac praesumptione tutus est dispensatus, & securè procedit. Quod verò dispensatio detecta nullitate causae subsistat, neque ad rectam gubernationem, neque ad scrupulos vitandos, sed ad pacandas conscientias expediat, sed potius expediat contrarium, ne Deus censetur errori fauere. Adde iura & Doctores amare ad dispensationis valorem, causam legitimam requiri. Ergo verum & non apparentem tantum. Sic ex relatis Ioan. de Salas & Basili. *Legion. docui. l. p. r. 3. de leg. disp. ult. punct. 8. §. 2. n. 5.*

5. Sed inquires quae causae sufficientes sint ad voti dispensationem? Respondeo illas esse, quae voti executioni obstant. Nam cum obligatio exequendi votum cedat in honorem Dei, & in vouentis utilitatem, non est censendus illius remissioni consentire, nisi adsit causa huius executionis obligationem impediens. Sic vniuersi Doctores cum D. Tho. *2. 2. q. 88. art. 12.* Causae autem obstantes executioni voti sumuntur, tum ex modo vouendi, tum ex materia voti. Ex modo vouendi, si imprudenter, temerè, & absque perfecta deliberatione votum emissum sit, quod contingere potest, eo quod in tenera aetate votum conceperis, vel quia interueniente metu, in tristitia, aliave passione, vel errore circa causam impulsivam vouisti, vel quia causa, ob quam morus fuisti ad vouendum, cessauit. Nam in supradictis casibus regulariter sic vouens periculum habet voti violandi. Quia non praesumitur voto affectum esse. Praeterea, quia supradictae causae diminuant voluntarium, ac proinde voti obligationem, quae ex libera vouentis voluntate procedit. Ergo praestant iustam causam dispensatione. Sic ferè omnes Doctores, ut videre est apud Suar. *lib. 6. de voto cap. 17. num. 8.* Sanch. de matrimonio *lib. 8. disp. 10. n. 12. & lib. 4. sum. cap. 45. num. 27.*

6. Difficultas tamen est si contingeret, sic vouentem, specialem difficultatem exequendi votum, non habere, neque speciale periculum illud violandi; an ex eo solum, quod immaturè & imperfectè deliberatione votum emisisset, habeat

sufficientem causam impetrandi dispensationem? Negat expressè Valent. *2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 7. ad finem.* Mouetur quia cessante graui difficultate exequendi votum, grauique periculo transgressionis, nulla adesse causa obstat executioni voti. Ac omnes Doctores sentiunt causam legitimam dispensationis illam tantum esse, quae voti executioni obstat. Ergo defectus plenae libertatis in vouendo, non praestat in supradicto casu legitimam dispensationis causam. Consentit Suar. *lib. 6. de voto c. 17. n. 14.* ubi ait, licet votum fuerit temerè factum, si tamen non nocet, sed potius vitale inuenitur, non erit illa sufficiens causa tollendi votum. Fauet Leonardus Lessius *lib. 2. cap. 40. dub. 17. n. 120.* & Layman *lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. num. 5.* afferentes leuitatem in vouendo, praestare faciliorem dispensationis impetrationem; tamen enim influunt leuitatem non praestare causam sufficientem, sed supposita aliunde sufficienti causa, praestare ut facilius dispensatio concedatur.

7. Ceterum verius credo, defectam perfectae, & mature deliberationis vnde cumque proveniat, praebere sufficientem causam relaxationi. Sic expressè Tho. Sanch. pluribus relatis *lib. 8. de matrim. disp. 20. num. 12. & sequent. & lib. 4. sum. cap. 45. num. 28.* Ratio est: quia Doctores quidam assignant pro causa ad dispensandum in votis, facilitatem in vouendo, & perfectae libertatis defectum; ac assignant difficultatem exequendi votum, & periculum violandi illud; ut videre est in Nauar. *cap. 12. num. 25. & 77.* Azor. *l. 1. lib. 11. cap. 15. quest. 5. sine Ludou. Lopez 11 p. instructory c. 49. ver. leuius.* Grassis *11 p. de cas. lib. 2. cap. 31. in fine.* Argon. *2. 2. quest. 88. artic. 1. conclus. 3.* Emanuel Sa verbo *voti irritatio, numer. 9.* Bonacin. *disp. 4. quest. 2. punct. 7. §. 4. num. 24. & alii passim.* Sed grauius difficultas exequendi votum, & periculum violandi illud, est sufficientis causa dispensationis (ut statim dicemus) ergo etiam erit sufficientis causa, leuitas in vouendo, & defectus plenae libertatis. Neque ratio in contrarium videtur. Admittimus namque causam sufficientem ad dispensandum debere executioni voti obstat. Negamus tamen defectum plenae deliberationis non esse huiusmodi: pot se enim obstat, cum votum emittitur, licet postea non obstat; sed hoc, est per accidens. Secundo respondeo cum Sanch. *locis alleg.* causam obstantem executioni voti requiri pro dispensatione voti perfectè voluntarij; sed pro dispensatione imperfectè voluntarij. Quod satis colligitur ex voto per vim & dolum extortum, quod (ut statim dicam) dispensari poterit, tamen nullum periculum habeat violationis.

Aduerto tamen esse defectus plenae & perfectae libertatis praestare sufficientem causam dispensationis, sed non semper sed raro cum praestat ita absolute ut sufficiat ad votum omnino relaxandum absque aliqua commutatione. Prudens enim arbitrio spectanda est, tum grauitas voti, tum causa, ex qua defectus libertatis ortus est. Et ex illius iudicamento, an possit absoluta dispensatio concedi, an potius debeat fieri commutatione admixta: Et frequenter commutatio est admittenda. Sic Sanch. *lib. 4. sum. cap. 45. numero 28.* Consentit Suar. *lib. 6. de voto cap. 17. num. 8. sine, & num. 14. sine.*

8. Hinc fit, votum emissum in aetate pupillari posse ob defectum plenae libertatis à iure praesumptum, dispensari etiam absque vlla commutatione. Quia benignè diuina expediat, ne obligationem in tenera aetate benigneprum, ita rigide acceptet, quin Pontifici, aliisque Praeatis remiserit illius liberam solutionem. Et licet in *cap. 2. de voto Pontifex* dispensans cum eo, qui votum peregrinationis Hierosolymitanae fecerat eo quod tenera aetate, facilitate potius quam arbitrio discretionis emisisset, grauem commutationem imposuerit, non fuit ex necessitate, sed ex conuenientia; ne Pontifex ab huius visitato admittendi semper commutationem, recederet. Sic Sanch. *l. 8. de matrim. disp. 20. num. 13. & l. 4. sum. cap. 45. num. 30.*

9. Fit secundò; timor mortis conceptus ex naufragio, infirmitate vel alia causa ad extorquendum votum non appositam, non praestat regulariter sufficientem causam dispensationis. Quia frequenter non excludit maturam deliberationem, sed cum matura & prudenti deliberatione votum emittitur, ut timor cesserit, & securus fias. Si tamen aliquando ob tantum affectum conseruandi vitam praecipis fueris in vouendo, censetur dispensari posse votum, sed commutatione admixta. Et idem est, si votum emisisset ita, tristitia, aliave passione concitatus; praestat enim illa inconsideratio in vouendo aliqualem causam dispensationis; ac proinde commutatione indiget. Colligitur ex Sanch. *disp. 20. num. 14. & cap. 45. num. 31.* Quod si metus fuerit incultus ad extorquendum votum, ac proinde iniustus, esto leuis fuerit, credo praebere sufficientem causam integrè dispensationis. Tum quia est satis probabile, illud votum non obligare, tum quia cedit in honorem Dei, ut facile remittat obligationem, cui iniquitas causam dedit, ne iniquitati fauere videatur. Sanch. *disp. 20. n. 35. & c. 54. n. 32.*

10. Fit tertio, error circa causam impulsam vel illius cause cessatio, est sufficiens causa, vt dispensatio voti concedatur; quia minuit voluntarium. Sed non debet dispensatio absolued concedi, sed commutatione apposta. Vt colligitur ex cap. magna de voto. Vbi ob cessationem cause impulsus votum dispensatum est, sed apposta graui commutatione. Sanch. disp. 20. n. 16. & cap. 45. n. 33. & 34.

11. Fit quartò dubium de intentione obligationis præstare causam dispensationi, saltem commutatione admixta; quia in diuinum honorem credit facilis remissio debiti, de quo satis non constat. Sic Sanch. lib. 8. de matrim. c. 20. n. 21. & lib. 4. sum. cap. 45. n. 39.

Potò ex materia voti sumuntur varia cause executioni voti obstantes, ac proinde sufficientes ad illius dispensationem.

12. Primò, si votum spectata communi hominum fragilitate, vel spiritali dispositione uouentis, occasio sit maioris ruinæ. Quia tunc in Dei honorem, & uouentis utilitatem credit dispensatio. Quapropter dispensari poterit votum nunquam peccandi mortaliter, non petendi debitum in coniugatis, ob periculum transgressionis, quòd communiter adest. Et idem est si spectata uouentis fragilitate, imò malicia, frequentis violationis occasio fuerit; quia iam votum redditum est inutile. Sic Suar. l. 6. c. 17. n. 9. Sanch. l. 8. de matrim. disp. 20. n. 17. & l. 4. sum. c. 45. n. 40. Layman l. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 5. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 17. n. 120.

13. Secundo, si in voti executione grauem difficultatem, nec satis præuisam sentias. Nam esto insufficientis sit, vt voti obligatio cesset, sufficit tamen vt dispensatio concedatur. Tum quia executio voti non est satis voluntaria, cum quia benignitas Dei ostenditur remittendo promissionem sibi factam, ob difficultatem non præuisam, quam habet promittens in illius executione. Et præterea; quia regulariter cum graui difficultate exequendi votum, nec satis præuisa, contumeliam est periculum violandi illud. Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 20. n. 18. & 22. Suar. c. 17. n. 12.

14. Tertio si dubium sit, votum esse impeditiuum maioris boni. Quia stante hoc dubio non satis constat, an votum illud graui sit Deo, præstat ergo de medio tolli, tum ne honor diuinus incertus sit, tum vt conscientia uouentis secura reddatur. Suar. c. 17. n. 10. Sanch. l. 8. disp. 20. num. 8. & lib. 4. summe. 45. n. 36. & 37. Aduertit bene Sanchez maiorem illius boni impediti bonitatem spectandam esse, atenta voti materia non solum in se considerata, sed etiam voto affecta, quia vtraque bonitas ex voti obligatione sequitur. Alioquin votum non impedit maius bonum. Idem est dicendum, si ex dispensatione speraretur etiam sub dubio maior utilitas uouentis; quia eo casu non est certum, votum vile uouentis esse; potius enim creditur minus vile esse. Suar. & Sanch. supra.

15. Quarto si ex voto bonum commune Reipublice impediat, præstat sufficientem causam dispensationi, quia videtur grauius Deo fore boni communis iacturam impedire, quam voti obligatione teneri. Vnde si matrimonium iudicetur expediens ad sedandos animos discordes, stabilendamque pacem alicuius Prouinciæ, vel ciuitatis poterit astrictus voto castitatis, vel religionis, dispensari, vt matrimonium inerat, & idem est de uouente ieiunium, quod publicam concionem, vel lectionem impedit. Suar. l. 6. c. 17. n. 14. Sayro in Clau. Regia l. 6. c. 12. n. 29. Sanch. l. 8. de matrim. disp. 20. n. 24. & lib. 4. sum. cap. 45. num. 49. Layman lib. 4. sum. tract. 4. cap. 8. num. 5.

16. Quintò, si votum cedat in damnum propriæ domus, vel familiæ, poterit dispensari. Quia bono familiæ prouidere, ad pietatem pertinet; essetque nimis dura, & grauis obligatio, si cum hac iactura conseruanda esset. Ex quo fit, si peregrinationem uouisti & times ex tua absentia graue damnus domui, vel familiæ obuenturum, poteris dispensari. Suar. & Sanch. locis relatis. Ob conseruandam uero illustrem familiam poterit votum religionis, vel castitatis dispensari admixta commutatione. Quia creditur in honorem Dei creditoris, hac benigna remissione vi, & in specialem Ecclesiæ honorem & protectionem, familiarum illustrium conseruatio. Sic Sanch. l. 8. disp. 20. n. 25. & l. 4. sum. cap. 45. n. 51.

17. Aduertendum tamen est, raro quamlibet ex supradictis causis sufficientem esse, vt integrè & absolute voti dispensatio concedatur; sed oportere aliquam miscere commutationem præcipuè cum votum graue est & perpetuum: quale est votum castitatis, religionis, peregrinationis Hierosolymitanæ, Romanæ, obsequij personalis in Xenodochio. Quò enim votum grauius est & excellentius; eo grauiorem causam ad sui relaxationem expostulat. Suar. lib. 6. c. 17. à n. 74. Sanch. lib. 8. de matrimonio disp. 20. à n. 28. & lib. 4. sum. c. 45. n. 19. & 52. Layman lib. 4. tract. 4. c. 8. n. 5. Quod si aliqua causa arbitrio prudentis præsumatur sufficiens ad integram causam voti dispensationis poterit securè concedi, quia credendum est Prælato ysum facultatis dispensandi concessum esse stante causa dubio legitima. Alias si certitudo expectanda esset, ra-

Ferd. à Castro, Sum. Mor. Pars 1. 11.

rò vel nunquam dispensatio concedi posset, & omnia scrupulis paterent: cum vix sufficientia & certitudo causæ cognoscatur. Dispensatio uero subsistit; si subsistat causa sufficiens. Nunquam tamen dispensatio concedenda est vt bene notauit Sanch. lib. 4. c. 45. n. 10. Quin dispensanti constet causam aliquam ad dispensandum adesse (esto non constet, an illa causa sit sufficiens) quia existentia causæ est fundamentum, cui facultas dispensandi innititur.

Deinde aduertente causa legitima potest Superior dispensationem concedere, & aliquando tenetur, nempe si omnibus pensatis indicatur bono communi vel speciali dispensati grauius expedire. Vt latius dixi tract. 3. de legibus disp. vi. punct. 8. §. 2. n. 10.

PUNCTUM X.

Qui potestatem habeant ordinariam dispensandi & in quæ vota?

SUMMARYM.

1. Omnes Prælati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem potestatem habent dispensandi comparatione suorum subditorum.
2. A quo Episcopo vota nouitiorum dispensanda sunt?
3. An à Prælato regulari? Negant aliqui. Probabilius oppositum.
4. Satis est contrariis.
5. Quæ vota sint Pontifici reseruata.
6. Alia à reseruatione excluduntur.

1. Omnes Prælati iurisdictionem quasi Episcopalem habentes comparatione suorum subditorum potestatem habent dispensandi in omnibus votis nisi aliqua sint specialiter reseruata. Conclusio ab omnibus admittitur. Quocirca non solum Pontifex, sed Episcopus, Archiepiscopus, Legatus à latere in sua Prouincia Summi Pontificis Penitentiarius, capitulum sede vacante, Prælati regulares exempti, Abbates habentes propriam Diocæsiam potestatem ordinariam habent dispensandi in omnibus votis, quæ reseruata non sint. Quia id rectè Ecclesiæ gubernationi conuenit, Parochus autem nullomodo hanc habet potestatem; quia iurisdictione in foro externo ad dispensandum requisita non gaudet. Et licet in legibus ieiuniorum, & festorum dispensare possit, cum Episcopus abest, ex recepta consuetudine habeat, quæ tamen non est circa votorum dispensationem. Vide Suar. l. 6. de voto c. 10. per totum, Sanch. lib. 4. sum. c. 38.

Dixi comparatione suorum subditorum, quia dispensatio est iurisdictionis exercitium. Quia autem sint subditi comparatione Episcopi, & Archiepiscopi, & in quos tam seculares quam religiosos potestatem dispensandi exercere Episcopus possit. Latè dixi tractat. 3. de legibus disp. vi. de dispensatione punct. 7. per totum.

2. Solum de nouitiis omisit dicendum à quo Prælato dispensari possint an ab Episcopo an à Prælato regulari? Communis sententia defendit posse ab Episcopo; siquidem ab eius iurisdictione non sunt plene exempti, cum religiosi non sint; submitti ergo ci possunt in votorum dispensatione; Sic Suar. lib. 6. de voto c. 11. n. 9. Henriquez lib. 7. de indulgent. c. 22. n. 7. Bonacini disp. 4. q. 2. punct. 7. n. 28. Sanch. lib. 4. summe. c. 39. n. 18. Sed dubium est à quo Episcopo, an ab Episcopo antiquæ Diocæsibus, vel ab Episcopo illius Diocæsibus; in qua de præfenti resident, si fortè diuersa sit? Et probabilius existimo ab hoc Episcopo dispensandos esse, non solum quia probabile est per habitationem transentem aliquale domicilium, & subiectionem aquiri in ordine ad absolutionem & dispensationem. Sed quia credo nouitios ingredientes religionem verum & proprium domicilium acquirere, & antiquum relinquere, quia ingrediuntur animo & voluntate ibi perpetuò manendi quantum est ex parte sua, cui non obstat intentio exeundi, si fortè sibi religio displiceat, sicuti non obstat eligenti domum aliquam ad habitandum intentio deserendi illam, si incommoda reperiatur, vel alia commodior occurrat. Sic relatis pluribus tradit Sanch. lib. 4. de voto c. 93. n. 20. Bonac. supra.

3. De Prælato regulari plures grauesque Doctores censent non habere potestatem ordinariam ad dispensandum in votis nouitiorum, eò quod nouitij non videantur subditi religionum Prælati, nisi quantenus necessarium fuerit vt ipsi religionem experiantur & religio ipsos. Quia alia subiectio necessaria non est, neque est unde oriatur. Sed ad supradictum finem non est necessaria potestas absoluta dispensandi in votis non præiudicantibus supradicto experimento. Ergo Prælati regulares non habent hanc potestatem. Et confirmari potest; quia non habet potestatem dimissoria concedendi ad ordines vt pluribus relatis docet Barbosa l. 2. p. de potest. Episcop.

K 3 alleg. 7.

alleg. 3. n. 8. *et alleg. 4. n. 62.* Ergo neque habet potestatem dispensandi; quia utraque potestas iurisdictionem requirit. Deinde hanc potestatem habent Episcopi ut dictum est. Ergo caret illa Prælati regulares utpote non necessaria, & quia non videtur novitium duplicem Prælatum ordinarium habere posse. Sic docent Azor. 1. p. l. 11. c. 19. q. 21. Sayro in Clavi Regia lib. 6. c. 11. n. 92. Suar. lib. 6. de voto c. 11. n. 9.

Ceterum probabilis credo, posse Prælatum regularem cum novitiis fieri cum professis in votis dispensare antea commutare. Sic Angel. in summa verbo *Dispensatione*. 8. & Sylvest. ibi q. 14. dicto 1. Henriquez lib. 7. de indulgent. c. 22. n. 7. Manuel Rodriguez tom. 1. q. regular. qu. 25. art. 8. & in summa tom. 2. c. 89. n. ultimo indicat Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 13. in 2. edit. Quos refert & sequitur Thomas Sanchez lib. 4. sum. c. 39. n. 17. Bonac. disp. 4. q. 2. p. 7. n. 27. Ratio est, quia Prælati regulares exempti esto in novitiis potestatem non habeant dominatiam, habent tamen potestatem iurisdictionis ad integrè illos in suis actionibus regendos, & eorum excessus puniendos, ut constat ex usu, & praxi religionum, & ex pluribus Doctoribus relatis à Sanch. d. c. 39. n. 17. Sed potestas dispensandi in hac iurisdictione fundatur. Ergo.

4. Neque obstat ratio contraria. Admitto enim non esse necessarium Prælati plenam & integram iurisdictionem habere in novitiis, ac esse convenientem, ut sic perfectius regi possint, quæ iurisdictione in favorem religionis ex concessione Pontificis provenit: Ad Confirmationem concedo, Prælatum regularem non posse dimissorias novitio concedere, sed Episcopum illius Diocesis, in qua est conventus. Quia ex dimissoriarum concessione arctatur Prælati providere, ordinando necessaria quam obligationem habere Prælatum regularem comparatione novitij religionem deferentis, non expediebat. Item novitium facile potest à religione exire, & Episcopo subici; præstat ergo ex Episcopi licentia statum Ecclesiasticum assumere. Hæc tamen rationes non procedunt in dispensatione votorum, ut manifestum est. Potest ergo negari Prælati regularibus potestas concedendi dimissorias, admissa potestate dispensandi. Ad secundam confirmationem Episcopum non habere hanc potestatem dispensandi cum novitiis, nisi ipsi ei specialiter subici velint. Facta autem subiectione voluntaria potest. Neque inconueniens est à pluribus posse novitium beneficium dispensationis accipere, cum id in eius utilitatem cedat, & in favorem religionis.

5. Porro dixi supradictos Prælatos habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, posse dispensare in omnibus votis, quæ non fuerint specialiter reservata. Sunt autem specialiter reservata Pontifici quinque vota, nempe castitatis, religionis, & peregrinationis, in terram sanctam cap. ex multa cap. super his de voto. Item votum peregrinationis ad S. Iacobum in Compostella, & ad sanctos Apostolos Petrum & Paulum in Vrbe. Colligitur ex extravaugant. Sixti I V. *Esti dominici*. c. 2. de penitent. *et remission.* quatenus prohibet prædictorum votorum abolitionem fieri alia via, quam ex speciali licentia Summi Pontificis. Et licet in c. ex multa c. super his de voto, solum votum peregrinationis ultramarinæ in subsidiis terræ sanctæ, reservatum fuerit, ob cuius causam non desunt graues Doctores, qui censent huius tantum peregrinationis votum reservatum esse, & non votum peregrinationis ultramarinæ, Compostellanae & Romanæ causa deuotionis, ut videtur in Gloss. d. cap. ex multa, verbo *incumbit*. Panormitanus n. 4. Angelus verbo *votum* 4. n. 6. Emanuel Sæ eodem n. 11. & verbo *inuentum*, n. 33. Gratius 1. p. *decessum* lib. 2. c. 31. n. 21. *et alius*. At consuetudine introductum est, & satis in supradicta extravauganti, *Esti dominici*, explicatur, comprehendendi votum illarum trium peregrinationum deuotionis causa. Siquidem in dicta extravaugant. nulla fuit facta mentio subsidij, neque videtur illi dari locum in peregrinatione Romana, & Compostellana; quippe sunt loca à Catholicis pacificè possessa. Sic pluribus relatis firmat Sanch. lib. 4. sum. c. 40. n. 6. consentit Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. nu. 12. in 2. edit. Suar. lib. 6. de voto c. 11. n. 2. *et sequent.* Basilius Legion. lib. 8. de matrimo. c. 8. nu. 4. Layman lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. num. 7.

Aliqua alia sunt vota supradictis affinia, quæ minus bene ab aliquibus Doctoribus pronuntiantur reservata; nempe votum conuertendi debita incerta in subsidium terræ sanctæ; votum assumendi crucem, in qualibet expeditione, quam Pontifex fecerit; votum peregrinationis Laurerane. Hæc enim nullo iure aut consuetudine constat reservata esse. Suarez lib. 6. de voto. c. 21. nu. 12. *et sequentibus* Sanchez lib. 4. sum. c. 40. n. 8. Basilius Legion. lib. 8. de matrimo. c. 8. §. 1. nu. 6. Dicendum ergo est sola quinque vota, castitatis religionis, & peregrinationis, Hierosolimitana, Romana, & Compostellana reservata esse.

PUNCTVM XI.

Quæ vota castitatis, religionis, & peregrinationis reservata sint, expenditur?

SUMMARIVM.

1. Vota diminuta castitatis non sunt reservata.
2. Votum religionis non approbate reservatum non est.
3. Votum peregrinationis Hierosolimitana emissum ob alium finem quam deuotionis, reservatum non est.
4. Votum castitatis, religionis, & peregrinationis emissum sub aliqua circumstantia accidentalibus, ea ex parte reservatum non est.
5. Votum, in quod reservatum est commutatum, reservatum non est.
6. Votum distinctum de materia reservata & non reservata, reservatum non est.
7. Non est reservatum votum non petendi dispensationem.

1. Votum reservatum odiosa est, quippe quæ potestatem ordinariam restringit, & diminuit; de causa strictè interpretanda est, & intelligenda de voto absoluto, & perfecto castitatis, religionis, & peregrinationis. Sic tradunt vniuersi Doctores in sequentibus referendis. Ex quo deducitur primò; votum non contrahendi matrimonium, non fornicandi, non pollucendi, non tangendi turpiter mulierem, non petendi debitum in coniugatis, reservatum non esse; quia est votum diminutæ castitatis, non integræ, & perfectæ. Simile est de voto castitatis, pro determinato tempore; siquidem eo transacto liber existit. Sanchez lib. 8. de matrimo. disp. 9. à n. 6. *et lib. 4. sum. c. 40. à n. 41.* Suarez lib. 9. de voto c. 11. At idem est votum assumendi ordines sacros; quia non est votum castitatis promissæ, sed promittende, sicut si voueris emissurum castitatis votum, dici non potes, te votum castitatis emisse. Sic Azor 1. parte lib. 11. cap. 19. q. 9. Sayro in Clavi Regia lib. 6. c. 11. n. 60. Suar. lib. 6. c. 11. n. 7. & c. 24. n. 2. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 123. Layman lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. nu. 8. August. Barbosa 2. p. allegat. 37. nu. 19.

2. Secundò deducitur, votum religionis non approbate, reservatum non esse; ac proinde à Prælati habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, dispensari posse; quia verè non est votum religionis. Sic Lessius dub. 18. n. 13; Suar. cap. 21. n. 8. Sayro lib. 6. in Clavi Regia c. 11. n. 64. Sanch. lib. 8. de matrimo. disp. 9. n. 5. *et lib. 4. sum. c. 40. n. 71.* Basilius Legionensis lib. 8. de matrimo. cap. 8. nu. 22. Idem est de voto pauperatis, & obedientiæ extra religionem statum; quia nec statum constituitur, nec sunt vota religioni statum assumendi. Lessius d. dub. 18. n. 123. Suar. c. 21. n. 8. & 9. Sanch. aliis relatis c. 40. n. 72.

3. Tertiò deducitur, votum peregrinationis Hierosolimitanae, Compostellanae, & Romanæ, emissum ob alium expressum finem, quam deuotionis supradictorum locorum, reservatum non esse. Quia supradicta extravauganti, *Esti dominici*, non cuiuslibet peregrinationis votum referat, sed conceptum ex deuotione illorum locorum. Sanch. c. 40. n. 77. Basilius Legion. reputat probabile lib. 8. de matrimo. c. 8. §. 2. n. 17.

4. Quartò deducitur, votum castitatis, religionis, & peregrinationis, emissum sub aliqua circumstantia accidentalibus, reservatum non esse quæ parte illam circumstantiam spectat. Quia seclusa illa circumstantia in integrum manet votum reservatum. Vnde si voueris ingredi religionem strictiorem, poterit Prælati tecum dispensare, ut laxiorem ingrediaris, quia non dispensat in religionis voto; hoc enim integrum manet, sed in illius circumstantia. Sic Nauarr. lib. 3. conf. de voto in 2. edit. Azor. 1. p. lib. 11. c. 18. q. 8. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 124. Sanch. lib. 8. disp. 9. n. 17. *et lib. 4. sum. c. 40. n. 74.* Idem est de voto perseuerandi in religione. Quia non est votum religionis. Et idem de voto exequendi statim votum religionis; quia est votum distinctum à voto religionis. Sanch. disp. 9. n. 18. *et 19. et c. 40. n. 75. et 76.* Basilius Legion. lib. 8. c. 8. n. 27. At idem est votum peregrinandi pedibus, remendicando, quia seclusa hac circumstantia intratum remendicare potest votum reservatum. Sanch. lib. 4. c. 40. n. 78. Basilius Legion. c. 8. num. 25.

5. Quintò deducitur non esse reservatum sed potius dispensari posse votum illud, in quo reservatum commutatum est. Ut si Pontifex votum religionis in elemosynam, ieiunium, aliudve opus pœnale commutauerit. Quia facta commutatione votum de materia reservata extinctum est, & loco illius subrogatum est votum de materia non reservata. Emanuel Sæ verbo *votum nulli*. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 124. Sanch. lib. 8. de matrimo. disp. 9. n. 20. & lib. 4. sum. c. 40. n. 16. Suarez lib. 6. cap. 20. n. 15. Basilius lib. 8. de matrimo. cap. 8.

3. S. 2. n. 2. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. num. 13. & alij apud ipsos. Neque obstat regularis subrogatum sapere naturam eius, cuius loco subrogatur. h. unica. C. de rei uxor. actio. Et colligitur ex c. Ecclesia. r. ut lito pendente. Quia id intelligi debet in fauorabilibus, non in odiosis. Item in his, quae pertinent per se & intrinsece ad subrogationem, non in his, quae subrogationi accidentalia sunt, qualis est referuatio, quae ex libera referuantis voluntate pender. Item subrogatum sapit naturam primariam illius, cuius loco subrogatur; non autem accidens illius. Cum autem secundum naturam primariam illud votum, cuius loco alterum subrogatur, referuatum non fuerit sed sub potestate cuiuslibet Praelati contineretur; efficitur subrogatum referuatum non esse. Neque item obstat Pontificem transferre vinculum prioris voti referuati in materiam de se non referuatum, vt inde inferas manere referuatum illud votum non per se, sed per accidens ex translatione. Tum quia non referuatur vinculum prioris voti per se, sed ratione materiae. Tum quia de facto est aliud nouum vinculum, nouumque votum. Tum quia Pontifex hanc commutationem permittit in fauorem uocantis, non tamen referuatur votum commutatione succedens.

6. Sexid deducitur, referuatum non esse votum disiumdum de materia referuata, & non referuata, vt si uocans religionem, vel tertio quoque die ieiunare. Quia cum liber sit ad eligendum materiam non referuatum scilicet ieiunium, absolute tale votum referuatum non est. Azor. 1. p. lib. 11. c. 19. q. 10. Suar. lib. 6. c. 2. n. 4. Sanch. lib. 8. disp. 9. n. 14. & lib. 4. sum. cap. 40. n. 42. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 12. in 2. edit. Sayro lib. 7. in Clau. Regia c. 11. n. 62. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. num. 12. Quod uerum est, tamen processu temporis pars non referuata impossibilis fiat, quia esto ad partem referuatum eo casu determinare obligetis; id non prouenit ex voto per se; quia nunquam fuit illud votum ex tua intentione determinatum ad partem referuatum. Sed prouenit ex impossibilitate per accidens contingente partis non referuatae. Suar. lib. 6. c. 2. n. 4. & 5. Sanch. c. 40. n. 44. Layman. cap. 8. n. 12. Secus uero est, si partem illam referuatum tua intentione determinares, ita vt ab ea determinatione resillire non posses, quod cum non fuit proposito, sed nouo voto faciendum sit, quod scilicet te obliges ad partem referuatum exequendam, necessarium tale votum referuatum erit. Suar. Sanch. Layman. supra.

Septimò deducitur, non esse referuatum votum non perendi dispensationem voti, ab alio quam a summo Pontifice. Quia non est votum de materia referuata. Sic Suar. lib. 6. c. 21. n. 15. Sanch. lib. 4. cap. 40. n. 13. Basilius Legionensis lib. 8. de matrimonio c. 8. n. 6. sine. Augustinus Barbosa de potestate Episcopi 2. allegat. 37. num. 20.

PUNCTVM XII.

An sint aliqui casus, in quibus Praelati inferiores possunt dispensare in votis referuatis.

SVMMARIVM.

1. Nulli Praelato est facultas concessa in his votis dispensandi.
2. Si materia voti leuis sit, poterit inferior Praelatus dispensare, & qualiter hoc fit intelligendum.
3. Ex occasione frequenter occurrenti dispensandi non colligitur Praelatos inferiores habere potestatem.
4. Quando urget necessitas extraordinaria dispensationis, neque patet aduersus ad Pontificem, possunt Praelati inferiores.
5. Si patet aduersus ad privilegium, non possunt.
6. Haec dispensatio solum concedenda est quatenus necessitas postulat, & non amplius.
7. Praelati regulares non habent potestatem ob casum urgentis necessitatis.
8. Cum dubium est, an votum sit referuatum habens Praelati inferiores Pontifice potestatem dispensandi.
9. Ex vi consuetudinis possunt in petitione debiti cum coniugatis Episcopi dispensare.
10. Quid de ementibus votum religionis vel castitatis ante vel post contractum matrimonium.
11. Votum emissum ex metu potest ab his Praelato dispensari.
12. Item vota hac emissa ab omnibus dominatiua potestati subiecta. Affirmant aliqui subiecti ordinari potestati dispensandi. Sed non placet.
13. Possunt tamen si vota fuerint conditionalia ante completam conditionem, proponuntur varia sententia.
14. Qui post impletam conditionem, proponuntur varia sententia.
15. Possit dispensari ut probabilis eligatur.
16. Satis sit contrarius.
17. Debent esse vota uere conditionalia non absoluta.

1. **H**ucusque explicuimus vota affinia materiae referuatae; restat dicendum, an sint aliqui casus, in quibus vota materiae referuatae dispensari à Praelatis inferioribus possint.

Loquens de dispensatione legis tract. 3. disp. ult. punct. 4. Plures casus enumerati, in quibus inferior potest in Superiorum legibus dispensare. Videndum ergo est, an in votis locum habeant.

Primus est, si habentibus dignitatem concessa fuerit à Pontifice facultas super his votis dispensandi. Sed hic casus in praesenti locum non habet: nulli enim est facultas dispensandi in his votis concessa aliis praeter Romanum pontificem etiam legato à latere. Nam ipse solum dispensare potest Episcopus. Sanch. lib. 8. de matrimonio disp. 9. n. 15. & lib. 4. sum. c. 40. n. 14. Omitto delegatam facultatem de qua in puncto sequenti.

2. Secundus est, si materia voti leuis sit, quod in praesenti locum habere non potest, nisi uocens uoluerit ad solam ueniam culpam se obligare. Ea autem intentione posita credo votum illud dispensari à Praelato posse. Quia referuatio cum odiosa sit, intelligi debet de voto integrè & perfectè factò & ex intentione proportionata materiae referuatae. Sanchez. lib. 4. de voto cap. 40. n. 47.

3. Tertius est, si casus expositulantes dispensationem frequentes sint; quia non est credendum uelle Pontificem sibi dispensationem referuare. Quia esset nimis durum, & contra bonum Ecclesiae regimen. Sed hic casus solum habet locum in legibus ieiuniorum, & festorum & similibus. Quia frequenter occurrit necessitas abstinendi ab eorum obseruatione, sed non sic inuenitur in votis referuatis. Alias referuata non essent. Suar. lib. 6. c. 26. n. 7. Sanch. lib. 4. sum. c. 40. n. 19. Quartus loquens de dispensatione legum quae communes non sunt aliis Prouinciis locum nulla ratione habet in votis referuatis; cum referuatio horum uotuum communis sit & omnes Praelatos Pontifice inferiores astringat.

Quintus & praecipuus est in extraordinario aliquo euentu, quando scilicet urget grauis necessitas dispensationis, neque Pontificis responsi, aut qui illius uices habet expectari potest, absque graui periculo spiritualis salutis. Credendum namque est in hoc casu uolle Pontificem sibi dispensationem referuare, sed potius Praelatis inferioribus concedere. Quia id recte gubernationi conuenit. Sic ultra Doctores ibi relos docent loquentes de voto Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 12. & 127. Suar. lib. 6. c. 16. n. 9. & sequentibus. Sanch. lib. 4. de voto c. 40. n. 44. Basilius lib. 8. de dispensat. c. 9. n. 1. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 16. August. Barbosa 2. p. alleg. 37. n. 8. & alij apud ipsos. Quod non solum habet uerum, quando est graue periculum spiritualis salutis, scilicet uoluntatis uoti si differatur dispensatio; sed etiam quando timetur scandalum in fama, alid uero graue danu ex dilata dispensatione, ut si adstrictus uoto castitatis uel religionis uolasset uirginem, & ad reparationem honoris illius matrimonium necessarium esset, tunc est que à cognatis tuis impediendum, si dispensatio Pontificia expectaretur; potest tuus Praelatus dispensare. Idem si morti proximum oportet matrimonium inire ad legitimandum prolem Basilius, Lessius, Layman, Suarez, & Sanchez locis allegatis.

5. Noranter dixi posse inferiores Praelatos in his casibus urgentibus dispensare, dummodo abique graui damno expectari non possit Pontificis responsum, aut qui illius uices habet. Nam si aliquis sit, qui ex speciali commissione seu privilegio, haec vota dispensare possit (esto Henricus lib. 6. de penitentia c. 10. n. 1. & lib. 2. de matrimonio c. 3. n. 1. Aulia de censu 2. p. c. 7. disp. 1. dub. 6. notab. 4. & alij. Doctores sentiant adhuc posse inferiores Praelatos dispensare. Quia commissio illa accidentalit non uideatur posse impedire potestatem ordinariam Praelatis inferioribus competentem, quae est dispensare in casu, in quo pontifex adiri non potest quia pro illo casu non est eorum potestas limitata sed suae naturae relicta. Tamen ueritas est dispensare non posse. Quia cessat necessitas obtinendi à Praelatis inferioribus dispensationem; siquidem à pontifice seu illius uices habente impetrari potest. Sanch. aliis relos lib. 2. de matrimonio disp. 40. n. 8. & lib. 4. in Decal. c. 40. n. 38. Nauar. c. 27. n. 90. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 12. & 127. in 2. edit. Suar. lib. 4. de voto c. 26. n. 15. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 17. Basilius Legion lib. 8. de matrimonio cap. 9. num. 1.

6. Duo sunt circa huiusmodi casum obseruanda: Primum dispensationem concedendam esse quatenus necessitas postulat & non amplius. Siquidem sola necessitas facultatem concedit. Quapropter si cum à stricto uoto castitatis dispenseretur ut matrimonium inear, non dispensatur cum illo, ut non peccet aduersus uotum si cum alia fornicetur, aut se polluat. Quia id necessarium non est. Sic Suar. c. 26. n. 13. & 14. Sanch. lib. 8. disp. 9. n. 26. & lib. 4. sum. c. 40. n. 40. Layman. c. 8. n. 17. August. Barbosa de potestate Episcopi 2. part. allegat. 17. n. 23. Basilius lib. 8. c. 9. n. 1. Vnde si differendo executionem uoti satisfieri necessitati potest, ut frequenter contingit in uoto religionis, & frequentius in uoto peregrinationis, non poterunt Praelati inferiores dispensationem in uoto concedere. Quia cessat necessitas

tas dispensandi. *Suar. lib. 6. cap. 26. n. 10. Sanch. l. 4. sum. ca. 40. n. 37. Laym. l. 4. tract. 4. c. 8. n. 16. Basil. Legion. l. 8. c. 9. n. 1.*

7. Secundò aduerto regulares mendicantes & reliquos, quibus comparatione facultatum concessa est facultas, vota Episcopalia dispensandi, vel commutandi dispensare vel commutare nullatenus posse vota referuata in casu necessitatis urgentis. Quia illa vota non desinunt esse referuata, eo quòd Episcopi competant in casu urgentis necessitatis, ex benigna Pontificis interpretatione, sicut non desinunt esse casus referuati, eo quòd in articulo mortis eorum absolutio concedatur. At his regularibus solum conceduntur vota, quae iure ordinatio sunt Episcopalia, & non referuata, lectis quae extraordinario iure per accidens Episcopis competunt, & vere referuata sunt. Ergo &c. *Sic Ludouicus Miran. tom. 1. man. Praelator. q. 48. n. 4. Rodrig. tom. 1. q. regul. q. 63. a. 3. c. 6. Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 40. n. 9. c. 43. n. 7. Suar. c. 26. n. 16. Layman. c. 8. n. 17. in fine August. Barbosa 2. p. de potestate Episcopi allegat. 37. n. 14. Basilii Legionensis lib. 8. de matrim. c. 10. n. 11.*

8. Sextus, cum dubium est, an votum sit referuatum, iure sit dubium iuris siue facti. Nam credendum est, referuatum non esse. Referuatio enim strictè interpretanda est; ac proinde ad solos casus certos extendenda. *Sanch. c. 40. n. 26. Suar. c. 26. n. 6. Basilii Legionensis lib. 8. de matrim. c. 9. n. 14. c. 16. Layman, lib. 4. tract. 4. c. 8. n. 14.*

9. Septimus, si consuetudine fuerit praescriptum, posse inferiores Praelatos in his votis referuatis dispensare. Nam consuetudo sicut constituit legem, ita abrogare constitutam potest. *c. finali. de consuetudine. Quod si roges, quibus eventibus Praelati inferiores, vi consuetudinis obtinuerint facultatem dispensandi in his votis. Breuiter respondeo, eam obtinere comparatione coniugum, qui fuerint voto castitatis obstricti, vt possint eo non obstante petere debitum ob periculum incontinentiae quod habent, inante voto firmo quoad omnia alia. Sic pluribus relatis docet Sanchez lib. 8. de matrim. c. 12. n. 4. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 125. Basilii Legion. lib. 8. de matrim. c. 9. n. 2.*

10. Pro cuius intelligentia, sciendum est votum castitatis emitti posse ante contractum matrimonium, vel aïo contracto. Si ante contractum matrimonium emiserit votum; nulla adest in Praelatis inferioribus consuetudo, vt dispensare possint ad contrahendum, nisi grauis necessitas urgeat, grauique mala imminceant, ex dilatione dispensationis Pontificiae. Constat ex nuper dictis. Quod si voto non obstante matrimonio contraxerit, & consummauerit; poterit Episcopus tecum dispensare vt petas, ob periculum incontinentiae frequenter contingens ex murua cum altero coniuge cohabitatione; idemque existimo dicendum, esto matrimonium non consummaueris. Quia cum facis probabile sit, te non esse obligatum ad seruandam castitatem promissam, ingredi religionem, vt pote rem longè difficiliorem; neque in voto castitatis inclusam, necessario idem periculum incontinentiae adest, eademque occasio dispensandi. *Basilii Legion. lib. 8. c. 9. n. 4. Sanch. lib. 8. disp. 12. n. 4. c. 6. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 125. Si verò post contractum matrimonium votum emiseris, subdistingui sub condicione est, si fuit absque licentia coniugis, cedentis iure petendi, clarum est posse Praelatos inferiores dispensare, quia illud votum est castitatis partialis, non totalis & integre; qui non est votum de non reddendo debitum, si petatur. At si ex licentia coniugis cedentis iuri petendi emiseris, & idem est cum muruo consensu castitas promissa est. (esto Basilii c. 9. n. 2. c. 7. censet posse à Praelatis inferioribus dispensari, quod alius relatis reputat probabile Lessius d. dub. 18. n. 126. Ob periculum incontinentiae) veritas probabilis censet cum eodem Lessio supra Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 15. & Sanch. disp. 11. n. 10. c. sequent. nullatenus posse. Quia facta hac cessione non teneris, imò nec potes cum altero coniuge cohabitare. Cessat ergo incontinentiae periculum ex mutua coniugum cohabitatione proueniens. Quod si coniuges hanc renunciationem iuris sibi muruo remiserint, quod diximus fieri posse valde, tamen illicitè, poterunt Praelati inferiores in petitione debiti dispensare, quia moraliter adest periculum petendi, obligatione reddendi posita. *Sanchez disp. 11. n. 15. Lessius n. 126. Basil. Legion. c. 9. n. 2.**

11. Ultra supradictos casus, alij assignantur à Doctoribus, in quibus Praelati inferiores videntur posse in votis referuatis dispensare. Primus & in ordine octauus est, cum votum emittitur ex metu ad extorquendum, votum iniuste incusso (esto metus leuis sit) qui secundum nostram sententiam non obest valori voti, professione excepta. Quia non est censendus Pontifex tale votum, vt pote coactum referuare; ne videatur iniuriantis iniquitati fauere. Item sub dubio, & fortè sub communiore opinione positum est, votum illud non esse verum votum. At referuatio cum odiosa sit semper casus certos expolitula. Ergo, &c. *Sic Nauarr. c. 12. n. 69. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 127. Suar. lib. 6. de voto c. 26. n. 5. Sanch. lib. 4. c. 40. n. 30. Basil. Legion. lib. 8. c. 9. n. 15. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 11.*

12. Nonus, si vota haec referuata emittuntur ab hominibus dominatiue potestati subiectis, censet Gutierrez, alius relatis lib. 2. *canonicarum quaest. c. 22. n. 49. posse ab inferioribus Praelatis dispensari, quia cum facile solui possint irratione, non est credendum Pontificem, eorum dispensationem sibi referuare voluisse. Ceterum hic casus communiter à Doctoribus reprobat. Quia nullo firmo fundamento nititur, potestas enim dispensandi, diuersa est à potestate irritandi. Ergo ex eo quòd illa vota irritari possint non inferunt posse dispensari. Sic Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 9. n. 4. & lib. 4. sum. n. 40. n. 24. Suar. lib. 6. de voto c. 26. n. 3.*

13. Decimus est; si vota fuerint conditionalia. Nam cum consensus in hac vota non facit perfectus, non videtur referuatio, quae stricti iuris est, comprehendi. Ceterum vt hic casus clarè constet; aduerte vota conditionalia alia esse purè conditionalia, alia conditionalia penalialia. De cuius distinctione diximus *disp. praecedenti puncto 10.* Deinde conditionalia sumi posse ante impletam conditionem, vel post illam impletam. Et quidem si ante impletam conditionem vota conditionalia sumantur; referuatio non subsistit. Sic ex communi sententia docet Sanch. l. 8. de matrim. disp. 10. n. 7. c. 8. & lib. 4. sum. c. 40. n. 91. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 18. n. 130. casu 6. Suar. lib. 6. de voto c. 22. n. 3. Basil. Legion. lib. 8. c. 9. n. 7. c. 10. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 10. Contra Nauarr. sum. cap. 12. n. 43. & August. Barbosa 2. p. de potestate Episcopi, alleg. 37. n. 5. c. 6. Ratio est; quia votum castitatis, vel religionis sub aliqua conditione de futuro contingenti, non obligat ad castitatem, vel religionem ante completam conditionem, sed solum obligat in euentu conditionis; ergo non subsistit referuatio ante conditionis euentum. Quia referuatio vt pote odiosa & restringenda, debet esse de obligatione perfecta & consummata. Qualis non est supradicta obligatio.

14. Post impletam conditionem variant Doctores. Plures censent referuata esse, tam purè conditionalia, quam penalialia. Sic Sotus lib. 7. de iustitia q. 2. art. 1. ad 4. Coartur. de pactis 1. p. §. 13. numer. 12. Gutierrez. canonicarum quaestionum lib. 2. cap. 22. numer. 30. c. 51. Azor. 1. p. lib. 11. cap. 10. quaest. 3. c. 7. cap. 19. quaest. 13. Basil. Legion. lib. 8. de matrim. cap. 9. numer. 7. & alij relati à Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 10. numer. 7. Moutenur: quia purificata condicione obligatio voti, quae antea suspensa & imperfecta erat, specificatur, & consummatur, ac si eo tempore contraheretur. Vt colligitur ex leg. *postior 11. ff. qui in pigore potiores habeantur. libi.* Cum enim semel condicio existerit, perinde habetur, ac si illo tempore, quo stipulatio interposita est, sine eoditione facta esset. Quod si eo tempore votum castitatis absolute esset emissum, in poenam delicti commissi, nullus dubitat fore referuatum. Ergo etiam referuatur emissum sub condicione delicti committendi, si de facto delictum committatur. Et confirmo, omnes alij contractus sub condicione celebrati purificata condicione eodem effectus morales habent, ac si perij essent, vt constat in contractu sponalium conditionum, qui purificata condicione parit publice honestatis impedimentum, c. *unico §. illi de sponalibus in 6. & in venditione beneficii sub condicione de futuro, cui poenam Simoniacorum annectuntur. Et in mandantibus sub condicione percutere Cardinalem, qui posita condicione & effectu subleuato communicantur. Ergo idem est dicendum de voto.*

Alij Doctores distinctione vtuntur, ad dicitur enim supradictam sententiam in votis purè conditionalibus; negant tamen illam in votis conditionalibus penalialibus. Sic pluribus firmat Suarez lib. 6. de voto c. 12. n. 11. & sequenti. c. 23. n. 6. Lessius lib. 2. cap. 40. dub. 18. n. 130. c. 131. in 2. edit. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 10. Priorem partem probat fundamento proxime dicto. Secundam suadent; Quia referuatio cum stricti iuris sit non est censenda fieri nisi de votis, quae ex voutentis affectu materiam referuatae Deo promittuntur; At qui promittit religionem, si delictum commiserit, in poenam illius nullum habet affectum ad religionem, sed potius illam auerfat, ergo illius votum etiam post impletam conditionem referuatum non est.

Neque est simile (inquit supradicti Doctores) de votis purè conditionalibus. Hac namque est saepe displicentia, ut cum illa displicentia non est affectus, neque voluntas absoluta vitandi obligatiorem rei promissae; imò potius est voluntas & affectus absolutus subeundi illius obligationem castitatis, quo condicio ponatur. Secus est in votis conditionalibus penalialibus, quae cum assumpta sint ad vitandam conditionem, non solum eorum materia promissa displicet, sed etiam adest affectus, & voluntas absoluta vitandi eorum obligationem; idcirco votum conditionalia vitandi conditione referuatum est, sedecus conditionalia penalialia.

15. Ceterum est supradictae sententiae satis probabilis, veriorum & probabiliorem existimo sententiam negantem supradicta vota, tam conditionalia penalialia, quam purè conditionalia referuata esse impletam conditione. Sic Toloz. lib. 4. sum. c. 18. m. 11. reterens pro ea Victoriam. *Nonandum*

dam (inquit) quod notavit Victoria ista quinque vota tunc referuari Pontifici cum absoluta sunt, cum vero conditionata, vel penalia pertinent ad Episcopum. Consentit Antonius Gomez in Bulla cruciata *clausula* 10. n. 99. Petrus de Ledem. 2. p. sum. tract. 10. c. 8. pag. 126. Quos refert & sequitur Thom. Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 10. n. 13. Et lib. 4. sum. c. 40. n. 99. Et probabiliter reputant Lessius, Bassilius, Layman, & alij supra citati & tenent plures sapientissimi viri nostræ ætatis vt testantur Anton. Gomez, Petrus de Ledem. Sanch. & Lessius supra. Probo primò, quia vota conditionalia imbibunt in sua natura imperfectum & diminutum consensum in rem promissam; quippe est consensus sub conditione contingenter futura. Sed hic diminutus consensus non mutatur superueniente conditione, alias nouum votum fieret. Sed ex illo diminuto & imperfecto consensu, qui præterit positâ conditione nascitur absoluta & perfecta obligatio rei promissæ exequenda. Ergo hæc vota referuata non sunt. Quia referuatio quæ stricti iuris est, solum vota ex sua natura perfecta & absoluta comprehendere debet. Secundò mouetur; quia vota conditionalia penalia communior sententia defendit referuata non esse; at proxiis eadem ratio procedit in votis purè conditionalibus (vt latissime expendit Sanch. lib. 4. sum. c. 40. n. 99. & admittit Basil. Legion. lib. 8. de matrim. c. 9. n. 10. & ego breuiter probo; quia ob triplicem causam possunt vota conditionalia penalia conditione impleta excludi à referuatione. Prima; quia consensus fuit imperfectus secunda, quia fuit ex displicentia rei promissæ, tertia, quia fuit ex animo & proposito absoluto vitandi supradictam obligationem. Nulla alia causa fingi potest. Sed hæc procedunt in votis purè conditionalibus. Nam quoad imperfectum consensum admittit Suarez & est res clarissima, siquidem eius imperfectio in eo consistit, vt non absolute sed sub conditione obligationem suspendente promissio fiat. De displicentia rei promissæ etiam est manifestum. Potes namque promittere religionem sub hac conditione, si diuitias amiseris, si beneficium non impetraueris, non quia ad religionem affectus sis, potius enim illam (vt suppono) auerfaris, sed ad vitandum infamiam, & ignominiam, quam ex paupertate times. Ergo in votis conditionalibus stare optime potes displicentia rei promissæ. Denique voluntas & affectus absolute vitandi quoad fieri possit obligationem, etiam in votis conditionalibus reperitur vt in exemplo proxime allato liquet; siquidem factio illo voto religionis pro vitibus conaberis diuitias conseruare, & beneficium obtinere, ne religionem tibi exolam cogaris accipere. Item clariss est in exemplo, quod ipsemet Suar. d. cap. 23. n. 13. admittit, nempe cum religionem promittis, si fornicationem commiseris, non in penam delicti committendi, sed in medicinam & satisfactionem illius, vt scilicet religione assumpta abstineas à tali peccato committendo, & pro commisso satisfacias. Nam certum est factio huiusmodi voto te voluntatem, & propositum firmum habere debere vitandi supradictam obligationem religionis: siquidem debes habere voluntatem fugiendi fornicationem, quia non inculcâ, obligatio non contrahitur. Sic ergo certum, eandem esse rationem excludendi vota purè conditionalia à referuatione ac conditionalia penalia. Tertio probo, Suar. Basil. & fere omnes Doctores contrariæ sententiæ admittunt; cum dubium est; an votum aliquod referuatum sit, non esse censendum referuatum: quia referuatio vix potest odiosa rem certam effici non dubiam, & in casu dubio in benigniorem partem inclinandum est. At negari non potest esse satis dubium, cum sit sub opinione probabilis positum an vota purè conditionalia sint referuata etiam post impletam conditionem. Ergo affirmandum est referuata non esse, sed absque illo scrupulo posse à Prælati inferioribus causa intercedente dispensari.

16. Neque obstant rationes pro contrariis sententiis allatae. Ad fundamentum primæ sententiæ respondeo, purificata conditione obligationem reddi puram, absolutam, & perfectam. Sed quia hæc obligatio ortum habet ex imperfecto & diminuto consensu; ea de causa non referuatur. Alias etiam vota penalia referuari deberent; cum etiam illorum obligatio purificata conditione pura absoluta & perfecta sit. Ad confirmationem concedo, ex contractu conditionalis posita conditione procedere eisdem effectus morales qui procederent si absolute fieret, quando illi effectus oriuntur ex obligatione contractus, non ex modo contrahendi. At referuatio votorum non tam respicit illorum obligationem, quam modum contrahendi illam, & cum hic modus in votis conditionalibus imperfectus sit, & diminutus, in causa est, ne ea vota referuata sint. Fundamentum vero secundæ sententiæ ex probatione nostræ facis solummodo.

17. Aduerte, vota conditionalia referuata non esse, quæ vere conditionalia sunt. Nam si ex se sint absoluta, & solum apparenter conditionalia; eo quod emittantur sub conditione de præterito vel de presenti, vel sub conditione de futuro necessaria omnes Doctores censent esse: tamen si cum displicentia rei promissæ emittantur. Quia consensus cui afficit referuatio, est integer & perfectus. Suar. lib. 6. c. 23. n. 9. Et it.

Sanch. lib. 4. sum. c. 40. n. 87. Et sequent. Basil. Legion. lib. 8. de matrim. c. 9. n. 12.

PUNCTVM XIII.

Quibus competat & in quæ vota potestas delegata dispensandi?

SUMMARIVM.

- 1 Tenor delegationis diligenter examinandus.
- 2 Generalis facultas dispensandi in omnibus votis non comprehenditur referuata.
- 3 Si concessio sit absoluta referuatorum omnia referuata comprehenduntur.
- 4 Si concessio sit omnium votorum excepto castitatis, & religionis referuata veniunt.
- 5 Si concessio esset omnium votorum etiam castitatis omnia minora continet.
- 6 Extenditur facultas dispensandi generalis ad vota ante & post concessionem emissâ, sed non ad vota in commodum tertij facta.
- 7 Facultas dispensandi in votis est religionis concessa.
- 8 Possunt in omnibus votis quæ iure ordinario competunt Episcopi.
- 9 Quibus sit concessa potestas ad dispensandum cum ligatis voto castitatis ad petendum debitum.

Delegata potestas prouenit ex commissione facta ab eò, qui potestatem habet ordinariam. Nam hic delegate potest. Hi igitur, quibus ordinarius suam potestatem delegauerit, potestate delegata gaudebunt. Tenor autem delegationis diligenter examinandus est, vt ex illo colligatur, ad quæ vota delegata potestas extendenda sit. Sed quid sæpe verba dubia sunt & mens concedentis non satis colligitur. Placet frequentiores concessiones explicare, vt inde colligere possis, quid in alijs sentire debeas.

1. At in primis examinandum venit; an concessa tibi facultate dispensandi in omnibus votis, concessa censentur referuata; soto lib. 7. de iustitia q. 4. a. 3. in fine corpor. Emanuel. Rodrig. in summ. 2. p. ca. 97. n. 1. in fine. Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 9. n. 2. Negant de voto castitatis, & religionis: quia hæc (inquit) in generali concessione non veniunt, sed indigent speciali. Secus verò de voto peregrinationis ultramarinæ, & à foriori Romanæ, & Compostellanæ, cuius referuatio quia non est tanti momenti, neque ita antiqua, ac referuatio voti castitatis, & religionis non videntur hac speciali, & expressâ concessione indigere. Ceterum omnino tenendum est, sub illa generali facultate nullo modo comprehendendi vota quæcumque referuata. Quod manifestè colligitur ex c. si Episcopus de pœnitenti. & remission. in 6. Vbi Pontifex loquens de casibus referuatis negat in generali concessione comprehendendi sed indigere expressione speciali, & subdit Pontifex rationem, quia in generali concessione non veniunt ea quæ non esset quis verisimiliter in specie concessurus, regula in generali & de regulis iuris in 6. quod non aliter sit nisi quia sunt referuata. Cum ergo non solum vota castitatis & religionis sed & triplex peregrinationis sint referuata; efficitur in generali concessione dispensandi vota, hæc referuata non comprehendendi. Deinde nulla alia de causa vota castitatis, & religionis indigent speciali concessione, nisi quia sunt referuata. Quod verò sint antiquitas, & pluribus decretis referuata, non variat qualitatem referuationis. Cum igitur vota trium illarum peregrinationum verè referuata sint, etiam speciali concessione indigebunt. Quòdque non leuiter indicatur in *extravaganti c. si dominici 2. de pœnitenti. & remission.* vbi Pontifex omnia illa quinque vota referuata æquiparat in necessitate specialis licentiæ & expressionis ibi, nisi ex speciali licentiâ & certa scientia nostra. Et ita tenet Suar. lib. 6. de voto c. 25. n. 4. Sanch. retractans sententiam lib. 4. de voto c. 40. n. 16. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 7. Bassilius Legionensis lib. 8. de matrim. cap. 10. num. 5.

3. Verum si tibi concessa sit facultas dispensandi in votis referuatis absque vlla exceptione, omnia comprehenduntur, quia nulla est specialis ratio neque ex vtu neque ex consuetudine vnum potius quam aliud excipiendi. Sic Bassilius *dicto c. 10. n. 6.* Sanch. c. 40. n. 17. Suar. lib. 6. c. 26. n. 5. Si tamen ab hac concessione referuatorum exciperet Pontifex aliquod ex his quæque votis, non obinde limitatur concessio comparatione reliquorum: (quidquid contra sentiat Sanch. *dicto c. 40. n. 20.*) quia exceptio potius firmat regulam in casibus non exceptis, quam illam astringat. Fauet Suar. lib. 6. cap. 25. num. 10. & ipse Sanch. n. 22.

4. Quod si omnia vota conceduntur excepto voto castitatis & religionis. Censet communis sententia ne illa exceptio inuultis sit, voluisse Pontificem in illa generali concessione reliqua referuata

reſervata minorā comprehendere. Neque obſtat exceptionem non ampliā regulam ad caſus, qui ſub regula non comprehenduntur iuxta legem ſi de regulis iuris. Quia hoc procedit quando exceptio ſub regula comprehenditur, ſecus quando non comprehenditur: tunc enim appoſita ampliā regulam ne exceptio inutilis fiat. Sic Sanch. d. c. 40. num. 19. Suar. c. 27. n. 7. Baſilius Legionenſis lib. 8. c. 10. n. 6. Idem progreſſus videtur dicendum ſi Pontifex concederet poteſtatem generalem diſpenſandi in omnibus votis, & ſolum exciperet votum triplicis peregrinationis, ex vi huius conceſſionis vota caſtitaſ, & religionis (eſto maiora ſint) diſpenſari poſſe. Quia alias eſſet inutilis exceptio, vt pote ſub regula non comprehenditur. Sed quia difficile eſt, id concedere, & præter communem ſenſum, vt ex relatīs Doctōribus conſtat, potiùs crederem exceptionem illam (ſi forte aliquando ſub illa conceſſione fieret) appoſitam eſſe ad tollendam omnem dubitationem, quā vt ex illa maiora vota cenſere, nō concedi. Si verò exceptio tantum eſſet voti ultramarini, crederem vota peregrinationis Romanæ, & Compoſtellanæ concedi. Quia cum hæc vota ſimilia ſint, imo minorā; exceptione maioris ea videtur concedere. Alias vt quid grauioris voti exceptionem facit? Sanch. lib. 4. cap. 40. num. 20.

5. Verum ſi conceſſio eſſet omnium vororum etiam caſtitaſ, omnia minorā debent cenſeri conceſſa. Quia illa dictio implicatiua etiam arguit idem eſſe in caſibus minoribus; vt ſi Pontifex concederet poteſtatem abſoluendi ab omni cenſura etiam propter hæreſim incurſa, omnia cenſurarum abſolutionem concedit, Quia omnes reputantur minores, Sanch. lib. 4. c. 40. n. 21. Baſil. Legion. lib. 8. c. 10. n. 6. Votum tamen æquale ex vi illius dictionis non cenſetur conceſſum; ac proinde conceſſione facta omnium vororum etiam caſtitaſ, non cenſetur votum religionis concedi, neque conceſſo voto religionis intelligitur votum caſtitaſ concedi: quia reputantur æqualia. Suar. lib. 6. cap. 25. n. 8. Sanch. lib. 4. c. 40. n. 21. Baſil. Legion. lib. 8. c. 10. n. 6.

6. Porro hæc facultas diſpenſandi in votis (& idem eſt de facultate commutandi) generaliter conceſſa extenditur ad vota ante, & poſt conceſſionem emiſſa. Quia petit latam interpretationem iuxta dicta tract. 3. de leg. diſp. 4. de priuileg. punct. 11. & latè probat Suar. lib. 6. de voto c. 13. Nunquam tamen cenſetur extenſa ad vota in commodum tertij facta, ſi à tertio illo accepta ſint. Quia tunc non ſolum habent voti obligationem ſed etiam obligationem promiſſionis humanæ acceptatæ ac proinde obligationis fidelitatis & iuſtitia. Secus verò eſſet ſi ſolum in ratione voti remaneret. Baſil. lib. de matrimonio c. 10. n. 7. Suar. lib. 6. de voto cap. 14. num. 13. & latius cap. 15. per totum.

7. Quod ſi roges; quibus poteſtas diſpenſandi reipſa delegata ſit? Reſpondeo generaliter ſolum inueniri delegatam religioſis. Nam Innocentius VIII. conceſſit mendicantibus vt poſſet diſpenſare in omnibus votis, in quibus poſſunt Epifcopi excepto voto peregrinationis ultra duas dietas (hoc eſt ultra viginti leucas) ſecundum Rebuffum de priuileg. ſchol. priuileg. 161. Azcubedo lib. 1. reſcript. tit. 7. leg. 10. n. 2. Sanch. lib. 4. ſum. c. 43. n. 4. At Martinus V. Benedicſinis conceſſit omnia vota Epifcopalia abſque vlla limitatione, qua facultate gaudent omnes religioſi, qui eorum priuilegijs communicant. Conſtat quoque ex compendio priuilegiorum Societatis Ieſu verbo diſpenſatio §. 10.

8. Ex qua conceſſione conſtat manifeſtè, poſſe religioſos diſpenſare in omnibus votis (exceptis illis quinque reſervatis) ſicuti poſſunt Epifcopi cum hac tamen differentia, quod Epifcopi poſſunt etiam in illis quinque reſervatis diſpenſare, cum vtget neceſſitas maturandi diſpenſationem neque patet aditus ad pontificem ſeu vices illius habentem. At religioſi nequaquam in hoc caſu diſpenſare poſſunt, vt ſuperiori punèto notauimus. At poſſunt religioſi diſpenſare cum quibuscumque fidelibus ex quacumque Diceceſi ad ſe venientibus. Quia cum omnes Pontifici priuilegium concedenti ſubdantur, non eſt cur ad fideles vniſ Diceceſis limitetur. Secus verò Epifcopi, qui cum iure ordinario procedant, & ex officio ſolum comparatione fidelium ſuæ Diceceſis eam poteſtatem exercere poſſunt. Sanch. l. c. 41. n. 15. Baſil. Legion. c. 10. Deinde ſicut poſſunt Epifcopi diſpenſationem concedere extra Sacramentum penitentia, etiam poſſunt religioſi quia in ſupradicto religioſorum priuilegio nulla ſit quoad hanc partem limitatio. Baſil. ſupra, Sanch. n. 17. Neque vltus poteſtatis limitandus venit ex eo, quod aliud priuilegium magis ſtrictum & limitatum religioſis concedatur, quia vnum alteri non aduerſatur. Quapropter eſt pluribus religioſis conceſſum ſic priuilegium diſpenſandi cum iis, qui ſtrictiorem religionem vouerunt, non obinde priuantur poteſtate vtendi vilo priuilegio laxiori Benedicſinis conceſſo, vi cuius diſpenſare in ſupradicto voto poſſunt abſque onere & conditione perfeuerandi. Sanch. d. c. 43. in fine Baſilius Legion. lib. 8. cap. 10. nu. 10.

9. Præter ſupradictum priuilegium conceſſum eſt Proviſalibus Mendicantium & religioſis ab ordinario approbatis,

quibus ipſi communicauerint poteſtas diſpenſandi ad petendum debitum cum iis, qui poſt votum caſtitaſ matrimonio contraxerant. Sic enim conceſſit Pius V. vniſ votis oraculo vt teſtantur plures relati à Sanch. lib. 8. de matrim. c. 16. n. 3. Et refertur in compendio priuilegiorum Societatis Ieſu, verbo diſpenſatio, §. 9. Neque opus eſt matrimonio conſummatum eſſe tum quia periculum eam reſtrictionem non apponit. Tum quia periculum incontinentia in ſe uolente & matrimonio contrahente ſemper adest, cum non reneatur cohabitationem deferere. Sanch. c. 43. n. 10. Baſil. Legion. lib. 8. de matrim. c. 10. n. 12. ſine. Ex quo ſit virtute huius priuilegij non poſſe diſpenſari eos, qui poſt matrimonio contractum caſtitaſ vouerunt. Quia de ipſis priuilegium non loquitur teſte Manuel Rodrig. tom. 1. q. reg. q. 73. n. 1. Sanch. l. c. 43. n. 12. Baſil. Legion. 8. de matrim. c. 10. in fine. Poſſunt tamen virtute illius priuilegij Benedicſinis conceſſi diſpenſari, quando ab Epifcopo poſſant iure ordinario Sanch. d. cap. 43. n. 12.

PUNCTVM XIV.

An qui poteſtatem habent diſpenſandi poſſint vota commutare, vel è contra.

SVMMARIVM.

1. Quaſtio eſt de poteſtate delegata non ordinario.
2. Ex poteſtate commutandi communis ſententia negat poteſtatem diſpenſandi inferri, & qualiter hoc intelligatur.
3. Conceſſa poteſtate diſpenſandi, negat Nauarrus concedi priuilegium commutandi.
4. Probabilius oppoſitum.
5. Satis ſit contrarium fundamentum.
6. Extendatur ne poteſtas diſpenſandi in votis ad vota inferiora, remiſſa.

1. **D**E poteſtate delegata eſt quaſtio. Nam gaudentes poteſtate ordinaria diſpenſandi omnes admittunt, & poteſtate commutandi gaudere. Cum vtraque poteſtas ad bonum Eccleſiaſ regimen ſpectet. Et tradit Sanch. lib. 4. ſumma cap. 49. num. 28. Suar. lib. 6. c. 12. n. 4.

2. Et quidem conceſſa poteſtate ad commutandum communis ſententia negat, poteſtatem diſpenſandi conceſſi vpoſt maiorem; neque vilo modo contentam ſub poteſtate ad commutandum. Sic Sanch. l. c. ſumma c. 53. n. 2. Suar. lib. 6. de voto c. 12. n. 5. Auguſt. Barboſa 2. de poteſtate Epifcopi allegatio 37. num. 4. in fine. Si tamen eſt conceſſa poteſtas ad commutandum in minus, cum in ea commutatione quædam partialis diſpenſatio reperitur, conceſſa in facultate aliquant diſpenſandi poteſtas conceditur. Baſil. Legion. lib. 8. de matrim. c. 10. n. 1. Sed hæc non eſt propria diſpenſatio, cum vinculum voti non abſolutè relaxet, ſed in aliam materiam cum vilo minorem transferat.

3. Difficiliter verò eſt; an conceſſa poteſtate diſpenſandi eo ipſo cenſetur conceſſa poteſtas commutandi? Negat Nauarr. in ſum. c. 13. n. 70. Valent. 2. diſp. 6. q. 6. quaſt. 7. reſp. Sanch. que Azor. l. p. lib. 11. c. 10. q. 4. & cap. 13. q. 7. alius relatio Sanch. lib. 8. de matrim. diſp. 2. n. 15. & lib. 4. ſumma cap. 53. n. 4. & Mouenter: quia ſunt poteſtates omnino diuerſæ, neque vna ſub alia comprehenditur. Nam poteſtas diſpenſandi eſt poteſtas auferendi integrè obligationem; ac contra poteſtas commutandi eſt poteſtas non auferendi obligationem, ſed eam in aliam materiam transferendi. Non igitur vna ſub alia comprehenditur poteſt. Deinde poteſtas diſpenſandi requirit legitimam cauſam ſecundum omnium ſententiam, quæ tamen non expoſtulatur commutandi poteſtas. Ergo vna poteſtas non continetur ſub alia. Præterea ad commutationem magna ſcientia, & prudentia opus eſt, vt æqualitas rei commutate cognofcatur, quod in diſpenſatione non inuenitur. Denique ex negatione poteſtatis ad commutandum non inferuntur negati poteſtatem ad diſpenſandum. Vt probat Nauarr. §. in leuitico. notabili 27. à n. 1. & ſequentibus. Quia ſtare optime poteſt commutandi alicui poteſtatem ad diſpenſandum vota, quando cauſa legitima adest integrè relaxationis, ſecus verò quando ea deſicit. At eo caſu ſi poteſtatem habebit diſpenſandi. Ergo ex negatione poteſtatis ad commutandum non negatur poteſtas ad diſpenſandum. Ergo è contra ex affirmatione poteſtatis ad diſpenſandum non affirmatur poteſtas ad commutandum.

4. Cæterum veritas & probabilius eſt, conceſſa poteſtate ad diſpenſandum concedi poteſtatem ad commutandum. Sic Sotas lib. 7. de iuſt. q. 4. n. 1. Emanuel. Sa verbo voti diſpenſatio n. 19. Leſſi. lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 108. in ſecunda editione Suar. lib. 6. de voto c. 12. n. 9. Layman. lib. 4. ſum. traſt. 4. c. 3. n. 20. Baſil. Legion. lib. 8. de matrim. c. 10. n. 3. Auguſt. Barboſa 2. parte de poteſtate Epifcopi allegatio 37. n. 13. Et reſp. conſentit Sanch. ſupra relatis potentem diſpenſare poſſe ex præſum.

presumpta delegantis voluntate miscere commutationem. Quia hic modus dispensandi melior, tutior & à Pontifice vltatus est. Ex qua doctrina conuincitur posse votum inaequale commutare. Nam multo minus est, commutationem inaequale facere quam in minus. Ratio vero, quate potestas ad dispensandum extendatur ad commutandum, ea est: Quia commutatio est quaedam partialis seu diminuta dispensatio. Siquidem obligationem voti tollit non absolute, sed sub onere alterius materiae subrogatae, quod longe minus est & potestati absolute dispensandi subordinatum. Ergo habens potestatem dispensandi poterit commutata iuxta regulam iuris 53. cui licet quod est plus, licet vtrique quod est minus. Praecipue cum minus sub eodem ordine continetur. Et explicatur. Ad tollendam integre voti obligationem difficile est, causam legitimam inuenire, quae tamen sepe inuenitur, eo ipso quod vovens loco prioris obligationis aliam acceptet. Poterit ergo dispensans obligationem voti tollere ea conditione posita & non alter. At in hoc consistit potestas commutandi: Ergo.

5. Neque fundamentum oppositum vrget, nego has potestates esse diuersas; sed dico vnam sub alia contineri tanquam partem sub toto: vtraque enim potestas tollit integram obligationem voti: sed potestas dispensandi illa tollit nulla alia obligatione subrogata, at potestas commutandi supponit nouam subrogati obligationem. Quod quidem accidentarium est neque variat dispensandi potestatem. Ad confirmationem nego potestatem commutandi quatenus tollit obligationem prioris materiae non expositulare causam: ipsa enim susceptio nouae obligationis causa est. Siquidem abique illa exerceri non potest. Ad secundam confirmationem admitto, magna scientia & prudentia opus esse ad inuestigandam materiae subrogatae aequalitatem; nego tamen supra dicta scientia & prudentia non indigere potestatem dispensandi ad inuestigandam causam legitimam dispensationis. Ad vltimum dico, negata potestatem commutandi negari potestatem dispensandi maxime spectato communi vtu & stylo. Et ad probationem respondeo, eo ipso quo absolute conceditur potestas alicui relaxandi vota integre censetur concessa relaxandi noua obligatione praesupposita, nisi expresse contrarium declaratur.

An vero potestas dispensandi in votis extendatur ad vota iurata, & in fauorem tertij? Supradicto tractatu de Iuramento disp. vlt. punct. 1. & 2. diximus. Restabat item dicendum qualiter suppressione veri & expressione falsi vitietur dispensatio & recipitur: Sed de his late egimus tract. 3. de legibus disp. vltima punct. 17. Insuper de forma seruanda in dispensatione de qua ibi punct. 11. & fere omnia quae disputatione de priuilegijs & de dispensationibus tradidimus huic instituto deseruie possunt.

PUNCTVM XV.

Cuius auctoritate & ex qua causa vota commutari possint.

SVMMARIVM.

- 1. Premittitur aliqua pro intelligentia quaestio.
- 2. Votum propria auctoritate in rem euidentem meliorem potest commutare, nisi aliqua lege prohibeatur.
- 3. In rem inferiorem nequis propria auctoritate.
- 4. In aequalem plures consensu posse: probabilis est oppositum.
- 5. Ampliatur ad rem sub dubio vel opinione superiorem.
- 6. Ad commutationem voti in rem aequalem necessaria est auctoritas Praelati.
- 7. Ad commutationem faciendam in rem meliorem nulla causa requiritur, bene tamen pro commutatione in aequalem vel in minus.
- 8. Qua causa requiratur ad commutationem faciendam in rem aequalem vel in minorem.

EX superioribus liquet commutationem à pura dispensatione differre, quod commutatio tollat vinculum, & obligationem voti non simpliciter, & pure, sicut dispensatio, sed sub onere noui vinculi & obligationis prioris subrogatae. Haec autem obligatio subrogata prioris potest esse grauior, aequalis, vel leuior pro grauiori leuiori, vel aequali materia subrogata.

2. Dicendum ergo est; si votum commutes in rem euidentem meliorem propria auctoritate & absque vlla causa praeflare potes, nisi specialiter aliqua lege vel praecipuo prohibeatur. Est communis sententia, quam alij telaris tradunt Nauarr. c. 12. n. 75. Couarr. de pactis 1. p. 3. n. 4. Sayro in Clau Regia lib. 6. c. 11. n. 8. Sanch. lib. 4. c. 49. n. 12. Layman. l. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 19. Ratio videtur manifestam si res

in quam voti obligatio transfertur omnibus consideratis est melior, consequenter erit Deo gratior. Nam licet hominibus non semper gratior sint, quae sunt meliorae Deo cuius vellet est perfectissimum, semper gratiora sunt, quae meliora fuerint. Ergo reddens rem meliorem abundantius obligationi satisficit. Deinde votum impedire non potest maius bonum. Ergo neque subrogationem perfectioris materiae. Praeterea; quia in omni voto videtur inclusa conditio, nisi perfectiorem materiam elegeris; quia id recte rationi & voluntati Dei conuenit. Denique sunt plures textus iuris canonici, ex quibus non leuiter colligitur supra dicta resolutio. Videlicet c. peruenit de iuramentando ibi. Promissum non infingit, quia illud in melius commutat, hoc est in melius & grauius creditori. Ad idem est c. scriptura de voto; c. licet de regularibus c. 2. de voto pro vt expendit Suar. & Sanch. locis allegatis. Neque supra dicta commutationi obstat, quod vota sint facta in fauorem tertij nisi specialiter ipsi promissione & acceptatione ius tertio acquisitum non est, ac proinde solum spectari debet quid Deo creditori grauius sit: Et tradit Suar. d. c. 18. n. 11. Sayro in Clau Regia lib. 6. c. 18. n. 11. vlt. Lessius l. 2. c. 4. c. 4. dub. 16. n. 104. in secunda editione Sanchez lib. 4. c. 41. n. 8. Hinc, si si promiseris calicem dandum Ecclesiae determinata, te posse alteri pauperiori tradere nisi forte promissionem non solum Deo, sed etiam ipsi Ecclesiae direxeris; & ab ea fuerit acceptata. Vtrumque enim requiritur vt bene dixit Lessius supra & explicuit Basil. Legion. lib. 8. de matrimon. c. 8. n. 15.

Dixi nisi aliqua lege vel praecipuo prohibere supra dictam facere commutationem. Quod dixi ob vota reuerata, quae semel facta prohibet Pontifex alterius arbitrio mutari in melius non ob impediendum maius bonum, sed vt prudenter mature eligatur; Sic Suar. lib. 6. c. 18. n. 4. fine. c. 21. n. 17. Sanch. c. 1. n. 5. Layman. c. 8. num. 19. Sublimita, nisi ea reuerata commutaueris in statum religiosum. Nam cum omnibus compertum sit, nihil grauius Deo hoc statu offerri posse, noluit Pontifex hanc perfectissimam commutationem interdicere imò potius illam approbavit in cap. scriptura de voto ibi. Reus fracti voti aliquatenus non habeat, qui temporale obsequium in perpetuum noleat religionis obierantiam commutare, Lessius lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 106. 2. editione Sanch. num. 6.

3. Econtra in rem manifeste inferiorem nullo modo votum commutari potest propria auctoritate; quia est contra rationem velle obligare Deum creditorem, vt rem inferiorem loco superioris debite acceptet. Et tradunt omnes. Ad idem est de re sub dubio vel sub opinione aequali, cuius obligatione satisfacere non potes debito certo. Siquidem ignoras creditorem fore, ab eoque acceptari: Idque manifeste conuincitur ex cap. 1. de voto vbi consideratio & auctoritas Praelati expositulatur ad inuestigandum an reconperatio peregrinatione promissa gratior sit. Et tradit Suar. d. cap. 18. num. 8. c. cap. 19. per totum Sanchez lib. 4. cap. 49. n. 8.

4. Difficultas nonnulla est cum certo constat, rem subrogatam omnibus perpensis aequalem esse an propria auctoritate possis in eam votum commutare? Affirmat Medina lib. 1. sum. c. 40. §. 7. Henriquez lib. 5. de poenitent. c. 10. n. 5. & lib. 7. de indulgent. c. 30. n. 5. Manuel Rodrig. 2. tom. sum. c. 110. n. 4. conclus. 4. Emanuel Sa. verbo voti irritatio. n. 9. & probabilem reputant Atagon. Suar. Alcozer, Lessius relati à Sanch. lib. 4. c. 49. n. 10. Moueri possunt: quia posita aequalitate materiae subrogatae videtur certum vtramque aequè esse Deo gratam: ergo vtraque satisfieri debito potest. Nam licet inuito creditore vnum pro alio solui nequeat, bene tamen si ipsi gratum sit. Insistit, quibus modis tollitur obligatio, Statum in principio. Atqui materia subrogata aequalis aequè Deo grata est, ac ea quae fuit determinatae promissa. Ergo illius oblatione debito sit factis.

Oppositum tamen tanquam probabilis tenendum est cum communi sententia apud Suar. dicto lib. 6. de voto c. 19. n. 3. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 105. in secunda editione. Sayro in Clau Regia lib. 6. c. 11. n. 8. Sanch. lib. 4. c. 49. n. 12. Layman. l. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 19. Ratio est: quia esto materia subrogata aequè Deo grata sit, illique placeat ac ea, quae promissa fuit si vtraque per te spectetur: At posita promissione & obligatione vnus specialiter & determinatae soluenda non est aequè Deo gratum illam offerre. Siquidem pro parte materiae promissa sit promissionis firmitas, & constantia cuius variatio non videtur honestati posse, nisi aliquis manifestus excessus sit in materia subrogata. Et confirmo si abique derimento fidelitatis offerri potest Deo materia aequalis ei, quae promissa fuit: manifeste inferret, te non esse ex vi voti obligatum magis reddere rem determinate promissam, quam quamlibet aliam aequalem, conuenienti disciplinae rectaeque motum instructioni contrarium. Ergo. Tandem quia difficillimum est, & fere impossibile, aequalitatem in materia subrogatae euidenter cognoscere. Ergo raro vel nunquam talis commutatio fieri potest propria auctoritate. Plures enim sunt materiae quae per te spectatae aequales apparent, at omnibus perpensis aequales non sunt. Vt multis exemplis exornat. Suar. lib. 6. c. 19. n. 11. c. 12.

Sansa.

Sanch. lib. 4. c. 49. n. 15. Lessi. lib. 2. c. 49. dub. 16. n. 102. vers. melius in secunda editione.

5. Supradictam doctrinam ampliare debes ad rem sub dubio, vel sub opinione superiorum. Quia dum de excessu materiae subrogatae manifeste non constat, honestari non potest mutatio rei promissa. Solum enim in promissione materia superior excepta fuit, ne votum censetur maius bonum impedire; non autem ea, quae solum sub dubio est superior. Sic Sanch. lib. 4. c. 48. n. 8. cum Valent. 2. 2. disp. 6. q. 6. punct. 7. circa finem vers. notandum. Sayro in clau. Regia lib. 6. c. 12. n. 5. Si vero casus adesset, in quo certus esset de aequalitate materiae subrogatae dubius tamen superior sit. Affirmant Suar. lib. 6. c. 18. n. 16. Sanch. c. 49. n. 14. Propria auctoritate commutationem fieri potest, quia vtiliter negotium domini geris cum lucro expectas, & iacturam non timeas. Adde illam rem subrogatam absolute superiorem esse; siquidem ultra aequalitatem certam sub dubio superioritatem habet.

6. Hinc fit ad commutandum votum in rem euidenter aequalem, necessarium esse auctoritatem Praelati habentis iurisdictionem ordinariam, vel delegatam. Quia haec commutatio est quaedam diminuta dispensatio, & debiti remissio nomine Dei facta; ac proinde iurisdictionem expostulat, & consequenter causam ad sui valorem. Sic Suar. lib. 6. c. 19. n. 3. Sanch. lib. 4. c. 49. n. 22. & c. 50. n. 17. Laym. lib. 4. summ. tract. 4. c. 8. n. 19. Quapropter non a quolibet confessario (vt docuit Vivald. candelab. Sac. 3. p. 14. n. 15. & Lessi. l. 2. c. 40. dub. 6. n. 105. Fieri potest, sed ab habente in foro externo iurisdictionem. Et tradunt Suar. n. 6. Sanch. n. 13. Laym. n. 19.

7. Ad commutationem faciendam in rem manifeste meliorem nulla causa specialis requiritur, quia ipsamet susceptio perfectionis obligationis v. pote Deo gratior sufficit pro causa. Et tenent communiter Doctores Caietan. q. 88. a. 12. vers. in commutatione. Nauarr. c. 12. n. 63. Azor. 1. p. l. 11. c. 18. q. 3. Sa verbo voti irritatio n. 10. Lessi. lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 110. in 2. editione Suar. l. 6. c. 18. n. 9. Sanch. lib. 4. c. 50. n. 15. Layman. l. 4. summa tract. 4. c. 8. n. 21. Pro commutatione autem in aequale, & a fortiori in minus causa requiritur. Quia est aequalis remissio obligationis contractae, quam fieri absque causa Deo placere non potest; potius enim illi placet contrarium v. pote conformius fidelitati debet. Et tradunt Caietan. d. arr. 12. §. in commutatione. Couarr. de pactis 1. p. §. 5. n. 4. Sanch. l. 4. c. 50. n. 17. Suar. l. 6. c. 19. n. 5. Layman. cap. 8. n. 22. & alij apud ipsos.

8. Causa vero ad commutationem faciendam in rem aequalem leuis sufficit; quia non est absoluta obligationis remissio, sed illius translatio. Communiter censent Doctores sufficere, si commutationem ardentem petas sperans maiori cum fructu materiam subrogatam executurum; quia in honorem Dei cedit, si se benignum exhibeat debitoribus voluntariis obligationem materiae promissa remittens contentus alia equali. Excitantur enim videntes ad noua vota, & facta cum maiori fructu explent. Sic Caietan. 2. 2. q. 88. a. 12. vers. in commutatione & in summa verbo votum c. vlt. Valent. disp. 6. q. 6. punct. 7. circa finem vers. ex commutatione. Suar. l. 6. c. 19. n. 10. Sanch. alijs relatis lib. 4. c. 50. n. 22. & 23. Layman. l. 4. tract. 4. c. 8. n. 23. Lessi. lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 110. in secunda editione. Ad commutationem faciendam in rem minorem, cum non ex potestate commutandi, sed ex potestate dispensandi ortum habere possit; ea causa requiritur quae ad dispensationem de qua supra.

P V N C T V M XVI.

Qualiter gaudentes potestate tantum commutandi vota eam exercere possint?

S V M M A R I V M.

- 1. Proponitur dubitandi ratio.
- 2. Ad solum aequale extenditur.
- 3. Qualiter hac aequalitas sumenda sit.
- 4. Quis modus sit seruandus in commutatione.
- 5. Qualiter vota libitali vel bulla cruceata facultate committentur, remittuntur.

1. Ratio dubitandi est: quia aequalitatem inuenire materia subrogata difficillimum est. Si igitur potentes vota commutare contenti esse non possunt minori materia subrogata, eorum potestas, inutilis est, cum raro vel numquam exerceri possit. Quapropter plures Doctores censent in paulominus fieri commutationem posse. Sic Toletus lib. 4. summ. c. 13. n. penult. Emanuel. Sa verbo voto irritatio n. 10. in editione Complutensi, & alij relati a Sanch. lib. 4. c. 50. n. 2.

2. Dicendum tamen est, ad solum aequale hanc potestatem extendi. Quia commutatio est contractus, in quo vnum pro alio ex voluntate creditoris subrogatur. Petit ergo aequalitatem iuxta Arist. 3. Ethicorum, alias non erit commutatio, sed

donatio. Deinde si remissio obligationis sub minori materia subrogata est commutatio quamuis materia subrogata nobiliter minor sit, commutatio erit; quia non apparet vnde limitetur. Ergo priuilegium commutandi ad eam commutationem v. pote propriam extendi poterit, quod saluum est, neque ab auctoritate admittitur, coincideret enim potestas commutandi cum potestate dispensandi, pro commutator exerceatur. Ergo potestas commutandi spectata vocis proprietate, & communi acceptione ad solum aequalem subrogationem, non ad minorem extenditur. Et ita docent. Caiet. 2. 2. q. 88. a. 12. vers. in commutatione & in summa verbo votum c. vlt. Couarr. de pactis 1. p. §. 3. n. 4. Sanch. l. 4. c. 50. n. 4. Suar. l. 6. c. 19. n. 7. & 8. Laym. l. 4. sum. tr. 4. c. 8. n. 24. & alij plures apud ipsos.

3. Haec tamen aequalitas non ita rigide, & scrupulose sumenda est vt certo de illa Praelato constare debeat. Vt recte probat ratio dubitandi: sufficit enim si probabiliter constet. Adde non requiri mathematicam aequalitatem sed moralem, quae sic reputatur quoties excessus manifeste non appareat; quae de causa Doctores c. 1. relati censent, commutationem fieri posse in paulominus: quia quod parum ab aequalitate distat, nihil ditare videtur, sed moraliter aequale est. Sic Azor. 1. p. l. 11. c. 18. q. 3. Sanch. c. 50. n. 7. Suar. c. 19. n. 9. Sayr. in Clau. Reg. l. 6. c. 12. n. 19. Laym. l. 4. sum. tr. 4. c. 8. n. 24.

4. Modus autem faciendi commutationem prudens arbitrio relinquatur spectata qualitate tum videntis, tum operis promissae tum finis ob cuius consecutionem votum factum est. Quibus consideratis prudens Praelatus facile aequalitatem moralem etiam inter res diuersas inuenit. Nam ethice Physice diuersae sint, & dissimiles, aequalitatem quoad diuinum cultum, meritum & satisfactionem habere possunt. Suar. lib. 6. c. 19. n. 21. Sanch. lib. 4. c. 56. n. 6. Lessi. lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 109. in secunda editione. Sayro in Clau. Regia lib. 6. c. 12. n. 5. & 6. Layman. lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 25. Ex quo fit, votum personale in reale commutari posse, & contrari manifeste conueniunt ex c. 1. de voto, tamen si quoad fieri possit consuetudinis sit, vota personalia in personalia, & realia in realia commutare. Quia sic fini videntis, qui in votis praecipue spectandus est magis congruit Sanch. d. c. 56. n. 14. Suar. c. 19. n. 16. Layman. c. 8. n. 24. Lessius supra: Eademque ratio: opus non est, vt votum perpetuum in aliud perpetuum commutetur, quia temporali obsequio nobiliori perpetuum compensari potest. Suarez tom. 21. Sanch. n. 27. Alij tamen dicunt in voto pergrinationis commutando non esse comparandas expensas, quas secundum sui status debeat, nec quas stando, & redeundo videntis facturus esset, quia omnes ille non videntur sub votum cadere. Siquidem votum satisfacit simpliciter cundo absque villo comitatu, vllave assistentia in loco peregrinationis, vlloue reditu. At omnino tenendum est comparandas esse. Nam esto non fuerit in rigore promissa, moraliter tamen & tanquam quid accessorium promissa sunt. Quia promissa est peregrinatio, qualis a personis eiusdem qualitatis communitur fit. Et colligitur manifeste ex c. magna de votis, ibi. Expensas quas fueras cundo, morando, & redeundo facturus. Sectis vero esset si expressis voueres ite mercandis. Quia tunc non expensae, quae nulla sunt, sed labor computandus est. Semper tamen deducendae expensae, quae domi essent faciendae. Quia haec sub votum nec accessorie cadunt Suar. lib. 6. c. 19. n. 20. & 21. Layman. n. 24. Sanch. alijs relatis lib. 4. c. 16. a. n. 14. & seq. Quem omnino vide, quia satis prudenter & docte (vt solet) praxim commutationis toto illo cap. 16. expendit.

Qualiter autem vota per facultatem in subleis, aut bulla cruceata concessam commutentur, p. explicando bullam cruceatam declaramus, interim videri potest Sanch. l. 4. sum. c. 53. a. n. 6. & c. 54. per totum.

P V N C T V M XVII.

An commutatio facta in aequalem vel minorem materiam valida sit, extinguatque prioris voti obligationem?

S V M M A R I V M.

- 1. Quid respondeat Sanch. quae.
- 2. Quid sentiendum sit, declaratur. Et in primis commutatio non in rem aequalem vel minorem propria auctoritate nullam esse.
- 3. Commutatio facta in minorem materiam auctoritate Praelati nulla est, & satisfactio rationibus adductis a Sanch.
- 4. Neque est valida commutatio Praelati in rem aequalem manifeste absque vlla causa.
- 5. Quae commutatio voti obligationem extinguat.
- 6. Peccat spectata nostra sententia qui commutationem in aequale se pretendit a voto liberare.
- 7. Facta commutatione nulla vouens obligatur ad votum. 1. Quod tripliciter

DE
CASTRO
PALATINO
TOM.
II

Quadruplici conclusione respondet Sanchez lib. 4. cap. 51. quæst. In prima (inquit) quando commutatio voti fit auctoritate Prælati in rem æqualem, & sola commutandi causa deficit, valet vtique commutatio; neque est aliquid suppleendum. Adducitque pro se Suarez lib. 6. c. 20. num. 7. Sed Suarez non absolute sed cum limitatione consentit, nempe quando Prælati bona fide procedit, & addit eo casu moraliter non deesse causam. Probat Sanchez, hanc conclusionem quia adfuit potestas, & voluntas in superiore ad commutandum, & solum in usu talis potestatis fuit defectus. Ergo tenet commutatio. In 2. conclusione ait, Quando commutatio fit in minus auctoritate Prælati etiam nulla ad commutandum causa subsistit, ne dum ad minuendum; valet vtique commutatio; cum sola obligatio suppleendi id quod deficit ad æqualitatem materiz subrogatæ cum promissa. Probat primò quia contractus permutationis, sicut & venditionis non annullatur ex inæqualitate rerum; quæ permittuntur, sed est obligatio suppleendi defectum. Iuxta legem 2. Cod. de rescindenda venditione. Ergo etiã contractus permutationis voti, qui fit cum Prælato nomine Dei in æqualitate non vitabitur. Si quidem mitius cum Deo quam cum hominibus agitur, lege celsus, ff. de receptis arbitris. Secundo probat ex lege diligenter, ff. mandati. Vbi postquam obseruatio mandati commendatur, subiungitur venditionem virtute illius factam valere, quando excessus mandari fuit in solo modo; eo quòd minori vendideris pretio, quam iustus fuit, ubi. Si mandauero tibi vt fundum meum centum vendas tibi, me cum nonaginta vendideris, & petam fundum, non statim mihi exceptio; nisi & reliquum mihi quod deest mandato meo præstes, & indemnem me per omnia leues. Ex cuius textus acies manifestè constat, venditionem valere, siquidem dominus ius non habet recuperandi fundum, si defectus pretij, ei suppletur. Ergo commutatio voti in minus facta a Prælato commisionem habente commutandi in æquale, valida erit cù obligatio suppleendi defectum, vel dissolucio commutationem. Quia solum fuit excessus in modo, non in substantia commutationis. Hæc enim ex voluntate Dei processit, tamen modus illi contrarius fuerit. Tertiò probat specialiter contra Suarez. Si ex se (inquit) iusta commutandi causa valeat vtique commutatio facta in minus parcialiter cum obligatione suppleendi æqualitatis defectum vt Suarez fatetur. Ergo etiam si causa deficiat, valet vtique commutatio; quia defectus causæ non vitat commutationem, sed modum. Confirmat. Quia idem est ius de toto quoad totum, & de parte quoad partem leg. que de ratiõ. ff. de rei vendicac. Sed valet commutatio quoad votum quando seruat æqualitas, est deficiat iusta causa commutandi, ergo valet quoad partem in qua est æqualitas cum materia, est ad defectus causæ. In tertia conclusione (inquit Sanchez) idem esse dicendum quando non ipse Prælati, sed eius delegatus commutat; quia militat eadem ratio. Adde quæ ad suppleendum defectum æqualitatis non esse necesse Prælati adire, sed ipsum vouentem posse. Quia nomine Prælati & ex illius tacito consensu facit; siquidem prælati quod ipsemet Prælati facere debebat in quarta conclusione (inquit) commutationem voti factam propria auctoritate, vel alterius carentis iurisdictione in æquale, vel in minus non esse omnino irritam, sed teneri vouentem, vel prius votum implete, vel supplere, quod commutationi defuit vt esset in bonum euidenter melius dicitur Sanchez hoc argumento. Si rem venditioni quinquaginta aureorum expostam (supripes aut pro ea quadraginta tantum domino dares credens dare quinquaginta facis faceres in priori casu tradendo quinquaginta & in posteriori tradendo decem; quin teneas rem domino reddere, quia postero quod ipse voluntatem habuit absolutam vendendi, solum defectus fuit in modo. Cù ergo Deus vota omnia commutationi habeat expostita, vel vtique ea iusta causa intercedente in æquale, vel in melius commutat; Facies commutationem in minus solum in modo non in substantia deficit. Confirmat primò; quia esto Prælati excedat limites sue potestatis commutanda in minus, valet eius commutatio. Vt in 2. concl. probat est. Ergo etiam valet commutatio facta propria auctoritate, est excedat cõmutans sue potestatis limites. Confirmat secundò; quia illud opus minus in commutatione susceptum non præstat gratiosè à vouente, sed in voti commutationem ac proinde in partialem voti prioris solutionem. Hinc infert Sanchez sic commutationem non peccate votum transgrediendo si habet animum suppleendi defectum, qui in commutatione interuenit: sicut non peccat qui rem venditioni expostam furans eo vitur animo tradendi statim pretium domino.

2. Ceterum hæc doctrina his conclusionibus tradita nullatenus mihi probari potuit. Et vt à clarioribus incipiamus, dicendum est, commutationem propria auctoritate factam in tem minorem vel æqualem iuxta nostram sententiam irritam esse & nullam. Sic expressè Suarez lib. 6. c. 20. n. 7. Et supponit omnes qui id de Prælato affirmant quos statim referemus. Ratio videtur manifesta. Quia nulla propria auctoritate se eximere potest ab obligatione voti nisi maiorem compensationem subrogando; quippe quæ hæc sola excepta fuit in priori voti

Perd. à Castro. Sum. Mor. Pars III.

obligatione. Ergo obligatio voti cessare non potest subrogatione minoris compensationis. Item commutatio in rem minorem, vel æqualem, sicut & dispensatio actus est iurisdictionis vt in superioribus probatum est. At nullus (qui Prælati non fit) iurisdictionem habet ad commutandum vota in rem minorem: imò neque in æqualem vt supra diximus. Ergo commutatio sic facta nulla est. Quia cessante iurisdictione corruit actus, qui in illa fundatur.

Neque fundamentum à Sanchez relatum in 4. conclusione aliquo modo vrget, nam esto verum sit furantem rem venditioni expostam obligatum non esse rem furatam tradere, sed tradendo pretium satisfacere dummodò dominus in eadem voluntate perseueret. At tamen dum pretium non tradit nulla est venditio nec rei sublata possessio. Sic nulla erit commutatio voti dum vouens rem superiorem loco promissæ non subrogat; quia aliam Deus non acceptat. Neque est verum sic nulliter commutantem non peccare, transgrediendo votum, si vrget executionis tempus; tamen si animum habeat suppleendi commutationis defectum. Quia cum commutatio in minus nulla fuerit, votum eodem modo obligat, ac si facta non esset, à qua obligatione non liberat animum suppleendi commutationis defectum. Alias quilibet posset votum suum transgredi animo commutandi in melius, quod est absurdum. Neque exemplum de re furata venditioni expostita est ad rem. Nam esto in usu talis rei animo tradendi statim pretium non esset culpa grauis, id puenient; quia eo usu non censeretur fieri domino graue nocumentum. At si tempus executionis voti vrgeat; cum eo tempore fidelitas, & religio te astringat ad votum exequendum, infidelis es, & voti transgressor, si omittas: à qua infidelitate, & voti transgressione non excusaris ob animum subeundi statim superiorem obligationem.

Secundò dicendum est commutationem factam auctoritate Prælati in minorem materiam, ea; quæ promissa fuit nullam esse, neque vouentem liberari ab onere & obligatione voti, quantumvis exequatur materiam subrogatam. Sic docuit expressè Suarez lib. 6. c. 19. n. 14. & c. 20. n. 6. & tradunt Innoc. c. 1. n. vltimo de voto. Nau. lib. 3. consilium tit. de voto consil. 5. in priori edit. n. 1. & consil. 9. in 2. Azor. tom. 1. lib. 11. c. 18. q. 12. Palacios 4. d. 38. disp. 3. circa finem fol. 876. Ludouic. Lopez 1. p. instructorij conscient. c. 50. vlt. etiam secundum. Alcozer sum. c. 16. conclus. 2. Neque in contrarium pro sententia Sanchez. videri esse aliquem paronum. Ratio est: quia à voti obligatione neminem Prælati liberare potest nisi quatenus Dei vices fungitur. At vt res commutandi facultate tantum, solum habent vices Dei ad liberandum vouentem à voti obligatione subrogata materia equali, Quia ea potestas (vt ipsemet Sanchez. c. 50. n. 4. fatetur) ad solam hanc commutationem extenditur. Ergo dum materia æqualis non subrogatur, vouens liber non est ab obligatione. Deinde commutatio valida esse non potest, nisi Deus illam acceptet. Sed commutationem in rem inferiorem Deus non acceptat vt pote nominis ipsius non factam. Ergo vi illius liberari non potest vouens à voti obligatione. Præterea liberari vouentem à voti obligatione subrogatione materiz inferioris est actus potestatis dispensatiuæ & in superioribus dictum est. Ergo non est actus potestatis commutatiuæ tantum. Ergo hæc sola gaudentes illum præstare non possunt.

Neque obstant rationes contrariæ adductæ à Sanchez. pro sua secunda conclusione. Non prima. Nam esto inæqualitas valori permutationum & venditionum non obstat; non inde inferuntur in permutatione votorum idem esse dicendum. Quia respública ob vitandas lites contrahentes iudicauit reseruat iure indemnitas. At nullibi constat Deum in permutatione inæquali votorum consentire, neque ratio vitandi lites locum habet comparatione Dei. Ergo Adde permutationem onerosam non vitari ex inæqualitate, sed verò gratuitam, hoc est, quæ gratuita donationi succedit; hanc enim est Superiorem non censetur homines donatarij admittere; bene tamen Deus, in quo vides, quanto mitius cum Deo quam cum hominibus agitur. Eodem modo respondendum est ad secundam, fatetur in quam venditionem factam à procuratore excedente mandatum in quantitate pretij valere. Quia præsumitur Dominus potestatem procuratori tradidisse pro natura venditionis, quæ iure sic disponente valida est, tamen inæqualitatem habet. At cum nullo iure dispositum sit commutationem voti in rem minorem validam esse, imò contrarium ipsas commutationis natura sua deat, dicendum est sic factam nullam esse. Postrema ratio solum procedit aduersus Suarez casu quo admittet commutationem absque causa valere, sed ipse id non admittit, vt in principio huius quaestionis notauimus. Præterquam quod est longè diuersum, esse commutationem inæqualem vel esse sine causa. Nam quando inæqualis est, iniusta est; quando absque causa, iusta, tamen iniuste facta.

4. Sed nihilominus tertiò dicendum est nullam esse commutationem in rem æqualem, quam Prælati scienter faceret absque vlla causa, (tamen hoc raro contingere possit.)

L. Sic

Sic docet Suar. *diff. c. 20. n. 7. c. 17. n. 5.* Ratio est eadem ac precedentium conclusionum; quia procedit à non habente potestatem: nemini enim data est potestas vota remittendi siue per commutationem, siue per dispensationem absque causa, quia esset irrationabilis concessio: Ergo sicut dispensatio scienter absque causa facta irrita est, & nulla, ita commutatio. Si tamen Prælati bona fide procederet credens adesse causam; valida erit commutatio, vt docuit Suar. *suprà.* Quia ipsa bona fides Prælati pro causa est; ne censetur Deus rigorosus exactor.

5. Ex his deducitur primò, eam solam commutationem extinguere voti obligationem, quæ fit in melius, si propria auctoritate fiat, si verò auctoritate Prælati, quæ fit in æquali causa intercedente.

6. Secundò deducitur, peccare mortaliter vouentem iuxta nostram sententiam, qui media commutatione à se facta in rem æqualem intendit à voti obligatione se liberare, & similiter Prælatum, qui commutationem in minus præterdit eam libertatem vouenti concedere. Quia vsurpant auctoritatem sibi non concessam, faciuntque actum nullum. Et tradit Sanch. *lib. 4. cap. 50. n. 8.* tamen si contrarium doceat *lib. 4. c. 51. n. 15. c. 16.* & immerito ad iur. pro se Suar. *lib. 6. c. 19. n. 14.* Nam licet solum expresserit esse culpam grauem, satis ex antecedentibus & sequentibus indicauit grauitatem illam mortale peccatum attingere.

7. Tertiò deducitur facta illa commutatione nulla vouentem obligatum esse ad votum, ac si nulla commutatio facta esset. Quia quod nullum est, nullum producit effectum regulam, non præstat de regulis iuris in 6. Sic. expressè Nauarr. *lib. 3. conf. 5. de voto in 1. edit. c. conf. 19. in 2. & Azor. 1. p. lib. 11. c. 18. q. 12.*

P V N C T V M XVIII.

An commutatione legitima extinguatur prioris materiae obligatio, ita vt ad eam reditus non sit.

S V M M A R I V M.

1. Extinguitur prioris materia obligatio.
2. Facta materia subrogata inutili vel impossibili non reuiuiscit prioris obligatio.
3. Limitant aliqui hanc doctrinam vt procedat in commutatione facta ab homine non à iure. Sed non admittitur.
4. Aliam limitationem adducit Lessius sed non approbatur.
5. An reditu obligatione prioris materia commutata pereat subrogata? Negat Sanch. in commutatione voti castitatis, & religionis, secus in aliis.
6. Secura sententia sed non satis fundata.
7. Qualiter vouenti liceat reditus ad priorem materiam proferre missam.
8. Si commutatio in minorem materiam facta est, licet reditus ad priorem. Itemque si facta est in æqualem.
9. Si in melius fuerit commutatio facta, satis probabile est, non dari reditum.
10. Contrarium ob communem sententiam defenditur.
11. Si redeat ad materiam commutatam omnia subrogata poterit omnia commutata ad subrogatam redire, excepto vno casu.

1. Commutatione ritè facta extingui prioris materiae obligationem fecerunt omnes Doctores sententiæ apud Sanch. *lib. 4. cap. 55. num. 2.* Quia commutatio est translatio obligationis in nouam materiam; ac proinde est antiquæ extinctio, & nouæ susceptio, cui extinctioni non obstat, quòd possit vouens (si placeuerit) omnia materia subrogata suscipere priorem: quia id ex benigno & interpretatiuo consensu Dei creditur fit.

2. Quadruplex tamen est difficultas prima; an facta materia subrogata inutili vel impossibili reuiuiscat prioris obligatio? Ratio difficultatis est; quia in cultum Dei & in utilitatem vouentis cedit, si commutatio ea conditione fiat, vt si vouens materiam subrogatam non exequatur, prioris materiae obligatione astrictus sit. Ergo facta materia subrogata impossibili vel ob impotentiam, vel malitiam vouentis prioris obligatio reuiuiscit; quæ erat suspensa, & solum sub conditione extincta. Deinde vouens redire potest pro libito ad priorem materiam. Ergo signum est obligationem ad priorem materiam non esse penitus extinctam sed mutatam, ita vt quæ erat determinata, facta sit indeterminata & sub distinctione.

Nihilominus dicendum est facta commutatione nullam esse obligationem exequendi priorem materiam; tamen si subrogata inutili vel impossibili sit; & siue commutatio facta fuerit in melius, siue in æqualem, siue in minus. Sic docent Sayr.

in Clauis Regia *li. 6. c. 12. n. 14.* Graffius *1. p. decis. li. 2. c. 30. n. 4.* Suar. *ro. 2. de Relig. lib. 6. de voto c. 20. n. 6.* Sanch. *lib. 8. de matrim. diff. 9. n. 21.* & *lib. 4. sum. c. 55. n. 15.* Laym. *li. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 28.* Ratio ea est. Quia commutatio secundum omnes Doctores extinguit absolute prioris materiae obligationem nouæ materiae obligatione suscepta. At obligatio semel extincta non reuiuiscit, vt pluribus exornat Gloss. *in leg. qui re s. Arcum, ff. de solut. Quod præcipue locum habet in obligationibus voti & Iuramenti; quia propria voluntate suscipiuntur, in quibus nequit extincta obligatio reuiuiscere, quin voluntarie votum & Iuramentum renouetur. Affirmare autem commutationem fieri sub illa conditione; ac proinde non extinguere obligationem prioris materiae, sed suspendere, est contra communem sensum, & præter rationem. Nam cum commutatio sit fauor vouenti factus, grauari non debet, sed leuari. At si obligatus esset exequi priorem materiam subrogata inutili vel impossibili facta, non leuaretur commutatione, sed potius grauaretur: quippe qui ex commutatione duplicem obligationem subiret, primam absolute exequendi materiam subrogatam, secundam, exequendi priorem in casu impossibilitatis subrogatæ; quod grauaum præponderat fauori commutationis factæ non solum in qua materia subrogata melior, sed æqualis est, vt de se constat, sed etiam sit paulò minor. Quod verò vouens omnia materia subrogata priorem exequi possit: non inde fit ad illam sub distinctione obligari: sicut non obligatur exequi materiam meliorem, vel æqualem, & quam terminatè promisit, tamen si id facere possit. Quia potestas redeundi ad materiam priorem est fauor commutationis ex benigno & interpretatiuo consensu Dei creditus proueniens; obligatio verò determinatè exequendi materiam subrogatam est rigor illius.*

3. Limitat hanc doctrinam Vivald. *candelabr. Sacram. 3. p. c. 14. n. 28.* Graffius *1. p. decis. lib. 2. c. 30. n. 3.* Vbi procedat in commutatione facta ab homine, secus si fiat à iure per religionis professionem. Quia hæc videtur facta sub ea conditione si in religione perseueraris; quare si ab ea fueris expulsi, vel in ea dispensatus, tenens prioris materiae obligationem exequi. Sed tenenda est hæc limitatio vt potest sine vilo fundamento. Nobilior namque est hæc commutatio omnibus aliis, quæ ab hominibus fieri possunt; ac proinde efficitur debet esse ad extinguendam priorem votorum obligationem. Sic docent expressè Sanch. *diff. 9. n. 21. c. 55. sum. n. 16.* Suar. *li. 9. de voto c. 20. n. 11.* Layman *lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 29.* Neque ab hac efficaci excludendum est votum religionis assumendæ siue in genere siue in specie, nec votum perseuerandi, quia omnia hæc vota abunde compensantur dedicatione perpetua, qua quis se suæque omnia Deo per professionem religionis consecrat. Et tradit aliis relatis Sanch. *lib. 4. sum. c. 55. num. 148.* Lessius *lib. 2. c. 41. dub. 15. num. 111. in 2. edit.* Layman *suprà.*

Solum votum sub conditione factum ingrediendi aliam religionem casu, quo de ea quam ingrediens, erectus sit, vel in tuis votis dispensatus, negant Lessius. Sanch. *n. 19.* professione commutari. Quia nulla ratio adit huius commutationis cum executio huius voti non concurrat cum professione, sed potius sub conditione cessationis illius assumatur. At verius credo neque hoc votum excipi debere. Nam esse executio illius non concurrat cum executione professionis; non inde fit, quod virtute illius quodlibet votum non commutetur: quia non commutatur ob hanc impossibilitatem, sed ob illius actus excellentissimam perfectionem. Alias nec propria voluntate posset commutari, quod Sanch. negat. Deinde non solum votum ingrediendi religionem, sed ieiunandi, recitandi, aliudve opus pium faciendi casu, quo à religione fueris expulsi non erit commutatum, quod à Doctoribus non admittitur; cum nulla sit specialiter ratio pro voto religionis, quæ in aliis votis non procedat. Adde vota perpetua, & diuisibilia non extinguuntur ea parte, qua cessante professione exequi potes. Denique solus Sanch. & Lessius huius exceptionis meminerunt; cum tamen si vera esset, reliqui omnes Doctores illam non omittent.

5. Secunda difficultas è contra est: an redeunte obligatione prioris materiae commutatæ, eo quòd non integrè sed in parte facta sit, extinguatur obligatio materiae subrogatæ? vt dispensatus es vt non obstante voto religionis, vel castitatis matrimonium contrahas sub onere commutationis in confessionem menstruum, aliisque pia opera quotidie præstanda; contingit te viuente & potente votum implere mori coniugem, & matrimonium dissolui, quo casu obligatio voti redit, quia solum ad effectum contrahendi matrimonium dispensatus fuisti. An inquam tenearis commutationem illam exequi? Respondet Sanch. *lib. 4. sum. cap. 55. num. 21.* in supradicto casu te teneri, secus si in aliis commutationibus temporaneis. Mouetur ex tenore literarum, quibus conceditur à Pontifice Confessio facultas ad hæc vota dispensanda, quæ indicant videntur perpetuam. Inquit enim Pontifex concessit sando commutes in frequentiam Sacramentalis Confessio

singulis scilicet mensibus semel vel quoties tibi videbitur, & in alia penitentia opera per te inungenda, inter quae sint aliqua pietatis opera, quae quotidie facere tenentur ad eum finem, ut ea adimplens meminisse semper possit obligationis, quae huiusmodi voto attingebatur. Ponderat Sanchez verbum *singulis mensibus*; insuper. In alia pietatis opera, quae *quotidie* facere tenentur. Item ut meminisse *semper* possit obligationis. Quae omnia (inquit Sanchez) quaequam perpetuitatem important. Praeterea quia si vellet Pontifex subrogationem materiae non fore perpetuam, sed extinguere reuoluerit voto, id exprimeret; sicuti expressit voti dispensationem extinguere matrimonio dissoluto. Subditque Sanchez rationem; quia cum votum illud sit ita excellens, & perfectum & ad statum perfectissimum assumendum, postquam contingeret ex vi illius dispensationis, nunquam vouentem ad illius executionem obligari, praestat ea opera, in quae commutatur, esse perpetua, ut sic relaxatio illa temporalis, & dimidiata voti alio modo compensetur.

6. Sententia haec Sanchez vtilis & secura est, & omnino consulenda. At qua parte excipitur a communi regula commutationem factam de voto castitatis, & religionis, contrarium mihi probabilis apparer. Tam quia benignius; tum quia nullum est firmum fundamentum huius exceptionis. Cum enim regula generalis sit, & ab ipsomet Sanchez admittitur, voto principali redeunte perire subrogatum; opus erat clare & manifeste hanc voti castitatis, & religionis commutationem excipere, quod tamen non videtur fieri in presenti. Nam verba illa *singulis mensibus, quotidiana, & semper* id non exprimit; optime enim explicatur de tempore quo non redit votum: illo namque tempore iustum est, ut singulis mensibus confiteatur, & aliqua pietatis opera quotidie exerceat, ut sic semper (hoc est) continuo meminisse possit obligationis, quae attingebatur. Imo ex his vltimis verbis non leue fundamentum colligitur ad nostram sententiam astringendam. Si enim mensura confessio, & piorum operum quotidiana exercitatio ad eum finem imponitur, ut vouens meminisse possit obligationis, qua voto dispensato attingebatur, si dispensatio periret, & votum redire, cessat finis huius nouae impositionis & obligationis; cum iam ipsamet votum sufficienter sui memoriam excitet, neque verum sit mensuram confessionem, & piorum operum exercitationem excitare eo casu memoriam voti, quod dispensatus attingebatur, sed quo de facto attingitur. Et hinc soluitur secundum fundamentum; satis enim Pontifex expressit commutationem non amplius duraturam quam dispensatio duraret. Nam cum contrarium non expresserit, censendus est naturam commutationis, & subrogationis nolle immutare. Expressit autem dispensationem voti non perpetuam quia id praeter naturam est dispensationis, & quia non erat dispensatio integra voti, sed solum ad quandam effectum. Tertium fundamentum ad summum probat, ad seruandum aequalitatem commutationis oportere opera illa durare in perpetuum. At cum haec vota non absolute commutentur sed dispensentur, & pro illorum dispensatione causa examinentur; efficitur sane supradicta temporali commutatione adiuncta sufficienter illorum dispensationem honorari. Denique nostram sententiam; hac consideratione confirmo. Si votum in rem minorem commutetur omnes Doctores sentiunt (ut statim dicemus) licitum esse vouenti omnia materia subrogata redire ad priorem promissam; quia in fauorem vouentis haec subrogatio facta est. Sed cum votum castitatis, & religionis, illiusque obligatio nunquam nubendi dispensatur, & commutatur in confessionem mensuram, & piorum operum quotidianam exercitacionem, commutatur secundum communem sensum in rem minorem. Ergo si posset vouens ad priorem obligationem redire, posset commutationem illam committere. At dissoluto matrimonio redire ipso prior obligatio. Ergo cessat minoris materiae subrogata commutatio.

7. Tertia difficultas est, qualiter vouenti liceat ad priorem materiam promissam redire omnia subrogata? Pro cuius decisione suppono, commutationem fieri posse in rem inferiorem, aequalem, vel superiorem materiae promissae.

8. Igitur si commutatio facta est in rem minorem, omnes Doctores sentiunt (ut nuper dixi) licitum esse vouenti ea omnia ad priorem materiam promissam redire vt ipse excellentiorem, & nobilitiorem, Deoque gratiorem. Si vero facta sit in rem aequalem, non omnes conueniunt licitum esse vouenti omnia illa materia ad priorem redire. Quia secundum nostram sententiam nemini licet propria auctoritate votum in rem aequalem commutare. At si facta commutatione & ac-

cepta liceret vouenti ad priorem materiam redire, iam vouens posset votum in aequalem rem commutare. Ergo. Nichilominus longe probabilius est, licere vouenti omnia materia subrogata ad priorem propriam & naturam redire. Quia postea aequalitate materiae subrogatae cum primo promissa gratius Deo esse videtur, priorem exequi quam secundam; cum secunda solum ex benignitate concedatur, & in gratiam vouentis, si velit illam exequi: non quia in Dei honorem, & cultum, & maiorem vouentis vtilitatem specialiter cedat. Et ita tenet expressè Agor. 1. p. lib. 11. c. 18. q. 10. Suar. lib. 6. c. 20. n. 4. Sanch. lib. 4. c. 55. n. 26. Lessius lib. 2. c. 40. dub. 16. in fine Sayo lib. 6. in Clau Regia, c. 12. n. 28.

9. Quod si votum vel auctoritate propria vel Praelati in melius commutatum fuerit, satis probabiliter defendit Suar. lib. 6. de voto cap. 20. num. 4. non esse licitum transitum ad priorem materiam. Quia huiusmodi transitus vt ipse diminuens diuinum cultum, & vouentis vtilitatem non est Deo gratus. Neque obstat hanc commutationem fieri in fauorem vouentis: hoc enim solum probat, posse vouentem eam commutationem ante illius acceptationem respicere, non tamen post acceptationem. Nam acceptata illa commutatione cessauit fauor vouentis, & est iam acquisitum Deo ad illius obseruationem absque potestate retrocedendi: quia id pertinet ad maiorem Dei cultum & vouentis vtilitatem. Et confirmo ex humanis promissionibus. Si enim Petrus promitteret mensuram hordei, & ex eius consensu in mensuram tritici promissionem commutares, non liceret tibi retrocedere. Nam esto fauorem tibi Petrus praestaret supradictae commutationi consentiendo; at post illius consensum a te factam commutationem cessat fauor, & solum spectatur quid Petrus gratius sit, & vtilius. Sic in presenti videtur dicendum, facta commutatione in melius non esse tibi licitum retrocedere. Quia esto Deus ob tui fauorem, & ipsius gloriam hanc concesserit permutationem, non est credendum ea facta regressum permittere vt ipse, contrarium suae maiori gloriae & tuae vtilitati.

10. Fator hanc rationem non leuiter vtgere; sed quia communior est sententia affirmans, quomodocumque fiat commutatio materiae promissae siue in aequale, siue in melius, posse vouentem ad priorem & naturam materiam redire subrogata relicta. Sic enim generaliter tradit Lessius & Sayo *locus allegatis & expressè Sanchez d. lib. 4. cap. 55. n. 26. Layman lib. 4. summ. tract. 4. cap. 8. num. 27.* Ea de causa dicendum est commutationem ex benigna Dei concessione fieri sub facultate redeundi ad priorem materiam. Nam cum sic fieri possit, tum ad Dei benignitatem declarandam, tum vt vouentes facilius vota exequantur, & ad noua emittenda excitentur, praesumendum est sic factam esse. Neque obstat quod hic reditus cedat in diminutionem diuini cultus, & vtilitatis vouentis quando fit ex materia subrogata nobilitate ad priorem non aequè excellentem spectata per se vtique materia, illoque casu speciali; quia contrarium cenitur rebus omnibus absolute consideratis. Cedit enim maxime in Dei honorem & gloriam, vt vouentes intelligant, minus cum Deo agi posse quam cum hominibus; neque esse ita rigidum exactorem sui iuris, quin aliquam illius remissionem faciat in fauorem vouentis.

11. Quarta difficultas est; an postquam quis redit ad materiam commutatam omnia subrogata possit iterum ad subrogatam redire? Videatur affirmare Lessius lib. 2. de iustitia cap. 40. dub. 16. in fine, num. 111. in secunda editione. Nam sequitur (inquit) si saepius facta sit commutatio posse seruari quidvis illorum, in quae facta fuit, vt g. votum peregrinationis annuae commutatum est in mensuram confessionem, mensura confessio in ieiunium hebdomadarium, ieiunium hebdomadarium in certas preces quotidianas; potest vouens satisfacere voto, vel recitando illas preces, vel ieiunando singulis hebdomadis, vel confitendo singulis mensibus vel annuam peregrinationem suscipiendo. Senit ergo Lessius vouentem liberum esse ex subrogata materia ad commutationem redire & contra: Siquidem sentit posse ad satisfaciendum voto eligere eam materiam quam maluerit. Nam cum commutatio relinquat potestatem satisfaciendi voto exequendo priorem materiam promissam, executione inquam prioris materiae promissae non videtur vouens priuati potestate accepta virtute commutationis. Placet haec sententia nisi forte vt dicit Sanch. lib. 4. sum. cap. 55. numer. 29. Suar. lib. 6. de voto cap. 20. num. 13. Redeundo ad priorem materiam aequalem, vel superiorem renouari commutationem, quod non credo te alia via praestare posse, nisi emittendo de nouo prius votum, vel nouo voto vsum commutationis renouando.